

**HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU**

OPINNÄYTETYÖ

VAIKUTTAMISMAHDOLLISUUKSIEN KASVUA

Petri Puusniekka

Humanistinen Ammattikorkeakoulu

Kansalaistoiminnan- ja nuorisotyön koulutusoh-
jelma

Aikuiset 210 op

5 / 2015

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Kansalaistoiminnan- ja nuorisotyön koulutusohjelma: Yhteisöpedagogi (AMK)

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Petri Puusniekka	Sivumäärä 115 + 9. l.sivua
Työn nimi: Vaikuttamismahdollisuuksien kasvua	
Ohjaava(t) opettaja(t) Reijo Viitanen ja Juha Niiranen	
Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja Kepa ry: Globbarit / Katja Hintikainen	
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyö vaikuttamismahdollisuuksien kasvua on arviointitutkimus 5- moduulisesta kansalaisvaikuttajan koulutusohjelmasta. Opinnäytetyön tavoitteena on ollut koulutusprosessin aikana selvittää kuinka ohjelmaan osallistuneiden tiedot ja taidot ovat kehittyneet, onko osallistujien lähiympäristössä tapahtunut muutoksia ja kuinka osallistujat ovat vaikuttaneet lähiympäristöönsä. Lisäksi tavoitteena on ollut selvittää osallistujien itsevarmuutta vahvistavia tekijöitä ja rakenteita jotka luovat aktiivisen kansalaisuuden kasvua erilaisissa globaalisen oikeudenmukaisuuden toimintaympäristöissä.</p> <p>Opinnäytetyön filosofiset lähtökohdat pohjautuvat fenomenologiaan ja arviointilogiikkaan. Koulutusohjelman 7-vaiheisessa arviointiprosessissa on käytetty aikasarjavarioitua arviointiasetelmaa ja arviointimenetelminä kyselylomakkeita, etnometodologista ja fenomenografista tutkimuksellista lähestymistapaa.</p> <p>Opinnäytetyöllä on merkitystä Kepa ry:n jäsenjärjestöjen ammattilaisille, kouluttajille tai muille toimijoille jotka suunnittelevat kansalaisosallisuuteen liittyvää koulutusta tai arviointia. Opinnäytetyön tuloksia voidaan hyödyntää koulutuksen suunnittelussa, kansalaisvaikuttamisen kentillä ja erilaisissa globaaliin oikeudenmukaisuuteen perustuvissa vaikutuksien arvioinneissa. Arviointiraportissa tuodaan esille mm. koulutusohjelman pedagogiikkaa, osallistujien oppimista koulutusohjelman aikana 3 erilaisen tarinan kautta joiden pohjalta keskeisiä ohjelman tuottamia oppimiskokemuksia tulee näkyväksi.</p> <p>Aineistolähtöisen arviointitutkimuksen tuloksena on kehittynyt 6 -ulotteinen lähiympäristön vaikuttamisen tuen toimintamallia jonka avulla voidaan hahmottaa erilaisia sosiaalieettisiä toimintatapoja kuinka tukea lähiympäristön ihmistä edistymään omassa vaikuttamistoiminnassaan. Sen lisäksi osallistujaryhmän ulkoisten puitteiden ja vaikuttamisresurssien arvioinnin pohjalta on muodostunut kuvio ja taulukko joista erottuu keskeiset arviointikohderyhmän mielestä tärkeimmät vaikuttamisresurssit ja ulkoiset puitteet joita vaikuttamistoiminnan ja tärkeiden arvojen edistämiseksi tarvitaan.</p>	
Asiasanat: Arviointitutkimus ; Arviointi ; Vaikuttaminen ; Globaalikasvatus ; Sosiaalietiikka ; Arviointimenetelmät ; Pedagogiikka	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Bachelor Degree Programme: BA in NGO & Youth Work

ABSTRACT

Author : Petri Puusniekka	Number of Pages: 115 p.+ 9attp.
Title: Outreach growth	
Supervisor(s): Reijo Viitanen, Juha Niiranen	
Subscriber and/or Mentor: Kepa ry: Globbarit/ Katja Hintikainen	
Abstract <p>The thesis Outreach growth is an evaluation research of the 5-module Citizen Advocacy training program. The aim of this thesis has been to clarify how the knowledge and skills of participants have evolved during the training program, whether the surround support of the participants have changed and how the participants are influencing to their own supportive surroundings. In addition, the aim has been to determine various factors and structures that create, build up and reinforce the self-confidence of the participants which activates active citizenship growth, in different operating environments of global justice.</p> <p>Thesis philosophical starting points are based on the phenomenology and evaluation logic. During the training programs 7-stage evaluation process has been used a time variable evaluation configuration. Evaluation research has also used questionnaires and etnomethodological and phenomengraphic research approaches during the evaluation process to explore the development during the training program.</p> <p>Thesis has importance for KEPA's member organizations, professionals, trainers or other operators who are planning to educate or assess civic participation related programs. The results of this thesis can be utilized in the planning of education, civil society fields and in different purposes of global justice based impact assessments. The evaluation report highlights the training pedagogy, learning of the participants during the training program via three different story based learning experiences provided by the participants to make programs key learning outcomes visible.</p> <p>The inductive based evaluation research has developed 6-dimension surrounding support operating model which makes it possible to perceive a variety of social ethical practices in how to support people's local surrounding support to encourage their own influencing operations.</p> <p>In addition, based on the participant groups external frameworks and advocacy resources assessment the evaluation has formed a pattern and a chart which stands out what are the target groups key influence resources and external frameworks needed for the promotion and advocacy of important values.</p>	
Keywords : Evaluation Research; Assessment; Advocacy; Global education; Social Ethics; Assessment methods; Pedagogy	

SISÄLLYS

JOHDANTO

1. KOULUTUSOHJELMAN RAKENNE
 - 1.1 Koulutusohjelman osallistujat
 - 1.2 Koulutusohjelman järjestäjät ja järjestövieraat
 - 1.3 Kansalaisvaikuttaja koulutusohjelman tavoitteet

2. ARVIOINNIN LÄHTÖKOHTIA
 - 2.1 Arvioinnin etiikkaa
 - 2.2 Arviointitehtävä
 - 2.3 Arviointiasetelma
 - 2.4 Arviointiasetelman valinnan perusteita

3. ETUKÄTEISARVIOINTI
 - 3.1 Etukäteisarvioinnin toteutus
 - 3.2 Alkukartoitus
 - 3.3 Lähtötason arviointi
 - 3.4 Arviointiprosessin jatkuminen
 - 3.5 Arviointistrategia

4. JATKUVA ARVIOINTI
 - 4.1 Koulutusohjelman jatkuva arviointi
 - 4.2 Etnometodologinen lähestymistapa
 - 4.3 Vuorovaikutus arvioinnin tilaajaan ja osallistujiin
 - 4.3.1 Väliarvioinnin osallistava vuorovaikutus
 - 4.3.2 Vuorovaikutus jatkuvan arvioinnin loppuvaiheessa
 - 4.4 Koulutusohjelman pedagogiikkaa
 - 4.4.1 Kriittisen ajattelun kehittämistä
 - 4.4.2 Osallistujien oppimisskenaarioita

5. VÄLIARVIOINTI
 - 5.1 Osallistumismotivaatio
 - 5.2 Lähiympäristön vaikuttamisen tuki

6. FORMATIIVINEN ARVIOINTI
 - 6.1 Formattiivisen arvioinnin käynnistyminen
 - 6.2 Formattiiviset haastattelut
 - 6.3 Fenomenografinen lähestymistapa
 - 6.4 Oppimiskokemuksia
 - 6.4.1 Oppimiskokemussarja 1
 - 6.4.2 Oppimiskokemussarja 2
 - 6.4.3 Oppimiskokemussarja 3
 - 6.5 Vaikuttamistoiminnan ulkoiset puitteet ja resurssit
 - 6.5.1 Ulkoisten puitteiden painotuksia
 - 6.5.2 Vaikuttamisresurssien painotuksia
 - 6.6 Lähiympäristön vaikuttamisen tuki
 - 6.6.1 Lähiympäristön vaikuttamisen tuen merkitys ja laajuus
 - 6.6.2 Lähiympäristön rohkaisevasta toiminnasta
 - 6.6.3 Lähiympäristön hyödyllisestä toiminnasta

7. LOPPUARVIOINTI
 - 7.1 Loppuarvioinnin osallistaminen ja haastattelut

8. SUMMATIIVINEN ARVIOINTI
 - 8.1 Tietojen kehittämisestä
 - 8.2 Vaikuttamistaitojen kehittämisestä
 - 8.3 Itsevarmuuden kehittämisestä
 - 8.4 Merkityksellisen globaalin teeman löytämisen arviointia
 - 8.5 Merkityksellinen, sopiva ja luonteva toimintatapa
 - 8.6 Taitojen kehittämisestä
 - 8.6.1 Osallistamistaidot
 - 8.6.2 Kulutustaidot
 - 8.6.3 Kirjoittamistaidot
 - 8.6.4 Sosiaaliset taidot

8.6.5 Asenteet

8.6.6 Tiedonhankinta- ja ongelmanratkaisutaidot

8.6.7 Lobbaustaidoista

9. JÄLKIKÄTEISARVIOINTI

9.1 Arviointimenetelmät

9.2 Arviointiaineisto

9.3 Aineiston analyysimenetelmät

9.4 Aineiston analysoinnista

9.5 Arviointitehtävän kysymykset

9.5.1 Miten tiedot ovat kehittyneet?

9.5.2 Miten taidot ovat kehittyneet entä uudet toimintamuodot?

9.5.3 Onko välittynyt ympäristölle ja saanut muita toimimaan?

9.5.4 Onko lähiympäristön tuki muuttunut, kuinka?

9.5.5 Arvioinnin kehittäminen

9.5.6 Alku- ja väliarvioinnin kehittäminen

9.5.7 Loppuarvioinnin kehittäminen

10 . LUOTETTAVUUDEN ARVIOINTI

10.1 Triangulaatio

10.2 Reliabiliteetti

10.3 Valideetti

LÄHTEET

LIITTEET1-8(5-6)

JOHDANTO

Opinnäytetyö vaikuttamismahdollisuuksien kasvua on koulutusohjelman arviointitutkimus 5-osaisesta kansalaisvaikuttajaohjelmasta ja sen vaikutuksista osallistujien tietojen ja taitojen kehittymiseen. Arviointitutkimuksen aikana on selvitetty myös osallistujaryhmän käsityksiä vaikuttamisen ulkoisista puitteista ja lähiympäristön vaikuttamisen tuesta. Opinnäytetyö on aineistolähtöinen arviointiraportti jossa käsitellään arviointiprosessia 7-arviointivaiheen kautta sekä sen keskeisiä vaikutuksia osallistujiin. Arviointituloksien pohjalta voidaan muodostaa johtopäätöksiä koulutusohjelman onnistumisesta ja esittää kehittämisehdotuksia.

Arvioidun koulutusohjelman tavoitteena on ollut tuottaa kansalaistoimijoita joilla on valmiudet toimia globaalien oikeudenmukaisuuden puolesta itselle sopivalla ja luontevalla tavalla. Koulutusohjelman tavoitteena on ollut tuottaa toimintavalmiuksia jotka kehittävät osallistujien itsetuntemusta ja itsevarmuutta osallistujien aikaisempien tietojen ja taitojen ja kokemusten pohjalta. Ohjelman tavoitteena on huomioida osallistujien henkilökohtaiset kiinnostuksen kohteet, motiivit ja identiteetti. Koulutusohjelmalla pyritään tukemaan osallistujia löytämään merkityksellinen globaali teema, tapa toimia sekä toimintapaikka jossa koulutusohjelman jälkeen voi toimia. Koulutusohjelman tavoitteena on myös kehittää osallistujien aktiivisen kansalaisuuden identiteettiä sekä tiedonhankintataitoja tarjoamalla tietoa erilaisista globaaleista kehityskysymyksistä, vaikuttamistavoista ja tiedonhankintakanavista globaalien oikeudenmukaisuuden laajassa ympäristössä. Koulutustaho tarjosi osallistujille toimintamahdollisuuksia ensisijaisesti kouluttajatahon verkostosta sekä mahdollisuuksia toimia myös jäsenjärjestöissä.

Koulutusohjelman arvioinnin tarve perustui uuden alkaneen koulutusohjelman lähtökohtiin jolla tavoitellaan uutta luovaa muutosta. Koulutusohjelmaa ei ole toteutettu aikaisemmin jonka vuoksi arviointitutkimuksella on myös päätöksentekoa palveleva tehtävä. Koulutuksen arviointineuvoston julkaisu 50. (2010, 37) Heikki Leimu käsittelee muutoksen tarpeen määriä Daniel Stufflebeamin muodostaman kaavion pohjalta jonka mukaan uutta luovassa reformitilanteessa tavoitteeltaan vakavassa uudistamispyrkimyksessä arvioinnin tarve on erittäin suuri, jolloin toiminta on luonteeltaan vaihtoehtojen hakua ja ongelmanratkaisua. Arviointityö on silloin kokeilevaa tutkimus-

ja kehittämistyötä jonka avulla innovatiivinen uudistaminen on mahdollista. Tavoitteiltaan suuressa muutoksen tarpeessa myös arvioinnin tarve on suurempi.

Koulutusohjelman arviointitehtävä pohjautui osallistujien kehittymisen arviointiin osallistujien tiedoissa ja taidoissa tapahtuneita muutoksia selvittämällä. Arviointitehtävään sisältyi myös lähiympäristön tuen arviointia ja ulkoisten puitteiden selvittämistä ja vaikutuksien arviointia joita osallistujat tuottavat lähiympäristössään. Arviointitehtävä oli koulutusohjelman alkaessa jaettu kolmeen eri vaiheeseen, alku-, väli- ja loppukartoitukseen. Koulutusohjelman jälkeinen vaikutusten arviointi toteutettiin seurantakyselynä 6kk koulutusohjelman jälkeen

Arvioinnin alkukäsityksen mukaan osallistujien tietojen ja taitojen kehittymistä sekä vaikuttavuutta voidaan selvittää kyselylomakkeilla mutta myös hyvin monilla muilla erilaisilla laadullisilla ja määrällisillä tutkimusmenetelmillä. Koulutusohjelman järjestäjätaho kerää ohjelman edetessä myös itsearviointitietoa jonka pohjalta toimintaa kehitetään. Virtanen (2007, 192) toteaa että itsetoteutetun itsearvioinnin luotettavuutta ja objektiivisuutta on kuitenkin hyvä pohtia, koska arviointi ei voi koskaan olla neutraalia. Emt. (2007, 192). Virtanen viittaa arviointitutkija David Fettermaniin kenen mukaan; *”arvioinnilla on aina omat poliittiset, sosiaaliset kulttuuriset ja taloudelliset viitekehykset joista arvioinnin kenttää tulee tarkastella ja arvioida. Arviointi ei voi olla arviointia jos se on neutraalia.”* Koulutusprosessin edetessä koulutustaholla on mahdollisuus suunnitella arviointiin sopivaa ajankohtaa jossa arviointia voidaan toteuttaa arvioitsijan valitsemilla arviointimenetelmillä. Arviointiin sopivia ajankohtia voidaan määrittää ohjelman edetessä tarkemmin, jotta arvioinnin toteutus ei vaikuta ohjelman kulkuun ja toteutukseen.

Koulutustaho voi itsearvioinnin lisäksi käyttää ohjelmaa toteuttaessaan, myös ulkopuolista arviointia jonka avulla ohjelman toteutuksen vaikutuksista ja onnistumisesta saadaan kerättyä kehittämistä tukevaa arviointitietoa. Arvioinnin tilaajataho määrittelee ja neuvottelee yhdessä arvioinnin tekijän kanssa viitekehyksen joihin arvioinnilla haetaan vastauksia ja joiden pohjalta ohjelmaa koskevia jatkopäätöksiä voidaan toteuttaa. Arvioitsijan tarvitsee arvioinnin tarpeen analyysiä tehdessään selventää omalta osaltaan ohjelman keskeisiä pääkohtia, mutta myös muita olennaisia tekijöitä joita arviointitehtävä asettaa.

Arvioinnin on päätettävä arviointimenetelmät etukäteen ja ilmoitettava tilaaja-taholle ne ennen koulutustapahtuman alkamista. Arvioitsija voi selvittää arviointitehtävään eli tutkimusongelmaan kuuluvia tutkimus / arviointikysymyksiä omalla arviointiasetelmallaan. Arvioinnin on kuitenkin päätettävä etukäteen onko arviointi ajallisesti lyhytkestoisista vai enemmän jatkuvan arvioinnin tapaista pitkäkestoisempaa arviointia. Arviointi valitsi pidempikestoiseen arviointiin soveltuvia jatkuvan, osallistavan ja formatiivisen arvioinnin menetelmiä koska uuden alkavan ohjelman arviointi on luonteeltaan ongelmaperustaista arviointia. Poikelan S, Lähteenmäen ja Poikelan E. (2002, 28) mukaan ongelmaperustaisessa oppimisessä arvioinnin tulee yhdistyä sekä oppimisprosessiin että oppijan voimaantumisprosessiin ja arvioinnin tulee sen vuoksi olla formatiivista ja jatkuvaa kyetäkseen tukemaan oppijan itseohjautuvuutta.

Vapaaehtoiset osallistujat eivät tarvitse varsinaista itseohjautuvuuden tukemista mutta koulutusohjelman kontekstiin kuuluvat globaalit kehityskysymykset laajoine haasteineen asettavat muutostarvetta jokaiselle osallistujalle, erilaisille yhteisöille, paikkakunnille ja paikallistasoille, jonka vuoksi myös kansalaisvaikuttamistaitojen kehittämiseksi on jatkuvaa kysyntää.

Arviointitutkimuksen tulosten pohjalta muodostuneessa arviointiraportissa käsitellään arviointiprosessia sen alkamisesta loppuun asti. Arviointiprosessia ohjaa arviointitehtävän lisäksi myös arviointimenetelmät joiden valintaan vaikuttaa kerättävän arviointiaineiston tarve ja ohjelman eteneminen. Raportissa tuodaan esille mm. Arvioinnin ja arvioitavien osallistujien välistä vuorovaikutusta, arviointimenetelmiä, koulutusohjelman pedagogiikkaa ja kriittiseen ajatteluun liittyviä piirteitä ja muita koulutuskontekstissa ilmenneitä vaikuttavia tekijöitä. Koulutusohjelman arviointiprosessissa käytettiin aikasarjaan varioitua kvasikokeellista arviointiasetelmaa joka rakentui arviointiprosessin aikana muotoonsa, jonka avulla osallistujien oppimisprosessia pystyi tarkastelemaan kokonaisuutena sekä tarkoituksenmukaisella tavalla.

Arviointiraportissa on 7-arviointivaihetta joista arviointikokonaisuus muodostuu ja arviointitutkimuksissa käytettyjä arviointikäsitteitä ovat etukäteisarviointi, väliarviointi, jatkuva-arviointi, loppuarviointi, formatiivinen arviointi, summatiivinen arviointi ja jälkikäteisarviointi. Etukäteisarvioinnissa keskitytään osallistujien lähtötason arviointiin ja arviointiasetelman rakentamiseen, väliarvioinnissa käsitellään osallistujien kehittymistä toteutuneiden arviointituloksien pohjalta, jatkuvassa arvioinnissa arvioitavaa koko-

naisuutta lähestytään käytännön tasolla ja loppuarvioinnissa osallistujilta selvitetään koulutusohjelman tärkeintä oppimiskokemusta ja tuodaan esiin vaikuttamiskäsityksen muutoksia.

Formatiivisessa arvioinnissa arvioidaan osallistujien oppimista, lähiympäristön tukea sekä ulkoisia puitteita ja vaikuttamisresursseja. Summatiivisessa arvioinnissa verrataan koulutusohjelman tavoitteita ja arviointitehtävän tavoitteita suhteessa oppimistuloksiin ja ohjelman onnistumiseen. Summatiivisen arvioinnin pohjalta muodostuvat kehittämissuosituksia ovat arvioinnin tilaajataholla osoitettuja suositusehdotuksia arvioinnin kohteena olevasta ohjelmasta. Jälkikäteisarvioinnissa vastataan arviointitehtävän kysymyksiin ja käsitellään arviointitutkimuksen luotettavuutta.

1. KOULUTUSOHJELMAN RAKENNE

Kansalaisvaikuttaja koulutusohjelma järjestettiin koulutustahon toimesta ensimmäistä kertaa. Ohjelma koostui kolmesta koulutusviikonlopusta ja kahdesta itseopiskelutehtävästä ajanjaksolla 30.11.2013–30.3.2014. Kansalaisvaikuttajakoulutusohjelma tarjosi tietoja ja taitoja oikeudenmukaisen maailman puolesta toimimiseen sekä erilaisia käytännön vinkkejä omatoimiseen maailmanparantamistoimintaan.

Ohjelma tarjosi tietoa ajankohtaisista globaaleista teemoista jossa opetettiin myös mm. vaikuttavien blogi- ja mielipidekirjoitusten tekemistä sekä suunnitelmallisempaa yhteydenottamista poliitikkoihin. Koulutusohjelmaan kuului myös päättäjien vakuuttamiseen sekä tapahtumien järjestämiseen liittyviä konkreettisia harjoitteita. Osallistujat saivat koulutusohjelman aikana valita neljän laajemman teeman sisältä yhden globaalia tematiikkaa käsittelevän aiheen sekä neljästä erilaisesta taitopainotteisesta workshopista kaksi mieleisintä oman kiinnostuksen mukaisesti.

Osallistujat tekivät ensimmäisen koulutusviikonlopun jälkeen itseopiskelutehtävän valitsemastaan globaalista teemasta ja esittelivät itseopiskelutehtävän tulokset lyhyesti muille osallistujille toisessa koulutusviikonlopussa. Toisen koulutusviikonlopun jälkeen osallistujat toteuttivat ja raportoivat itseä innostavasta käytännön toiminnasta ennen päätösviikonloppua. Koulutusohjelman pystyi suorittamaan osittain myös verkko-opiskeluna. Kaksi painotukseltaan erilaista itseopiskelutehtävää oli mahdollista suorittaa itsenäisesti ja palauttaa verkkoympäristöön osallistumatta kaikkiin koulutusviikonloppuihin. Koulutusohjelmasta sai todistuksen kun oli osallistunut vähintään kolmeen yhteensä viidestä osasta.

1.1 Koulutusohjelman osallistujat

Koulutusohjelmaan valittiin 25 osallistujaa 11 paikkakunnalta ja eri maakunnista ympäri Suomen. Osallistujat olivat ikävuosien 20–60 väliltä. Ensimmäisessä koulutusviikonlopussa osallistujia oli kokonaisuudessaan 24 toisessa 20 ja kolmannessa koulutusviikonlopussa osallistujia oli yhteensä 16. Koulutusohjelman hakijoista suurin osa oli naisia. Ensimmäisessä koulutusviikonlopussa naisia oli 18 ja miehiä 6. Koulutusohjelman osuiksi pystyi osallistumaan myös verkkotehtävien kautta, vaikka kaikkiin koulutusviikonloppuihin ei päässytäkään osallistumaan.

TAULUKKO 1. Osallistujat

Koulutusviikonloppu	1. KV	2. KV	3. KV
Osallistujamäärä	24*	20	16
Osallistumisprosentti	100 %	* 83 %	* 67 %
Sukupuolijakauma	M 6 (25 %) N 18 (75 %)	M 6 (30 %) N 14 (70 %)	M 5 (31 %) N 11 (69 %)
- 11 paikkakunnalta - Ikäjakama 20-60v * Kantaluku 24			

1.2 Koulutusohjelman järjestäjät ja järjestövieraat

Koulutusohjelman järjestäjinä ja toteuttajina olivat vastuuhenkilön lisäksi kaksi eri aikaan harjoittelujaksolla toiminutta avustajaharjoittelijaa. Koulutustahon puolelta kouluttamassa oli myös kaksi järjestäjätahon oman vaikuttamisalansa asiantuntijaa sekä useita järjestövierailijoita jotka kävivät paikan päällä esittelemässä itsensä ja kertomassa omasta toiminnastaan. Jokaisessa kolmessa koulutusviikonlopussa oli vierailijoita erilaisista järjestöistä. Koulutusohjelman arviointi ei erikseen esittele tai käsittele järjestöjä jotka osallistuivat koulutusohjelma kokonaisuuden toteuttamiseen.

1.3 Kansalaisvaikuttaja koulutusohjelman tavoitteet

TAULUKKO 2. Koulutusohjelman tavoitteet

Koulutusohjelman tavoite	auttaa	tukea	tarjota	ottaa huomioon	pyrkii
Koulutusohjelman tavoitteena on tuottaa muutosagentteja - joilla on valmiudet toimia globaalien oikeudenmu-	Koulutus auttaa osallistujaa löytämään oman sisäisen vaikutta-	Tukea itsetuntemuksen ja itsevarmuuden kehittymistä, jonka kautta ihminen löytää itselle merkitykselliset globaalien oikeu-	Koulutus tarjoaa tietoa siitä, miten missä ja milloin voi toimia ja kehittää osallistujan	Koulutus ottaa huomioon osallistujien henkilökohtaiset motiivit ja kiinnostuksenkohteet	luomaan osallistujiin henkilökohtainen kontakti ja tarjoamaan "life coachausta" polulla aktiiv-

kaisuuden puolesta itselle sopivalla ja luontevalla tavalla.	jansa	denmukaisuuden teemat ja mielekkäät tavat toimia	omia tiedonhankinta keinoja		viseen kansalaisuuteen.
- Tärkeintä on että osallistujat löytävät itselleen merkityksellisen ja sopivan tavan ja paikan toimia			Osallistujille tarjotaan ensisijaisesti toimintaa koulutajatahon verkoston puitteissa, mutta mahdollisuutta toimia jäsenjärjestöjen puitteissa tarjotaan myös.		Pyrkii kehittämään aktiivisen kansalaisen identiteettiä osallistujan oman ajatusmaailman pohjalle

2. ARVIOINNIN LÄHTÖKOHTIA

Arvioinnin oma kiinnostus koulutusohjelman arviointia kohtaan pohjautuu globaalien oikeudenmukaisuuden kiinnostusta herättäneisiin kysymyksiin mutta myös kansalaisuuteen liittyviin yleisiin yhteiskunnallisiin arvopohdintoihin. Arvioinnilla oli empiiristä kokemusta useiden oppimisprosessien tarkastelusta, eritaustaisten ja eri-ikäisten ihmisten kanssa työskentelystä erilaisissa aktiivisen kansalaisen tukemisen tehtävissä. Kokemusta oli myös etnografisesta lähestymistavasta, mutta ei laajempaa kokonaisarviointiin liittyvää arviointikokemusta. Arvioinnin yhtenä tavoitteena oli selvittää erilaisia tutkimus- sekä arviointimenetelmiä joita voidaan soveltaa koulutusohjelman arviointiin, syventää arviointiosaamista sekä tutustua toimintaympäristöön jossa globaalisia kehityskysymyksiä sekä kansalaisvaikuttamisen näkökulmia tarkastellaan, laajassa globaalien oikeudenmukaisuuden toimintakentässä. Arvioinnin kiinnostuksena oli tutkia kuinka mielekästä tietoa koulutusohjelma tarjoaa osallistujille ja millaisia kansalaistaitoja ohjelma tarjoaa ja tuottaa osallistujissa.

2.1 Arvioinnin etiikkaa

Arvioinnin eettisiin lähtökohtiin kuuluu ymmärtää arviointitiedon arvologiikkaa koska arviointi joutuu määrittelemään onko toiminta hyvää vai huonoa vai jotain siltä väliltä Virtanen (2007, 37). Jotta toimintaa pystytään arvioimaan, arvioitsijan on yksilöitävä periaatteita, joiden perusteella toimintaa määritellään hyväksi tai huonoksi. Arvologiikkaa määritellyt Michael Scriven on todennut että: *”paha on paha ja hyvä on hyvää ja arvioinnin tehtävänä on selvittää, kummasta on kulloinkin kysymys”*.

Arvioinnin omaan arvopohjaan kuuluu yleisten eettisten periaatteiden noudattaminen sekä arvioinnin toteuttamisessa että todellisissa käytännön tilanteissa. Arviointi pyrkii arviointiprosessin aikana soveltamaan arvologiikan käytännön perusteita sekä hyödyntämään kasvatustieteellisiä periaatteita ja aikaisempaa osaamista selvittäessään osallistujien oppimiskokemuksia ja muita kokonaisuuksia arviointiprosessin jokaisessa vaiheessa.

Arvioijan käytännön toimintaa ohjaa arviointitehtävästä muodostuva viitekehys jonka avulla muodostetaan päätelmiä kohteena olevan toiminnan onnistumiseen liittyvistä asioista. Arviointiin liittyvää eettistä viitekehystä ei voida kuitenkaan erottaa arvologiikasta, joten myös arvioitsijan toimintaa voidaan arvostella, koska arvioitsija ei ole arvioinnin ulkopuolella, vaikka arviointia toteutetaan varsinaisen toiminnan ulkopuolella. Koulutusohjelman arvioinnin kuuluu ottaa huomioon järjestäjätaho, arviointiin osallistuvien ihmisten mielipiteet ja identiteetti sekä kunnioittaa yksityisyyttä ja osallistujien lähtökohtia. Vapaaehtoisten osallistujien arvostamisen sekä arvioinnin tilivelvollisuuden kautta arvioinnin eettinen vastuu sekä vastaajia, tilaajaa että muita kohde-ryhmiä kohtaan korostuu kun arvioinnin täytyy ottaa huomioon useita eettisiä näkökulmia ja oikeudenmukaisuuden periaatteita ihmisiä kohdatessaan ja arviointia toteuttaessaan. Virtasen mukaan (2007, 52-53) vastuuta on vaikea erottaa velvollisuudesta. Arvioitsijan täytyy moraalisten tekijöiden lisäksi arvioida kenelle arvioinnista on vastuussa. Virtasen mukaan arvioitsija on vastuussa ainakin itselleen, arvioinnin kohteelle, arvioinnin tilaajalle sekä laajemmin ajateltuna myös yhteiskunnalle.

Yhteiskuntaa laajemmin ajateltuna arvioitsija voi olla vastuussa myös globaaleille arviointistandardeille. Virtasen (2007, 79-80) tietojen mukaan arviointityötä tehdään myös globaalissa ympäristössä jossa tehtävät kytkeytyvät maailmanpankin toimintaan. Arviointitehtävät voivat liittyä maailmanpankin rahoittamiin hankkeisiin joissa

arviointitoiminta kytkeytyy esim. kehitysmaissa toimiviin hankkeisiin joissa tekijät ovat useista eri maista joka aiheuttaa haasteita arviointityölle kun erilaisia arviointistandardeja pyritään sovittamaan yhteen jotta arvioinnin lähtökohdat ymmärrettäisiin samalla tavalla eri ihmisten toimesta. Eri maiden väliset arviointistandardit asettavat myös arvioitsijalle oppimishaasteita ja (emt. 78) arvion mukaan *"kerran opittu ei riitä, vaan arvioitsijan on oltava aidosti oppiva ihminen - tietojen ja taitojen hankkija, utelias oppija."*

2.2 Arviointitehtävä

Koulutustahon tavoitteena tuottaa kansalaistoimijoita

Alkukartoituksen tutkimuskysymyksiä

- Miten tällä hetkellä toimii ja on toiminut
- Mitkä kokee tämän hetkiset vaikuttamistiedot- ja taidot
- Millaiset puitteet vaikuttamistoiminnalle on? Lähiympäristön tuki?
- Käsitys vaikuttamisesta

Välikartoitus

Loppukartoituksen tutkimuskysymyksiä

- Miten tiedot ja taidot ovat kehittyneet?
- Miten näkyy käytännössä? Uudet toimintamuodot?
- Onko välittynyt ympäristölle? Saanut muita toimimaan tms.
- Onko lähiympäristön tuki muuttunut/kuinka?

2.3. Arviointiasetelma

TAULUKKO 3. Arviointiasetelma

Ennen KO	KV1	IO1	KV2	IO2	KV3	KO Jälkeen
Etukäteisarviointi			Väliarviointi		Loppuarviointi	
	Jatkuva arviointi	Jatkuva arviointi	Jatkuva arviointi	Formatiivinen arviointi	Formatiivinen arviointi	Formatiivinen arviointi
Arviointimenetelmät	Alukartoitus		Aktivoiva yksilöharjoite ja osallistava pariharjoite Välikartoitus	Haastattelut	Haastattelut Osallistavat loppuarviointikysymykset	Haastattelut
Arvioinnin lähestymistapa	Etnometodologinen		Etnometodologinen	Fenomenografinen	Fenomenografinen Etnometodologinen	Fenomenografinen
						Summatiivinen arviointi
						Jälkikäteis arviointi

2.4 Arviointiasetelman valinnan perusteita

Koulutusohjelman arviointi valitsi arviointiasetelmaksi aikasarjaan varioidun kvasikokeelliseen arviointiasetelman. ”Arviointiasetelma tarkoittaa tapaa ratkaista arviointitehtävä” Virtanen (2007, 113). Aikasarjaan varioitu kvasikokeellinen arviointiasetelma viittaa tilanteeseen jolloin arvioinnilla ei ole varsinaista vertailuryhmää johon asetelman voisi perustaa. Aikasarja varioitu asetelma sopii arviointiasetelmaksi uuden alkavan ohjelman arviointiin mutta myös pidempi kestoisen ohjelman arviointiin. Arviointimenetelmiä ja arviointiajankohtia

muokkaamalla arviointiasetelma voidaan saada ohjelman sisältöön sopivaksi jotta arviointia voidaan toteuttaa joustavasti.

Arviointiasetelman valintaan voi Virtasen (2007, 113) mukaan vaikuttaa ainakin kolme tekijää joita ovat arviointiasetelman alisteisuus arviointitehtävälle, arvioitavan kohteen luonne ja tarpeet ja arviointikysymysten yhteensopivuus suhteessa arviointiasetelmaan joita Anne Foss Hansen (2005) on Virtasen mukaan tutkimuksessaan eritellyt tarkemmin. Kyseessä olevan koulutusohjelman arviointiasetelman valintaan vaikuttivat kaikki kolme edellä mainittua tekijää.

Olennaista Virtasen tutkimusten mukaan on että arvioitsija ottaa arvioinnissa tarkasti huomioon erilaisten intressiryhmien tarpeet ja toiveet ennen arviointiasetelman ja tiedonkeruumallin suunnittelua. Arviointitehtävän tutkimuskysymykset jotka kohdistuvat osallistujien koulutusohjelman aikana tapahtuvaan kehittymiseen, ulkoisiin puitteisiin sekä lähiympäristössä tapahtuviin muutoksiin puolin ja toisin, ei ole välttämättä tarvetta ottaa muita intressiryhmiä mukaan kuin mihin arviointitehtävä suoranaisesti viittaa, ellei arviointi erikseen katso tarpeelliseksi kerätä tietoa myös muilta intressiryhmiltä. Koulutusohjelman osallistujat pystyvät itse arvioimaan oppimistaan, koulutusohjelmaa sekä myös muita ilmiöitä ja lähiympäristössä tapahtuvia muutoksia jotka arvioitavaan kontekstiin liittyvät.

Virtanen (2007, 120) viittaa kvasikokeellisen arviointiasetelman käyttäjissä asiantuntijoihin jotka ovat käyttäneet ohjelmasuunnittelua tilanteessa jossa varsinaisesta tutkimuskohteesta ei ole olemassa varsinaista valmista vertailuryhmää jonka mukaan arviointia kohdentaisi. *”Joka kerta arvioinnin tekijä joutuu etsimään samat vastaukset samoihin kysymyksiin, koska valmiita arviointisabluunoita ei ole olemassa”* emt (2007, 113). Arvioinnin käytössä ei ollut valmiita arviointikysymyksiä vaikka arvioinnin käytössä oli arviointitehtävään kytkeytyvät tutkimuskysymykset alkukartoituksesta, välikartoituksesta ja lopukartoituksesta joissa vastauksia haettiin. *”Arvioinnin tekijä joutuu arviointitehtävää miettiessään ratkaisemaan, millaisia arviointikysymyksiä ratkaistaan, kenen mielipiteillä on merkitystä, millaisia arviointiaineistoja tarvitaan, millaisia arviointikäsitteitä tulisi käyttää ja mikä on arvioinnin rooli koko prosessissa.”*

Virtanen (2007, 113). Kyseisessä arvioinnissa aikasarjavarioitu arviointiasetelma tulee pääosin esille arvioinnin ajoittumisen tarkastelun näkökulmasta.

3. ETUKÄTEISARVIOINTI

TAULUKKO 4. Etukäteisarvioinnin ajoittuminen

Ennen KO	KV1	IO1	KV2	IO2	KV3	KO Jälkeen
Etukäteisarviointi			väliarviointi		loppuarviointi	
	Jatkuva arviointi		Jatkuva arviointi		jatkuva arviointi	
				formatiivinen arviointi	formatiivinen arviointi	formatiivinen arviointi

Koulutusohjelman arviointiprosessi käynnistyi etukäteisarvioinnilla joka alkoi koulutusohjelman taustoihin, lähtökohtiin ja koulutusohjelman esitteeseen ja osallistujien hakemuksiin tutustumisella. Koulutusohjelman etukäteisarvioinnin tavoitteena on suunnitella arviointiasetelman alkukartoituslomake jonka avulla osallistujien nykytilannetta voidaan kartoittaa, ennen varsinaisen koulutusohjelman käynnistymistä.

Etukäteisarvioinnin rooli arviointitehtävän suorittamisessa on keskeinen kun osallistujien aikaisemmista kokemuksista ja sen hetkisestä lähtötasosta kerätään arviointitietoa jonka pohjalta arviointiasetelmaa voidaan suunnitella. Arviointitietoja kerätään etukäteisarvioinnissa määriteltyjen arviointikäsitteiden, arviointikysymysten ja arviointimittareiden avulla. *Virtasen (2007, 92)* mukaan etukäteisarvioinnissa korostuvat tietyt käsitteet ja jatkuvassa arvioinnissa puolestaan toiset käsitteet. Jälkikäteisarvioinnissa voidaan (*emt, 92*) kuitenkin keskittyä tiettyihin kysymyksiin siinä vaiheessa kun arvioinnin toimeksianto rajataan. Arviointiaineistoa voi uudessa alkaneessa ohjelmassa kertyä laajasti jonka vuoksi raportin laatimisessa on keskityttävä esittelemään arviointitehtävän kannalta keskeisiä kokonaisuuksia. *Virtasen* mukaan jälkikäteisarvioinnissa on käytettävissä kaikki arvioinnin ulottuvuudet joita arviointi toimeksianto on tuottanut.

TAULUKKO 5. Etukäteisarvioinnin suunnitteluprosessi

Etukäteisarviointi			
Arviointitarpeen kartoitus	Arvioinnin kohdistaminen	Arviointimittarit	Alkukartoituksen viimeistely
<ul style="list-style-type: none"> - Koulutusohjelman lähtökohtiin ja koulutustarpeisiin tutustuminen - Koulutusohjelman esitteeseen tutustuminen - Hakemuksiin tutustuminen 	<ul style="list-style-type: none"> - Koulutusohjelman arvioinnissa käytettävien käsitteiden ja arviointikysymysten määrittäminen 	<ul style="list-style-type: none"> - Arviointimittareiden suunnittelu 	<ul style="list-style-type: none"> - Arviointilomakkeen muotoileminen ja kysymysten järjestely - Kokeilu ennen käyttöönottoa

Arviointilomakkeen kysymykset ovat koulutusohjelmakohtaisia ja riippuvat arvioitavan ohjelman tavoitteista ja tavoiteltavasta tuotoksesta ellei kyseessä ole saman tai aikaisemman vastaavan koulutusohjelman toistuva arviointi. Arvioinnin kohdistamisessa arviointikäsitteet arviointikysymyksineen on määritettävä sen mukaan onko kyseessä esim. aikaisemmat kokemukset, tiedot ja taidot tai joku muu ilmiö jonka kehitystä tarkkaillaan ohjelman aikana. Arviointimittareiden suunnittelu kohdistui sellaisten mittareiden luomiseen joilla arvioitavia kokonaisuuksia voidaan todeta ja mitata. Arviointimittareiden suunnittelun jälkeen arviointilomaketta on kokeiltava käytännössä kuinka kysymykset todellisuudessa toimivat, ovatko kysymykset selkeitä ja ymmärrettäviä ja onko arviointilomake valmis käyttöönottoa varten. Koulutustaho kokeili arviointikysymysten sopivuutta ja ymmärtämistä ulkopuolisilla vapaaehtoisilla henkilöillä ennen kartoituksen käyttöönottoa. Alkukartoituksen viimeistelyssä voidaan vielä muuttaa arviointikohteita, tarkentaa arviointikysymyksiä ja mittareita. Etukäteisarvioinnin suunnittelun pohjalta muodostui alkukartoitus joka on arviointiprosessin käytännön toteutuksen ensimmäinen vaihe.

Alkukartoituksen käyttöönottovaiheessa koko ohjelma-arviointiasetelma ei ole välttämättä loppuun asti muotoutunut, koska uuden alkavan ohjelman erilaisista muuttuvista tekijöistä ei ole vielä tarkempaa tietoa ennen sen varsinaista käynnistymistä, koska

prosessien kulkuun voivat matkan varrella vaikuttaa monet erilaiset muutostekijät. Arviointiprosessin aikana arviointiasetelma asettuu kohdalleen ohjelman edetessä. Arviointiasetelmaa muokkaamalla ajankohtaiseen arviointitarpeeseen soveltuvaksi se saa muotonsa, jolla arviointiaineistoa saadaan kerättyä arviointitehtävän suorittamiseksi. Arviointi pystyy mm. valitsemillaan arviointimenetelmillä vaikuttamaan arviointiaineiston määrään ja laatuun.

3.1 Etukäteisarvioinnin toteutus

3.2 Alkukartoitus

Alkukartoitukseen vastasi 24 osallistujaa heti ensimmäisen koulutusviikonlopun alussa. Alkukartoituksen arviointikysymykset keskittyivät mittaamaan osallistujien lähtötietolannetta ennen ohjelman käynnistymistä. Koulutusohjelman arviointimateriaalia kertyi ensimmäisen koulutusviikonlopun osalta myös etnometodologisesta havainnoinnista ja muistiinpanoista jonka avulla uuden alkavan ohjelman arviointiprosessia pystyy toteuttamaan sujuvammin eteenpäin.

Alkutilanteessa arviointi selvitti osallistujien perustaustatietoja sukupuolta, ikää ja paikkakuntaa joiden avulla arviointitietoja voitiin käsitellä. Alkutilanteessa arvioinnin tavoitteena oli saada lähtötietoa osallistujien aikaisemmista kansalaisvaikuttamiskokemuksista, käytetyistä vaikuttamiskeinoista sekä niiden toimivuudesta. Lisäksi osallistujilta kysyttiin itsevarmuutta omasta vaikuttamisesta sekä mm. tapahtuman järjestämisessä mukana olemista.

Alkutilanteessa mitattiin myös yleisiä tiedollisia valmiuksia globaaleista teemoista tietojen kattavuuden, ajankohtaisuuden ja monipuolisuuden osalta asteikolla 1-5. Tiedollinen alkuarviointi pohjautuu ohjelman esitteessä esitettyihin tosiasioihin. Kansalaisvaikuttajien tiedollisten valmiuksien kehittymistä arvioitaessa on olennaista saada tietoa osallistujien aikaisemmista tiedoista ennen koulutusohjelman vaikutusta tietojen kehittymiseen. Tietoja kysyttiin kattavuuden, ajankohtaisuuden ja monipuolisuuden näkökulmista.

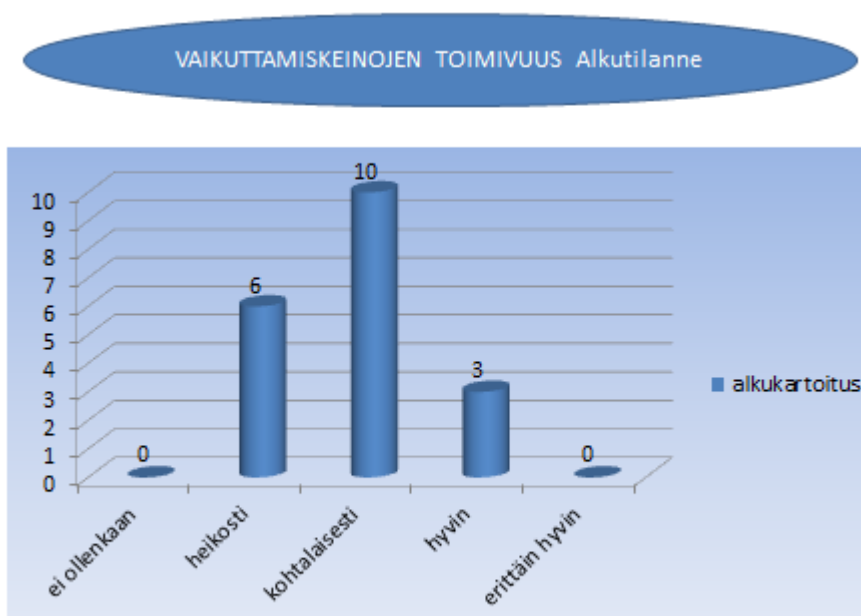
Tiedollisten teemojen itsearviointiosuudet jakautuivat alkukartoituksessa pääteemoihin joita olivat ympäristö, talous, kehitysyhteistyö ja vaikuttaminen sekä osateemoja joita olivat ilmastonmuutos, yritysvastuu ja veroparatiisit, ihmisoikeudet ja vaikuttamisen erilaiset keinot ja kanavat. Osallistujat toivat kartoituksen avoimissa kysymyksis-

sä esille myös asioita joista haluaisivat lisää tietoa. Väliarvioinnissa tiedollista kehittymistä arvioitiin myös yleisien globaalien tietojen osalta sekä pääteemoja ja osateemoja. Väliarvioinnissa arviointi selvitti erityisesti niitä teemoja jotka olivat kehittyneet.

3.3 Lähtötason arviointi

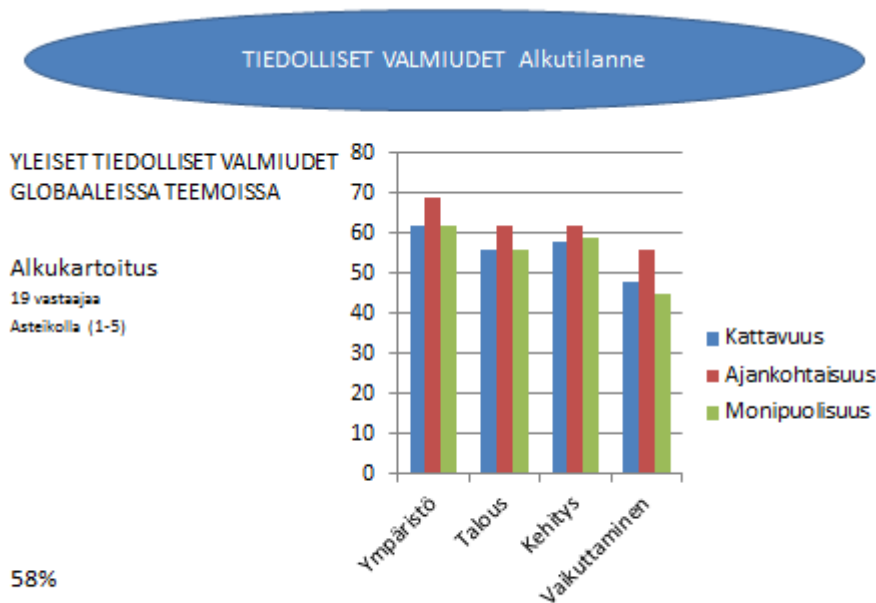
Koulutusohjelman arviointi selvitti alkukartoituksessa osallistujien lähtötasoa vaikuttamiskeinojen toimivuuden osalta, yleisiä tiedollisia valmiuksia globaaleissa teemoissa ja vaikuttamisessa, osallistujien itsevarmuutta vaikuttamisesta sekä tiedollisia kiinnostuksen kohteita. Alla keskeiset tietojen lähtötason arviointiin liittyvät arviointitulokset. Kts. PYLVÄSKAAVIOT 1-4.

PYLVÄSKAAVIO 1. Osallistujien vaikuttamiskeinojen toimivuus

Osallistujien vaikuttamiskeinot toimivat koulutusohjelman alkaessa kohtalaisesti. 6 osallistujalla vaikuttamiskeinot toimivat heikosti ja kolmella ne toimivat hyvin.

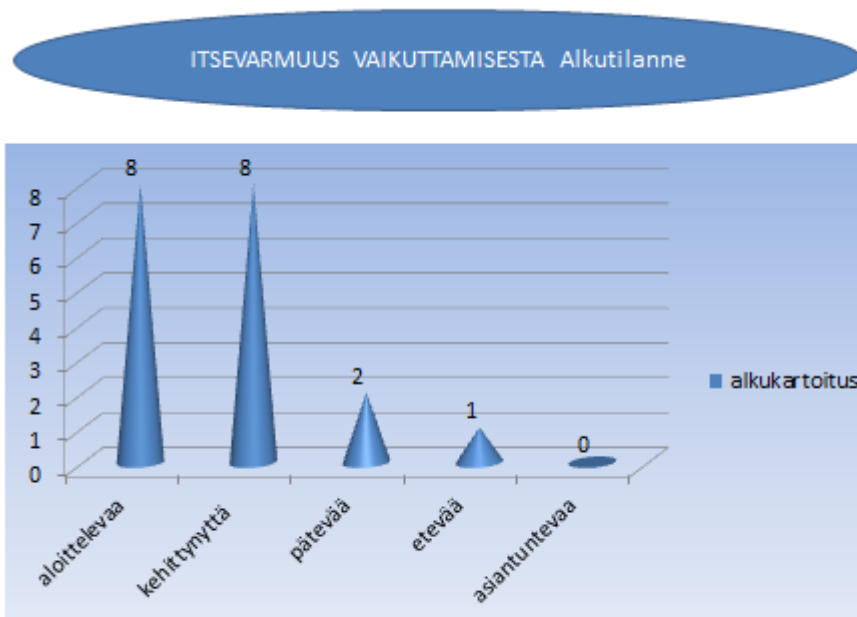
PYLVÄSKAAVIO 2. Osallistujien tiedolliset valmiudet

Osallistujien yleiset tiedolliset valmiudet globaaleissa teemoissa (vasemmalla) olivat alkutilanteessa 19 vastaajan mukaan 58%.

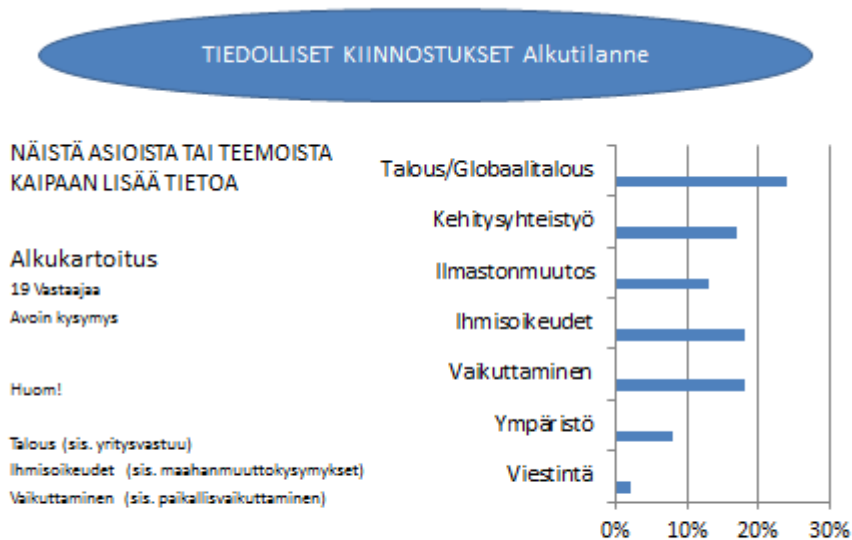
Pylväskaaviossa osallistujaryhmän itsearviointiin perustuvat tiedolliset valmiudet ympäristön, talouden, kehityksen ja vaikuttamisen osalta. Tiedot ympäristöstä olivat koulutusohjelman alkaessa ajankohtaisimmat, kattavimmat ja monipuolisimmat. Tiedolliset valmiudet olivat heikoimpia vaikuttamiseen liittyvissä asioissa. Kaikkein heikompia tiedolliset valmiudet olivat vaikuttamisen monipuolisuuden liittyvissä asioissa.

PYLVÄSKAAVIO 3. Osallistujien itsevarmuus vaikuttamisesta

Osallistujien itsevarmuus vaikuttamisesta on alkukartoituksen perusteella ollut aloittelevaa 8:lla ja kehittynyttä 8 :lla osallistujalla. Yhden osallistujan itsevarmuus vaikuttamisesta on koulutusohjelman alkaessa ollut jo etevää ja kahdella pätevää.

PYLVÄSKAAVIO 4. Osallistujien tiedolliset kiinnostukset

Osallistujien tiedolliset kiinnostukset painottuivat alkutilanteessa talouteen ja globaaleihin talouden kysymyksiin kun osallistujilta kysyttiin mistä asioista tai teemoista kaivattiin lisätietoja. Seuraavaksi kiinnostavampia olivat ihmisoikeuteen ja vaikuttamiseen liittyvät kysymykset. Kehitysyhteistyö ilmastonmuutos, ympäristö ja viestintä koettiin myös kiinnostavaksi koulutusohjelman alkutilanteessa.

Arviointi selvitti etukäteisarvioinnissa myös osallistujien osallistumismotivaatiota ja lähiympäristön vaikuttamisen tukea jotka kulkivat jatkuvana ja määrällisenä arviointina väliarviointivaiheeseen asti. kts VÄLIARVIINTI. Osallistujien motivaatiota osallistua koulutusohjelmaan selvitettiin kuudella eri osa-alueella joista kaksi selvitti koulutusohjelman tarjontaan kohdistunutta kiinnostusta ja neljä osallistujien omaa toimintaan kohdistunutta arviointikysymystä. Osallistumismotivaatiota mitattaessa oltiin kiinnostuneita siitä kuinka innostavaksi osallistujat kokevat koulutusohjelman ja kuinka se muuttuu alkutilanteesta ohjelman puoliväliin tultaessa.

Osallistumismotivaation ja lähiympäristön muutoksia käsitellään ohjelman arvioinnin väliarviointiosuudessa. Lähiympäristön vaikuttamisen tuen muutoksia arvioitiin mää-

rällisesti sekä alkukartoituksessa että välikartoituksessa ja laadullisesti myös formaatiivisen arvioinnin osuudessa.

3.4 Arviointiprosessin jatkuminen

Ensimmäisen koulutusviikonlopun jälkeen koulutusohjelman arviointi taulukoi ja analysoi alkukartoituksen vastaukset ja avoimet kysymykset. Alkukartoituksen ja etnometodologisen arviointiaineiston perusteella arviointi pystyi tekemään johtopäätöksiä ja suunnittelemaan arvioinnin seuraavaa vaihetta eli väliarviointia. Arvioinnin tuli suunnitella kuinka arviointiasetelmaa tulisi suunnata tai painottaa jatkossa jotta koulutusohjelmaa kehittävää ja osallistujia tukevaa arviointiprosessia voidaan jatkaa eteenpäin. Alkukartoituksen arviointikäsitteitä tuli joko karsia tai jättää väliarviointiin sellaisenaan sen mukaan tarjoavatko ne luotettavia tuloksia arviointitehtävää varten. Arvioinnin tuli selvittää alkukartoituksesta sellaisia vastauksia ja tuloksia joilla osallistujien tietojen ja taitojen kehitystä voidaan mitata ja arvioida luotettavasti ja pohtia kuinka arviointitehtävän tiedonkeruuta voidaan jatkossa viedä eteenpäin. Arviointiasetelman suuntaamisen ja suunnittelun jälkeen arvioinnin piti päättää jatkaako alkukartoituksen tuomien vastauksien linjalla vai luoko väliarviointiin joitain uusia kehittäviä näkökulmia jotka ovat nousseet esille aikaisemmista arviointitiedoista, sillä osallistujien oppimisprosessi kulkee samaan aikaan myös eteenpäin. Uuden koulutusohjelman arvioinnissa jossa ei ole valmiita arviointikriteereitä olemassa täytyy myös arvioinnin olla jatkuvassa arvioinnin tilassa. Vasta kun seuraava arviointivaihe on suunniteltu, niin prosessi pääsee jatkumaan. Arviointiprosessin edetessä muodostuu arviointistrategia jonka mukaan arviointia pystyy toteuttamaan ja ennakoimaan, johon osallistujien oppiminen sekä arviointitehtävä asettavat kuitenkin uusia haasteita

3.5 Arviointistrategia

Arviointiprosessikaaviossa on kuvattu arviointistrategian eteneminen ylhäältä alas. Taulukon 6 vasemmassa reunassa on kuvattu koulutusohjelman kulku ja seuraavissa sarakkeissa on kuvattu arvioinnin pohjalta rakentunut koulutustahon ja koulutusohjelman arvioinnin lähtöasetelmat sekä arviointitutkimukseen osallistuneiden osallistumisaktiivisuus arviointiprosessin aikana.

TAULUKKO 6. Koulutusohjelman arviointiprosessikaavio

KOULUTUSOHJELMAN KULKU	Koulutustahon lähtöasetelma	ARVIOINTIPROSESSI JA ARVIOINTISTRATEGIA	Arviointitutkimukseen osallistujien aktiivisuus
Ennen koulutusohjelman alkamista	Koulutusohjelma kokonaisuuden suunnittelu, markkinointi, osallistujien valinta, koulutuspaikan valinta, ruoka- ja majoitusjärjestelyt, osallistujatiedotus sekä muut valmistelut ja järjestelyt.	ETUKÄTEISARVIOINTI Alkukartoituksen suunnittelu <ul style="list-style-type: none"> - Arviointitarpeen kartoitus - Arvioinnin kohdistaminen - Arviointimittarit - Alkukartoituksen viimeistely 	
Koulutusviikonloppu 1	Alkukartoitus Alkukartoituslomake Ajankäyttö 20min	Jatkuva arviointi Alkukartoituksen toteutus koulutusohjelman alussa <ul style="list-style-type: none"> - Havainnoivaa ja kartoitettavaa vuorovaikutusta - Etnometodologinen lähestymistapa Alkukartoitus analyysin aloittaminen	24 vastaajaa (100%)
itseopiskelutehtävä 1		Väliarvioinnin ja välikartoituksen suunnittelu	
Koulutusviikonloppu 2	VÄLIARVIOINTI Osallistavan arvioinnin ajankäyttö 20min	Jatkuva arviointi <ul style="list-style-type: none"> - Etnometodologinen lähestymistapa - Osallistava yksilöharjoite 	8 parin vastaukset 19. vastaajaa

	Välikartoitus	<ul style="list-style-type: none"> - Pariharjoite - Vuorovaikutus osallistujiin osallistavaa ja tutustuvaa <p>Välikartoitus 2. koulutusviikonloppun päätteeksi</p>	Vastausprosentti 79%
itseopiskelutehtävä 2	(Itseopiskelutehtävä 2. ei arvioitu arviointitutkimuksessa)	VÄLIARVIOINTI Vastausten analysointi Haastattelujen suunnittelu	
		FORMATIIVINEN ARVIOINTI Fenomenografinen lähestymistapa Haastattelut koulutusviikonloppujen välissä 4 paikkakunnalla.	7 haastattelua
Koulutusviikonloppu 3	Loppukartoitus Haastattelut ennen ohjelmaa, välissä tai jälkeen Osallistavan arvioinnin ajankäyttö 20min	Jatkuva arviointi Etnometodologinen lähestymistapa - Vuorovaikutus osallistujiin havainnoivaa, osallistavaa ja avoimempaa FORMATIIVINEN ARVIOINTI Fenomenografinen lähestymistapa - Haastattelut kolmannessa koulutusviikonlopussa Haastatteluvuorovaikutus LOPPUARVIOINTI Kaksi osallistavaa arviointikysymystä	5 haastattelua 14 vastausta Vastausprosentti 58% 16 vastausta Vastausprosentti 66%
Koulutusohjelman		FORMATIIVINEN ARVIOINTI	

jälkeen		Fenomenografinen lähestymistapa Haastattelut kolmannen koulutusviikonlopun jälkeen	5 haastattelua
		SUMMATIIVINEN ARVIOINTI	
		JÄLKIKÄTEISARVIOINTI	

4. JATKUVA ARVIOINTI

4.1 Koulutusohjelman jatkuva arviointi

Koulutusohjelman jatkuvan arvioinnin roolina oli ohjata ja säädellä arviointiprosessia ja arviointiasetelman rakentamista jotta arviointitehtävän tutkimuskysymyksiin saadaan vastauksia, jotta arviointi voidaan kokonaisuudessaan suorittaa. Jatkuva arviointi oli alussa kartoittavaa arviointia mutta kohdistui tarkentuessaan enemmän olennaisiin arviointikohteisiin. Koulutusohjelman jatkuvassa arvioinnissa käytettiin etnometodologista tutkimuksellista lähestymistapaa arvioinnin jalkautuessa koulutusprosessin jokaiseen kolmeen koulutusviikonloppuun. Jatkuva arviointi toteutuu arviointiprosessin aikana etukäteisarvioinnissa, väliarvioinnissa ja loppuarvioinnissa ja menee kolmannessa koulutusviikonlopussa myös formatiiviseen arvioinnin kanssa päällekkäin. Jatkuva arviointi menee osittain päällekkäin myös väliarvioinnin kanssa ja päättyy toiseen koulutusviikonloppuun jonka jälkeen alkaa koulutusohjelman formatiivisen arvioinnin osuus.

TAULUKKO 7. Jatkuvan arvioinnin ajoittuminen

Ennen KO	KV1	IO1	KV2	IO2	KV3	KO Jälkeen
Etukäteisarviointi			väliarviointi		loppuarviointi	
	Jatkuva arviointi		Jatkuva arviointi		jatkuva arviointi	

				formatiivinen arviointi	formatiivinen arviointi	formatiivinen arviointi
--	--	--	--	----------------------------	----------------------------	----------------------------

4.2 Etnometodologinen lähestymistapa

Koulutusohjelman koulutusviikonloppujen aikana arviointi käytti tutkimuksellisenä lähestymistapana etnometodologista lähestymistapaa. Anttila (2006, 339) kertoo että etnometodologisen tutkimusmetodologian on laittanut alun perin liikkeelle Harold Garfinkel. Tutkijan mukaan etnometodologisessa lähestymistavassa kiinnitetään huomiota mm. tavanomaisiin käyttäytymistapoihin, etikettisääntöihin ja erilaisiin sosiaalisiin sääntöihin. *”Etnometodologia edellyttää selvää arkiajattelun tuntemusta, jonka avulla koehenkilöiden maailmankuva voidaan rakentaa uudelleen.”* (Anttila 2006, 341). Tutkimusmenetelmää on aiemmin käytetty amerikkalaisen sosiologi Garfinkelin mukaan myös muiden alojen kuten hallinnonalan, lääketieteen ja taiteen tutkimiseen mutta se on tunnettu myös koulutusjärjestelmää tutkivana metodologiana.

”Etnometodologia pyrkii pääsemään perille niistä tekijöistä, mistä ihmisryhmät eivät ole itse tietoisia.” (Anttila 2006)

Etnometodologisella tutkimuksellisella lähestymistavalla voidaan ohjelman pedagogisten menetelmien lisäksi selvittää myös muita tekijöitä joiden avulla aktiivisen kansalaisen identiteettiä voidaan tukea. Ihme (2009, 72) kertoo että taustalla olevalla ihmiskäsityksellä on vaikutusta opetukseen ja oppimiskäsitykseen. *”Kasvattajan ihmiskäsitys ei voi olla irrallaan sen yhteiskunnan yleisestä ihmiskäsityksestä jossa kasvattaja elää, eikä yhteisön ihmiskäsitys ole irrallaan ympäröivään kulttuuriin sidoksissa olevasta ihmiskäsityksestä.”* Toisin sanoen erilaiset ihmiskäsitykset jotka kohtaavat toisensa ovat keskinäisriippuvaisia toisista ympärillä olevista ihmiskäsityksistä. Opetukseen näin ollen vaikuttaa kasvattajan oma ihmiskäsitys, taustaorganisaation ihmiskäsitys, vallitsevan kulttuurin ihmiskäsitys sekä kasvattajan käsitys oppimisesta. Jokaisella osallistujalla on saman periaatteen mukaisesti oma ihmiskäsitys ja oppimiskäsitys, oman taustayhteisönsä ihmiskäsitys sekä kulttuurinsa ihmiskäsitys josta

ihminen on lähtöisin. Kun kasvattaja tuo esiin asioita opetuksessaan, niin oppimiseen vaikuttaa oppijan käsitys oppimisesta, oma ihmiskäsitys sekä osallistujan taustayhteisö sekä kulttuuritausta jossa ihminen on elänyt, mutta myös osallistujien aiemmat kokemukset. Novak (2002, 17) väittää että kasvatuksen keskeinen tarkoitus on tehdä oppijoista kyvykkäämpiä ottamaan vastuu omasta merkityksen luomisestaan. Novakin mukaan merkityksiä voidaan luoda kun merkitykseen sisältyy ajattelua, tuntemista ja toimintaa. Ilman niitä uuden tiedon luominen ei Novakin mukaan ole mahdollista.

Ihme (2009, 13) puolestaan pitää arviointia työvälteenä joka tulee aina olemaan haastava, mutta myös mielenkiintoinen opettajan tehtävä ja kaiken lisäksi se on myös toiminnan kehittämisen väline. Arvioinnin tulee Ihmeen mukaan olla tavoitteiltaan läpinäkyvää, reilua, oikeudenmukaista ja motivoivaa. Arvioinnin avulla voidaan (emt.13) mukaan saada oppijan toiminnan edellytykset ja mahdollisuudet esiin sekä oppijan käyttöön. Ihmeen (2009, 14-15) arvioinnin mukaan elämme globalisoituneessa tietoyhteiskunnassa jossa hyvinvointia mitataan menestyksellä jolle informaatioaika asettaa omia haasteita kun tietoisuus globaalista kilpailusta ja yhteiskunnallisista uhista on lisääntynyt. Ongelmia on ratkaistava sekä Suomessa mutta samanaikaisesti on osallistuttava myös maailmanlaajuiseen yhteistyöhön, koko ihmiskuntaa koskevissa asioissa. Ulkopuolelta tuleva nopeatempoinen muutosvaade ja toisaalta ihmisen rajat asettavat tehtävälle uusia haasteita. Ulkopuolisia haasteita asettaa Novakin (2002, 17) tutkimusten mukaan kilpailuun perustuvat globaalit markkinat jossa mukana pysyminen vaatii kasvattajalta sekä ymmärtämistä helpottavien välineiden ja strategioiden käytön selkeää ohjausta, mutta myös uuden tiedon yhteistoiminnallista hyödyntämistä.

Irene ihme (2009, 73) viittaa Novakin (2002) tutkimukseen kertoessaan mielekkään oppimisen merkityksestä. Novakin mukaan mielekäs oppiminen antaa voimaa. Koulutusohjelman osallistajat ovat arviointitutkimuksen arvion mukaan olleet erittäin motivoituneita jo ennen koulutusohjelmaa ja etukäteisarviointista saatujen arviointitietojen perusteella (kts KUVIO 2 Osallistumismotivaation muutokset). Koulutusohjelma joka tarjoaa tietoa mm. ajankohtaisista kts. (liite 1) globaaleista kehityskysymyksistä sekä niiden ratkaisuksista

on vastannut osallistujien tiedollisiin koulutustarpeisiin. Novakin mukaan mielekkäästi opittu tieto, joka on rakennettu yhdistämällä toimintaa, tunteita ja tietoisia ajatuksia on tietoa jonka hallitsemme ja tunnemme omaksemme. Novakin mukaan tieto jolla on voimakas yhteys kokemuksiimme johtaa voimien lisääntymiseen.

4.3 Vuorovaikutus arvioinnin tilaajaan ja osallistujiin

Virtanen (2007, 133-137) kuvailee arvioinnin vuorovaikutuksen roolia kahden vuorovaikutusulottuvuuden kautta, jotka ovat arvioinnin näkökulmasta vuorovaikutusta tilaajan ja arviointikohteiden välillä. Toisaalta vuorovaikutus voi myös vaihdella arviointitehtävään liittyvän arviointiosuuden ja arviointimenetelmän puolesta jotka edellyttävät systemaattista lähestymistapaa. Virtasen tutkimuksen mukaan vuorovaikutustilanteissa on kuitenkin erotettavissa sekä tiivistä vuorovaikutusta että niukkaa vuorovaikutusta joka vaihtelee sen mukaan onko kyseessä arvioinnin tilaajan ehdoilla suoritettu arviointi jossa arvioinnin roolin ja vuorovaikutuksen luonteen määrittelee tilaajan arviointitehtävään sidoksissa olevat asiat, jossa vuorovaikutus voi olla toimeksiannosta riippuen vähäistä tai tiiviistä sekä tilaajaan ja arvioitavaan kohteen välillä. Toisaalta vuorovaikutus voi olla myös hyvin tiivistä keskinäistä tiedonvaihtoa jos arviointi toteutetaan arviointikohteiden ehdoilla tai kiinteässä vuorovaikutuksessa sekä arvioitavien kohteiden että tilaajan kanssa.

Jatkuvan arvioinnin aikana vuorovaikutus osallistujiin ja arvioinnin tilaajaan vaihteli ja tiivistyi ohjelman edetessä. Vuorovaikutus oli arviointiprosessin alkaessa havainnoivaa ja enemmän kartoittavaa vuorovaikutusta jossa tavoitteena oli muodostaa yleiskäsitys arvioitavasta kohderyhmästä ja koulutusohjelman käynnistymisestä heti alkukartoituksen jälkeen. Vuorovaikutus osallistujiin on ns. yleiskäsitystä kartoittavassa vuorovaikutuksessa etäisempää ja pinnallista vuorovaikutusta jossa arvioitsija esittelee itsensä lyhyesti ja vastaa ai-noastaan välttämättömissä tilanteissa arviointikohteiden esittämiin kysymyksiin. *”Havainnointi on erinomainen menetelmä muun muassa vuorovaikutuksen tutkimuksessa samoin kuin muissa tilanteissa, jotka ovat vaikeasti ennakoitavissa tai nopeasti muuttuvia.” Hirsjärvi, Remes & Sajavaara (2009, 213).*

Jatkuvan arvioinnin väliarviointivaiheessa vuorovaikutus osallistujiin oli luonteeltaan tutustuvaa ja osallistavaa. Väliarvioinnissa arvioinnin oli tutustuttava osallistujiin hieman enemmän kuin alkuvaiheessa, sillä haastatteluajkojen sopiminen on luontevampaa kaikille osapuolille kun arvioitsija ei ole osallistujille liian etäinen tai ulkopuoleiseksi koettu henkilö. Väliarviointivaiheen vuorovaikutus oli avoimempaa keskustelua myös ohjelman taukotilanteissa, jolloin osallistujat voivat ottaa kontaktia arvioitsijaan tai kysellä asioista joista osallistuja haluaa tietää lisää. Arvioitsijan on kuitenkin pysyttävä arviointitehtävän asettamissa rajoissa sekä omassa arviointiroolissaan, vaikka keskustelut ovatkin tilanteesta riippuen avoimempaa vuorovaikutustoimintaa. Hirsjärven ym. (2009, 213) mukaan havainnointia on myös kritisoitu tutkimusmenetelmänä sen mahdollisesta häiritsevästä vaikutuksesta joka saattaa muuttaa tilanteen kulkua toiseen suuntaan. Häiritsevää vaikutusta on pyritty emt. mukaan vähentämään sillä että havainnoija on tilanteessa useampaan otteeseen jossa on kuitenkin vaarana se että havainnoija sitoutuu emotionaalisesti liikaa tutkittavaan ryhmään tai tilanteeseen joka saattaa johtaa objektiivisuuden kadottamiseen. Arviointi tiedosti vuorovaikutukseen liittyviä erilaisia haasteita jo ennen arvioinnin alkua etukäteisarvioinnin suunnitteluvaiheessa, joka helpotti tiedonkeruun suunnittelua vaikka kohderyhmästä, ohjelman sisällöstä, paikoista tai muista käytännön asioista ei ollutkaan tarkkaa tietoa saatavilla. Hirsjärven ym. (2009, 213–214) mukaan havainnoija ei voi välttämättä edes tallettaa tietoa välittömästi jolloin havainnointitiedot on kirjattava ylös vasta tilanteen jälkeen. Arviointiprosessin jatkuvan arvioinnin aikana, arviointi kirjasi ylös yksittäisiä havainnointi tietoja ja yleisiä asioita joiden pohjalta arviointi muodosti kokonaiskuvaa eteenpäin ja eteni arvioinnin seuraavaan vaiheeseen.

4.3.1 Väliarvioinnin osallistava vuorovaikutus

Väliarvioinnin osallistavassa vuorovaikutuksessa arviointi pyrki selvittämään kuinka arvot liittyvät osallistujien vaikuttamistoimintaan. Pareilta kysyttiin kuinka osallistujien omat arvot voivat vahvistaa globaaliin kysymyksiin vaikuttamista. Arviointitehtävään vastasi yhteensä 8 paria. Parien vastauksien pohjalta muodostui arvokartta KUVIO 1. Vastauksista erottui erilaisia lähtökohtia, ky-

symyksiä, väittämiä, arvototeamuksia ja arvoaikuttamiseen liittyviä yleisiä tekiöitä. Ennen arvototeävä kysymystä osallistujat saivat pohtia itsenäisesti omia tärkeitä arvojaan ennen paritehtävä kysymykseen vastaamista.” *Arvotie-toisuus on eettisen kehityksen edellytys, koska arvot herättävät ihmisen tietoi-seksi elämänsä puutteista ja saavat hänet ponnistelemaan niiden korjaami-seksi sekä elämän kehittämiseksi ja uudistamiseksi.*” *Ihme (2009, 24)*

Väliarvioinnin osallistavaan vuorovaikutukseen kuului sekä avaavaa että sul-kevaa vuorovaikutustoimintaa. Kantojärvi (2012, 25-26) puhuu divergenssistä ja konvergenssista. Divergenssi on vuorovaikutuksena avaavaa toimintaa joka suuntaa osallistujien toimintaa ennakkoluulottomaan ja ideoivaan toimintaan. Avaamisvaiheessa osallistujat eivät ole välittömässä vuorovaikutuksessa mui-hin osallistujiin, vaan keskittyvät kirjaamaan ylös niitä asioita jotka ovat itselle tärkeitä arvoja ja asioita.

Osallistavan tehtävän sulkemisvaiheessa eli konvergenssissa osallistujat sai-vat yhteisen paritehtävä arviointikysymyksen josta keskusteltiin ensin parin kanssa, vastattiin kysymykseen ja ratkaistiin esitetty ongelma yhdessä. Sul-kemisvaiheessa kts. Kantojärvi (2012, 26) asiaa arvioidaan tarkoituksenmu-kaisesti, asiassa pyritään objektiivisuuteen ja asiaa jalostetaan, vahvistetaan ja fokusoidaan. Vastauksen paperille kirjaamisvaiheessa asiasta voidaan vielä keskustella yhdessä parin kanssa ja keskittyä siihen mitä asiasta halutaan ker-toa ja toisaalta mitä siitä tarvitsee tuoda esille. Toisaalta jos kysymykseen ei löydy selkeää vastausta, niin asiasta tehdään arvovalintoja jotta tehtävä tulee suoritetuksi. Tehtävän tekemisen aikana kysymyksestä voidaan muodostaa käsitystä joko ympäröivien ihmisten suhteen tai muiden asianosaisten suhteen siitä, mitkä voisivat olla selkeitä kriteerit täyttäviä väittämiä esitettyyn kysymyk-seen. Mikäli omia arvoja koskevassa pohdinnassa asia on avautunut osallistu-jalle divergenssivaiheessa, niin silloin myös konvergenssivaihe on helpompi suorittaa yhteisessä paritehtävässä. Konvergenssivaiheessa osallistujat voivat kysymyksen laajuudesta riippuen ajatella asiaa muiden paikallaolijoiden kan-nalta tai vielä laajemmasta näkökulmasta kaikkia muita maailman ihmisiä huomioiden.

KUVIO1:Arvokartta

Virtasen (2007, 46-51) tutkimusten mukaan arvot määritellään pysyviksi mutta niiden merkitys voi vaihdella erilaisissa päämäärään pyrkivissä tilanteissa. Arvot ohjaavat sekä ihmisen että ryhmän toimintaa. Arvoihin voi liittyä sekä universaalisia että partikulaarisia erityispiirteitä. Universaalit arvot ovat pysyviä arvoja jotka ovat tärkeitä riippumatta siitä missä yhteisössä tai yhteiskunnassa ihminen elää. Partikulaariset arvot ovat puolestaan vaihtelevia koska niitä voidaan tulkita sen mukaan kuinka ne koetaan jossain tietyissä yhteisössä ja yhteiskunnassa. Partikulaariset arvot voivat myös vaihdella ajassa sen mukaan mitä arvoja arvostetaan enemmän.

Universaalisten ja partikulaaristen arvojen lisäksi yhteiskunnat ja yhteisöt voivat velvoittaa ihmisiä elämään yhteisesti määrittyneiden arvojen mukaisesti kun ihmiselle on ensin muodostunut moraalikäsitys hyvästä ja pahasta. Moraalikäsitys voi myös vaihdella ihmisten kesken, eivätkä kaikki ihmisyyhteisöt koe samoja asioita yhtä tärkeäksi kuin toiset yhteisöt. Ihmiset voivat kohdistaa moraalisia vaatimuksia sekä itseensä että muihin ihmisiin ja yhteisöihin. Ihmiset voivat arvostella ihmisten tekojen motiiveja, tekoja että tekojen seurauksia.

Yksittäisen ihmisen tekoa ei voida kuitenkaan määrittää moraalittomaksi jos ihminen ei ole voinut toimia toisella tapaa. Virtasen mukaan ihmisten on kuitenkin oleellista huomata että yksittäisen teon arvioinnissa on otettava huomioon motiivit, teko ja sen seuraukset kun pohditaan sitä onko jonkun teon motiivit oikeutettuja vai ei. Näin ollen moraalisia vaatimuksia ei voida esittää ennen kuin kyseiset kolme tekijää on otettu huomioon.

4.3.2 Vuorovaikutus jatkuvan arvioinnin loppuvaiheessa

Päätösviikonlopun loppuarvioinnissa vuorovaikutus osallistujiin oli havainnoivaa, osallistavaa sekä avoimempaa. Osallistujien ja arvioitsijan välinen vuorovaikutus voi arviointitehtävästä riippuen olla ohjelman loppupuolella avoimempaa, koska kaikilla arvioinnin osapuolilla on jo enemmän kokemusta ja tarkempaa käsitystä toistensa toiminnasta. Arviointiprosessin loppuarviointivaiheen osallistavassa osuudessa toteutettiin koulutusohjelman loppuarviointikysymykset.

Arviointiprosessin alussa vuorovaikutus tilaajaan voi olla tiiviimpää kuin osallistujiin, mutta prosessin edetessä vuorovaikutuksen painopiste keskittyy enemmän arviointikohteiden toimintaan. Arvioitsijan ja arvioinnin tilaajan työskentelytapojen ollessa tutumpia myös vuorovaikutus voi olla vähäisempää riippuen mm. siitä kuinka paljon arviointitilanteessa on sellaisia asioita jotka vaativat tilaajan ja arvioitsijan yhteistä huomioimista. Kokonaisvuorovaikutuksen määrää ei kuitenkaan arvioida, koska vuorovaikutustapoja on hyvin paljon erilaisia. Arvioinnin tilaaja ja arviointikohteena oleva osallistajat viestivät keskenään sekä yhteisissä kohtaamisissa, mutta myös sähköisillä vuorovaikutusvälineillä kohtaamisten ulkopuolella mm. itseopiskelutehtävien osalta, jotka vaikuttavat omalta osaltaan osallistujien uudistuneiden käsitysten muodostumiseen. Tarkasti suunniteltu koulutusprosessi ja arviointiprosessi vaativat toisaalta vähemmän keskinäistä vuorovaikutusta arvioitsijoiden kesken, silloin kun erilaiset muuttuvat tekijät ovat selkeämpiä kummallekin arviointia toteuttavalle osapuolelle, jonka johdosta myös osapuolien panokset voivat kohdistua tarkoituksenmukaisemmin ja enemmän kehittämistä vaativiin tarkastelukokonaisuuksiin.

Arviointitilanteiden vuorovaikutuksen määrään, tiivyyteen ja luonteeseen voivat arvioinnin näkökulman mukaan vaikuttaa arviointitehtävän asettamat reunaehdot ja kysymysasetelma, arvioinnin tilaajan ohjeistukset, arvioitsijan valitsemat arviointimenetelmät, arvioitsijan osaaminen ja aiemmat kokemukset arviointityöstä sekä vuorovaikutukseen liittyvät erilaiset ilmaisutaidot joita erilaisissa muuttuvissa arviointitilanteissa voidaan käyttää, arviointia toteutettaessa. Arvioitsijan sijainti ja tilassa liikkuminen suhteessa arviointikohteisiin sekä toiminnan toteuttajaan vaikuttavat myös kerääntyvän arviointitiedon määrään ja laatuun suuntaan tai toiseen. Arvioitsijan on mahdollista saada havainnoitavaa arviointitietoa kerääntyvien arviointitietojen osalta vain ympäristössä olevien tietojen ja tapahtumien osalta, sillä arvioitsija voi olla fyysisesti läsnä kuitenkin vain yhdessä paikassa yhdenaikaisesti jonka vuoksi arviointitietoa on saatavilla vain tilassa käynnissä olevan toiminnan ja läsnäolijoiden vuorovaikutuksen toimesta, arvioitsijan sisäisten arviointimekanismien välityksellä.

4.4 Koulutusohjelman pedagogiikkaa

Koulutusohjelman alkaessa kouluttajat herättivät kriittistä ajattelua positiivisella tavalla esittämällä ajatuksia muuttuvasta kansalaisuudesta ja siitä että aktiivinen kansalainen ei synny itsestään vaan kansalaistaitoja opitaan elämän kuluessa. Paulo Freiren mukaan kasvattaja ei voi jäädä odottamaan että asiat tapahtuisivat itsestään (Tompuri ym. 2005, 80). Kasvattajan tulee oppilaiden kanssa yhdessä heti alusta alkaen pyrkiä kriittiseen ajatteluun tiellä kohti yhteistä inhimillistymistä. Kasvattaja ei voi Tompurin ym. (2005, 80- 81) mielestä kuitenkaan tyrkyttää oppilailleen mielipiteitään, eikä vain seurustella heidän kanssaan vaan pyrkimysten tulee olla täynnä aitoa luottamusta ihmisiin ja heidän luoviin kykyihinsä. Novakin (2002, 192-194) mukaan osallistujassa heränneet positiiviset tunteet voivat edistää ja herkistää positiivisten tunteiden tunnistamista myös muissa ihmisissä. Novakin mukaan johtavissa asemassa olevilla on jatkuva haaste ylläpitää sellaista vuorovaikutusta toisiin ihmisiin jotta ihmisten positiivinen minäkäsitys ja mielikuva itsestään säilyvät myönteisinä. Johtajien ja opettajien tulee jatkuvasti organisoida vuorovaikutusta optimaaliseksi jotta oppimiskokemukset koetaan mahdollisimman mielekkäiksi.

Koulutusohjelman mukaan nykyiset kansalaistaidot ja vaikuttamiskeinot eivät nykyisellään ole kuitenkaan riittäviä jatkuvasti muuttuvassa maailmassa. Kansalaistaitoihin kuuluvia erilaisia taitoja kuten keskustelutaitoa, taitoa elää yhdessä, kykyä ratkaista ristiriitoja ilman väkivaltaa, kykyä neuvotella, kykyä ottaa osaa julkiseen keskusteluun, kykyä hyväksyä erilaisuutta ja kykyä hyödyntää informaatio- ja viestintäteknikkaa, opitaan elämän varrella ja elämän kuluessa kumulatiivisesti. Taidot eivät kuitenkaan tule itsestään.

4.4.1 Kriittisen ajattelun kehittämistä

Etnometodologisen tutkimuksellisen lähestymistavan avulla kerätyn arviointitiedon mukaan ohjelmassa on käytetty myös mm. kriittisen pedagogiikan lähestymistapoja jonka avulla osallistujille on avattu globaalin oikeudenmukaisuuden välttämättömyyttä nykyajassa, jossa aktiivisen kansalaisen identiteettiä on tuettava opetuksen keinoin uusien haasteiden ollessa tosiasioita. Ihmeen tutkimuksen mukaan (2009, 77) itseohjautuvuus edellyttää valmiuksia joita ei ole ihmisessä luonnostaan vaan niitä täytyy saada myös kehittää.

Koulutusohjelman ensimmäisessä koulutusviikonloppupäivän ohjelmassa tietoja jaettiin mm. globaaleista kehityskysymyksistä sekä erilaisista vaikuttamiskeinoista. Ohjelmassa esitettiin myös erilaisia väittämiä joista keskusteltiin yhdessä. Väittämissä tuotiin esille kysymyksiä mm. siitä kuinka korruptio määritellään, onko kaikki auttaminen hyvää, onko apuriippuvuus hyväksi, onko laastari paras ratkaisu rakenteelliseen ongelmaan vai pitäisikö esimerkiksi päättäjiin pyrkiä vaikuttamaan. Vaikuttamiskeinoja tulisi koulutusohjelman mukaan pohtia hieman laajemmin, sillä vaikuttamisen keinoja on lähes rajattomasti. Vaikuttamistapoja voi koulutusohjelman tietojen mukaan erotella mm. sen mukaan, mihin ja kuinka laajalle vaikuttamistoiminta suuntautuu. Koulutusohjelman mukaan kansalaistaitoihin ei kuulu ainoastaan kansalaistaidot vaan myös laajempi kansalaisuuden viitekehys. Koulutusohjelman mukaan maailmankansalainen ymmärtää laajemman vastuun välttämättömyyden ja kokee myös vastuuta koko ihmiskunnasta joka ylittää kansalliset rajat. Maailmankansalaisella on ominaisuuksia jotka liittyvät itsensä ja muiden kunnioittamiseen, kriitti-

seen ajatteluun ja yhteiskunnalliseen vastuullisuuteen, jolla on empatiakykyjä maailman muita ihmisiä kohtaan ja kykyjä huolehtia ympäristöstä.

Kansalaistaitojen kehittämisellä voidaan tavoitella pinnallisten tietojen oppimista, mutta myös syvällistä ymmärtävää oppimista. Koulutusohjelmassa on jaettu pintapuolista tietoa monista erilaisista aiheista jonka lisäksi osallistujat ovat tehneet myös itseoppimistehtävän kiinnostavasta teemasta jonka avulla syvällisempää ymmärtämistä voidaan kehittää mm. kiinnostavan teeman aiheen osalta. Syvällisempää ajattelua pyrittiin kehittämään myös mm. kirjoittamalla vaikuttamisen workshopissa toisessa viikonlopussa että kolmannen viikonlopun lehtiartikkeli ryhmätehtävässä. Novak (2002, 68) jakaa oppimisen ulkoa oppimiseen ja mielekkääseen oppimiseen. Mielekkään oppimisen käsitettä on Novakin mukaan esitellyt ensimmäistä kertaa David Ausubel vuonna 1962 kehen mukaan oppiminen on prosessi jossa uusi informaatio yhdistyy olennaiseksi osaksi yksilön olemassa olevaa tiedon rakennetta. Opettaja voi rohkaista oppilasta asiassa erilaisin keinoin mutta oppijan täytyy myös itse haluta sitä. Jatkuvan oppimisen myötä saamme uutta informaatiota joka on olennaista sen informaation osalta jota ihmisellä jo on ja oppimisen myötä myös hermostollisten yhteyksien luonne muuttuu ja yhteyksien määrä lisääntyy.

Engeström (1982, 19) sanoo että mitä heikommaksi mielekäs yhteys jää sitä vähemmän opittavalla tiedolla on mieltä oppilaan kannalta ja sitä helpommin se unohtuu. Oppimista on Engeströmin (1982, 25-26) mukaan tutkinut myös Ference Marton oppikirjan lukemiseen liittyvissä tilanteissa. Pintatason luku-strategiassa yritetään painaa asia mieleen sellaisenaan eikä välttämättä pohdita lainkaan asian sisältöä. Syvätason oppimisessa puolestaan yritetään ymmärtää mitä tekstillä tarkoitetaan, mikä on kirjoittajan sanoma sekä ajattelutapa. Asiasta pyritään syvätason oppimisen strategialla muodostamaan kokonaiskuva hahmottamalla asian rakennetta sekä asian keskeisiä käsitteitä ja periaatteita. Pintatason oppijalla voi nopean lukukokemuksen jälkeen olla paljon yksityiskohtaista muistitietoa luetusta aiheesta mutta pinnallisesti opitut tiedot unohtuvat nopeasti. Syvätason oppimisstrategian avulla oppilas pystyy jäsentämään analysoimaan ja tuottamaan ja näkemään asian sisäisiä yhteyksiä enemmän jonka avulla tiedon sovellettavuus uusiin käytännön ongelmiin

onnistuu sujuvammin. Martonin tutkimusten mukaan myös yksittäisten asioiden muistaminen tulee syvätason oppimisen myötä edullisemmaksi, koska omaksuttu rakenne liittyy uudet opitut asiat mielekkääseen kokonaisuuteen joka ehkäisee niiden unohtumista. Engeströmin (1982, 26) pitää ongelmallisenä kerran omaksutun pinnallisen tiedon oppimisstrategiaa, koska sitä on vaikea muuttaa syvätason oppimisstrategiaksi, mutta syvätason strategiaa on toisaalta helppo muuttaa pinnalliseksi oppimiseksi asiaan liittyvien irrallisten kysymysten avulla paineensietokykyä mittaavassa tilanteessa. Anttilan mukaan kriittiseen teoriaan (2006, 385) liittyy myös pintailmiö ja syvärakenteet. Pintailmiöillä tarkoitetaan tasoa jossa ihmiset elävät sekä toimivat tietoisesti. Pintatasolla asiat ovat luonnollisia ja itsestään selviä jossa myös toimintaa voidaan tehdä rationaalisesti ja ymmärrettävästi. Syvärakenteita kriittisen teorian mukaan ovat uskomukset ja arvostelmat pintarakenteen asioista joihin uskomukset ja arvostelmat perustuvat. Koulutusohjelman arviointi selvitti arviointiprosessin aikana vaikuttamistoiminnan ulkoisia puitteita jotka ovat pintatasoa sekä syvärakenteita joita ovat mm. osallistujien käytössä olevat vaikuttamisresurssit. Engeströmin (1982, 105) mukaan teoriaa tarvitaan sitä enemmän mitä monimutkaisemmasta ja muuttuvammasta tehtävästä on kyse. Teoriaa tarvitaan myös silloin enemmän kun työtehtävät liittyvät laajempiin kokonaisuuksiin. Teoreettinen tieto tarjoaa emt. mukaan yksilön ajattelulle taloudellisuutta, jotta yksityiskohtaisia sekä yksittäisiä tilanteita voidaan tulkita selkeästi yleisten periaatteiden avulla.

4.4.2 Osallistujien oppimisskenaarioita

Koulutusohjelman ensimmäisen koulutusviikonlopun päätteeksi osallistujat saivat tehtäväksi ensimmäisen (1io) itseoppimistehtävän. Ensimmäisessä itseopiskelutehtävässä osallistujien tuli selvittää itseä kiinnostavasta ja mielenkiintoa herättäneestä (talous, kehitys, ympäristö ja ilmasto tai ihmisoi-keudet) globaalista yleistemasta erilaisia haasteita, esteitä sekä mahdollisia ratkaisuvaihtoehtoja. Valittua teemaa tuli syventää ja tarvittaessa tarkentaa selvittämällä aiheeseen liittyviä erilaisia tulokulmia ohjelmassa kerrotuista tietolähteistä sekä muista mahdollisista tietolähteistä.

Oppimistehtävä on eräänlainen ongelmalähtöinen avoin skenaario joka ei ohjaa selkeästi tietylle tutkittavalle alueelle vaan osallistujan on itse päätettävä mikä on tärkeää ja mielenkiintoista. Anna Fyreniuksen (2005, 292-293) mukaan skenaarion (esim. globaalin teeman) ongelmalähtöinen lähestyminen ja analysointi kannustavat aiempien opittujen taitojen aktivointiin ja pohdintaan eli teeman tarkastelussa yhdistyy uusi tilanne entuudestaan tuttuihin ilmiöihin ja tilanteisiin. Toisin sanoen osallistujan valitsema teema tai ilmiö taloudesta, kehityksestä ym. yhdistyy entuudestaan tuttuun ilmiöön, mutta laajemmassa viitekehyksessä ja globaalilla tasolla. Fyreniuksen mukaan osallistujien on tehtävä tietoisia valintoja ja arvioita jotta uudet taidot voidaan yhdistää aiemmin osattuihin taitoihin. Oppimistehtävää tehdessä osallistujien luovuus joutuu koetukselle pyrkiessään eteenpäin kohti uutta osaamista. Haasteeksi avoimen skenaarion käytössä voi nousta aikaresurssit kun oppimisteemaan liittyviä tulokulmia aletaan pohtia ja asiaan syvennyttään, johon ohjelman aika ei välttämättä riitä.

Muita haasteita mitä avoimen skenaarion käyttöön voi liittyä on Fyreniuksen mukaan tutkia ennestään tuntematonta osaamisaluetta epäselvien tietolähteiden kautta, kuten kirjoja ja verkkolähteitä jotka eivät johdata osallistujaa riittävän syvälle käsiteltävässä aiheessa, jonka johdosta oppiminen voi jäädä hyvin yleiselle tasolle. Yleiselle tasolle jäävä oppiminen saattaa korostaa osallistujan oman motivaation osuutta liikaa, jos opittavan asian ratkaisua lähdetään etsimään muista asioista kuten ohjaajan käyttäytymisestä, aikaisemmista oppimiskokemuksista tai muiden ihmisten puheista jotta ymmärtäisi kuinka asiaa tulisikaan lähestyä.

Osallistujien tuli esitellä valmiit itseopiskelutuotokset toisessa koulutusviikonlopussa muille osallistujille. Fyreniuksen (2005, 294) mukaan avoimia skenaarioita ja ohjaavia skenaarioita tulisi yhdistää toisiinsa. Koulutusohjelman osallistujat jaettiin toisessa koulutusviikonlopussa samaa teemaaluetta käsitteleviin ryhmiin esim. talous, ilmasto ym. joissa jokainen esitteli skenaarionsa omalla vuorollaan muille osallistujille. Ohjaavan skenaarion on Fyreniuksen tiedon mukaan tarkoitus ohjata osallistujia syväoppimisen alueelle. Vastavuoroinen opettaminen oman oppimistehtävän asiantuntemusalueen haasteista ja mahdollisista ratkaisuista kehittää koulutusohjel-

man arviointitutkimuksen mukaan mm. osallistujan ja muiden osallistujien kriittistä ajattelua, itseilmaisua ja esiintymistaitoja, itsevarmuutta sekä samalla avaa myös uusia oppimismahdollisuuksia käsitellyistä asioista. Arvioinnin mukaan erilaisia ohjaavia skenaarioita yhdistelemällä tieto kytkeytyy helpommin aiempaan tietoon joka puolestaan madaltaa kynnystä tutkia jatkossa myös uusia osaamisalueita, teemoja ja skenaarioita.” . . .*sit oli viimeks just tai siis kun ykköstehtävää kun käytiin läpi kun kaikki esitteli niin siinähan tuli tosi hyvin niitä, katsauksia siihen mitä muut oli tehnyt ja sitten sen jälkeenkin mä en oo ihan kaikkia ehtiny lukee. Ennen sitä ja sit sen jälkeen kun ihmiset esitteli, niin tuli mieleen et hei, ton mä haluan lukee tarkemmin.*” Toisin sanoen toisten osallistujien esittelemät teemat ja skenaariot ohjaavat myös jokaisen muun omaa skenaariota ja valintoja eteenpäin kohti syvempää osaamista ja paremman laadun saavuttamista. Osallistujien käsitykset omasta teemasta ja skenaariosta vahvistuvat ja yhdistyvät muiden esittelemiin skenaarioihin. Toisten ohjaavat skenaariot toimivat jokaisen yksittäisen osallistujan ohjaavana skenaariona joka johtaa laadulliseen ja syvempään oppimiseen. ” . . .*varmaan nyt luen viel tarkemmin uudestaan, et koska ne oli tosi hyviä kuitenkin kaikilla, et sellanen tiivis paketti jostain tietystä asiasta ja sit kun siellä oli vielä lähdelistat.*”

Osallistujat pyrkivät oppimistehtävää esitellessään selittämään asiaa sekä loogisesti mutta myös kausaalisesti. Looginen selittäminen tulee Mehtäläisen (1992, 45, 78) mukaan selkeästi esille matematiikassa kun jokin asia on selkeä seuraus jostakin perusteista. ”*Loogisesti sitova päättely on mahdollista vain sellaisten lauseiden avulla, joiden totuusarvo voidaan määrittää.*” Emt, 91 mukaan todellisuuden käsittäminen on tiedollisen kasvatuksen keskeisiä tavoitteita ja että todellisuus on suunnattoman laaja eikä kukaan voi käsittää siitä kuin vähäisen osan. Sen vuoksi on tärkeää ymmärtää myös kausaalisuhteita, asioiden yleisiä piirteitä sekä eri tilanteissa vallitsevia piirteitä jotta voimme hahmottaa enemmän asioita joista emme tiedä. Kausaalisuhteiden ymmärtämisen avulla voimme yrittää kartuttaa tietämyksemme niitä alueita ja niiden ilmiöiden osalta joista emme vielä tiedä. Mehtäläisen mukaan kausaalisessa selittämisessä pyrimme selventämään todellisuudessa, ajassa ja paikassa esiintyvien ilmiöiden syitä sekä syyn ja

vaikutuksen välistä suhdetta. Kausaalisessa selittämisessä etsitään vastausta kysymykseen mistä syystä jokin asia tapahtuu. Kun tiedämme syyn ja vaikutusten välisiä suhteita voimme ennakoida tulevia tapahtumia. Mehtäläisen (1992, 46) mukaan saamme asioita tapahtumaan kun tiedämme mikä tapaus tuottaa tarkoittamamme tapahtuman. Kausaalisuhteiden ymmärtämisen osalta ihmisiltä voi jäädä kuitenkin osa tai erilaisia vaiheita tiedostamatta, koska niistä ei ole riittävästi tietoa, jonka vuoksi tiedollinen prosessi onkin jatkuva prosessi. Uusia kausaalisuhde käsityksiä voidaan hyödyntää jatkuvasti kun tiedämme mitkä ovat ilmiöiden suhteiden olennaiset piirteet ja minkälaisissa olosuhteissa ne vallitsevat ja pitävät paikkansa. Mehtäläisen mukaan selittäminen käynnistyy yleensä kysymyksestä miksi ja opettajan on silloin vastattava ja perusteltava väitteensä tiettyjen perusteiden kautta, joka täyttää tietyt yleiset ehdot jotta asia tulee ymmärretyksi. Sama periaate koskee myös tekoja. Kun opettajalla on selvä kuva kyseisistä ehdoista niin sen avulla myös oppilaat voidaan totuttaa tarkastelemaan selityksiään ja arvioimaan niitä. Selvän kuvan ja tiedostamisen ansioista myös selittämiseen tulee aktiivisuutta, liikkuvuutta ja varmuutta.

5. VÄLIARVIOINTI

Väliarvioinnissa kartoitukseen vastasi 19 osallistujaa toisen koulutusviikonloppun päätteeksi. Välikartoituksen arviointikysymykset keskittyivät mittaamaan osallistujien tietojen kehittymistä vaikuttamiskeinojen toimivuutta, itsevarmuutta sekä osallistumismotivaation ja lähiympäristön vaikuttamisen tuen muutoksia. Koulutusohjelman väliarvioinnin aikana arviointi tutustui enemmän osallistujiin ja lähestyi toista koulutusta viikonloppua jatkuvaan arviointiin sisältyneellä etnometodologisella lähestymistavalla. Väliarviointiin sisältyi myös osallistavaa arviointia yleisiä arvoja kartoittavan tehtävän osalta.

TAULUKKO 8. Väliarvioinnin ajoittuminen

Ennen KO	KV1	IO1	KV2	IO2	KV3	KO Jälkeen
Etukäteisarviointi			väliarviointi		loppuarviointi	
	Jatkuva arviointi		Jatkuva arviointi		jatkuva arviointi	

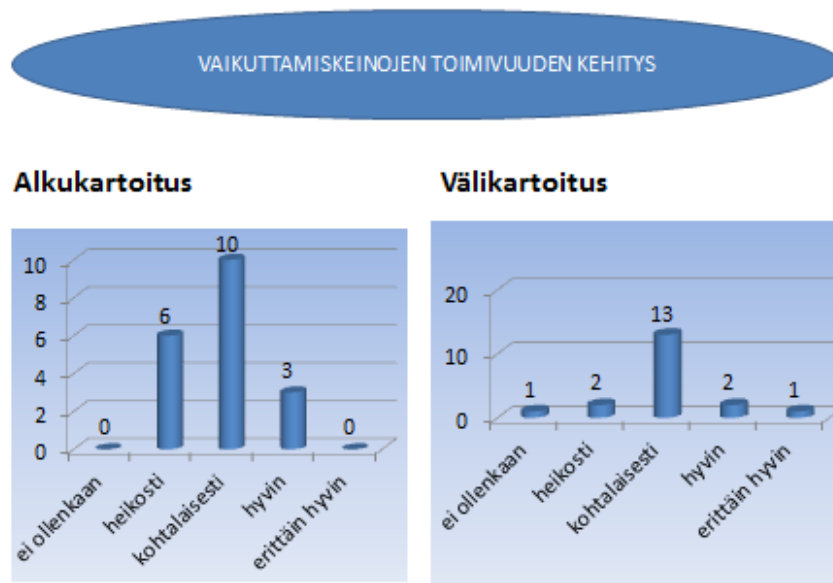
	ti					
				formatiivinen arviointi	formatiivinen arviointi	formatiivinen arviointi

TAULUKKO 9. Väliarvioinnin keskeiset arviointitulokset

Väliarviointi	Arviointikohteet	Keskeiset arviointitulokset
VERTAILUKAAVIO 1	Vaikuttamiskeinojen toimivuuden kehittyminen	Kolmella osallistujalla vaikuttamiskeinot olivat kehittyneet heikoista kohtalaiseksi.
PYLVÄSKAAVIO 5	Tiedollisten valmiuksien kehittyminen	Yleiset tiedolliset valmiudet olivat kehittyneet +6% prosentti-yksikköä Tietoalueiden kehittyminen - talous ja globaalitalous - Ihmisoikeudet - Ilmastonmuutos - ...
VERTAILUKAAVIO 2	Itsevarmuuden kehittyminen	Pätevämmäksi vaikuttajaksi kokevien määrä oli kasvanut 6 osallistujalla.
KUVIO 2. Osallistumismotivaation muutokset	Osallistumismotivaatio - Osallistumismotivaation muutokset	Vaikuttajien omat vaikuttamismahdollisuudet ovat koulutusohjelman aikana pysyneet hyvin korkealla.
TAULUKKO 7. Osallistumismotivaation osat alueet	- Osallistumismotivaation osat alueet - Aktiivisuus aikomus - Koulutusohjelman tarjoamat mahdollisuudet	Aikomus toimia aktiivisesti koko koulutusohjelman ajan on laskenut -7% prosenttiyksiköllä.
PYLVÄSKAAVIO 6. Aktiivisuus aikomus		Koulutusohjelman tarjoamat mahdollisuudet tukea tavoitteiden saavuttamista ovat ohjelman kuluessa kasvaneet +7% prosenttiyksikköä.
PYLVÄSKAAVIO 7. Koulutusohjelman tarjoamat mahdollisuudet		
KUVIO 3. Lähiympäristön vaikuttamisen tuki	Lähiympäristön vaikuttamisen tuki	Lähiympäristön vaikuttamisen tuen edistävyyttä oli koulutusohjelman

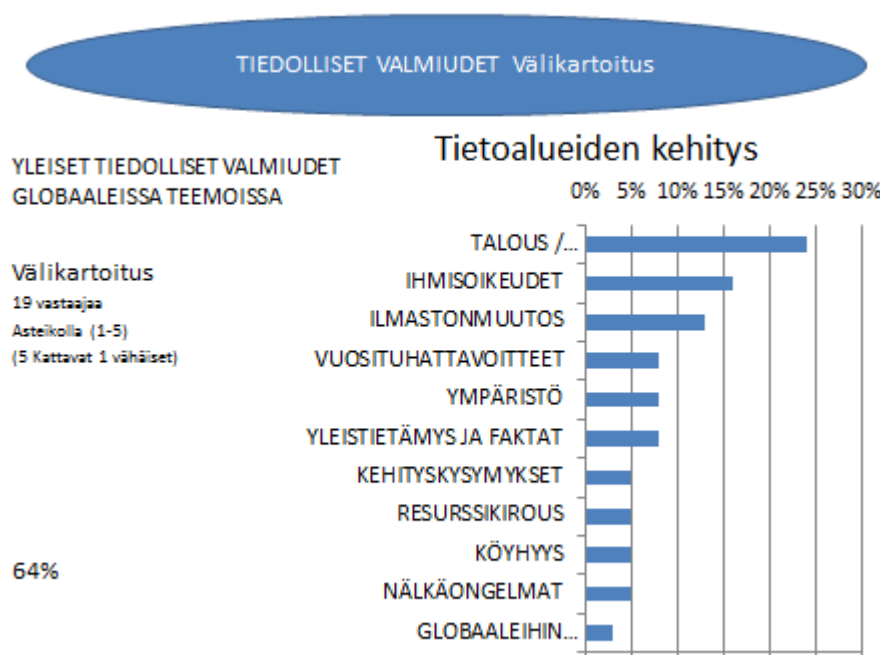
<p>VERTAILUKAAVIO 3. Lähiympäristön vaikuttamisen tuki, likertasteikolla</p> <p>Lisätietoja 5.1 Lähiympäristön vaikuttamisen tuki.</p>		<p>aikana laskenut -12% prosenttiyksikköä kokonaistulosten tarkastelussa.</p> <p>Lähiympäristön tuen riittävyys oli kasvanut +5% prosenttiyksiköllä.</p> <p>Lähiympäristön vaikuttamisen tuki oli vähentynyt</p> <ul style="list-style-type: none"> - Laajuudessa -5 % - Hyödyllisyydessä -5 % - Rohkaisevuudessa -9 % <p>Prosenttiyksikköä</p>
--	--	--

VERTAILUKAAVIO 1. Vaikuttamiskeinojen toimivuuden kehittyminen

Vaikuttamiskeinojen toimivuudessa ei ollut väliarviointiin tultaessa tapahtunut merkittäviä muutoksia. Välikartoitusvastausten mukaan yhden osallistujan vaikuttamiskeinot eivät toimineet ollenkaan ja yhdellä vastaajalla ne toimivat erittäin hyvin. Kohtalaisesti ne toimivat 13. osallistujalla. Kolmella osallistujalla vaikuttamiskeinot olivat kehittyneet heikoista kohtalaiseksi.

PYLVÄSKAAVIO 5. Tiedollisten valmiuksien kehittyminen

PYLVÄSKAAVIOSSA 5. Osallistujien yleiset tiedolliset valmiudet globaaleissa teemoissa (vasemmalla) olivat kehittyneet 6 % prosenttiyksiköllä. Vrt. etukäteisarviointi 58% PYLVÄSKAAVIO 2.

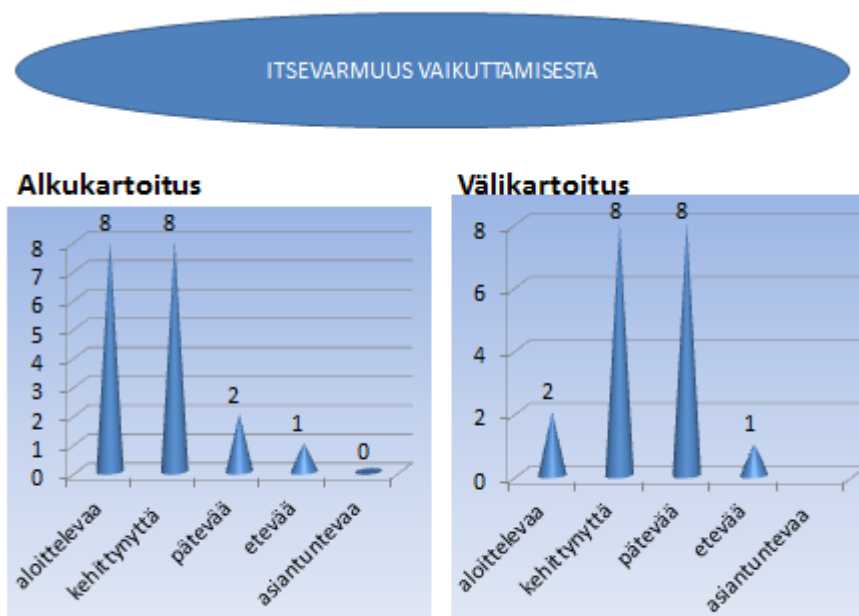
Osallistujien tietoalueet olivat väliarvioinnissa kehittyneet eniten talouteen ja globaaliin talouteen liittyvissä kysymyksissä kun osallistujilta kysyttiin avoimella kysymyksellä mitkä globaalit tiedot ovat erityisesti kehittyneet. Seuraavaksi tiedot olivat kehittyneet ihmisoikeuksiin ja ilmastomuutokseen liittyvissä kysymyksissä jne. Etukäteisarvioinnin tiedollisten kiinnostusten ja välikartoituksen tiedollisten valmiuksien kehittymisen välillä on korrelaatiota erityisesti talouteen ja ihmisoikeuksiin liittyvien teemojen osalta. Vrt. Etukäteisarviointi PYLVÄSKAAVIO 4. Osallistujien tiedolliset kiinnostukset.

”... tietää suunnilleen vaan sen pääkäsitteen, mutta ei tiedä sitten yhtään että mistä oikein alkais tekemään ja hakemaan tietoa niin on ne sillein niinku selventyny ja selkeytyny kaikki nää siinä suhteessa se on tehny sitä kynnystä vaikuttaa paljon helpommaksi ja sitä niinku tukenu ja edistäny nää niinku intensiiviviikonloput ja siellä jaettu tieto.”

”voisin jotenkin soveltaa sitä niinkun tätä ja tästä saamaa niinkun tietotaitoa sitten omassa työssäni tulevaisuudessa”

”Köyhyys käsitteenä, ei muuttunu,[. . .] sen takii se oli myöskin kiinnostavaa et siit oli etukäteen tietynlainen mielikuva ja se ehkä vahvistu, mut köyhyyden vaikutuksista, niin siit kyllä tiedot lisäänty”

VERTAILUKAAVIO 2. Itsevarmuuden kehittyminen

Osallistujien itsevarmuus vaikuttamisesta on vertailun mukaan kehittynyt 6 osallistujan osalta erityisesti kun verrataan aloittelevien vaikuttajien määrää ja pätevöityneiden itsevarmuuden määrää. Aloittelevia vaikuttajia on väliarvioinnin tulosten mukaan ainoastaan kaksi kun koulutusohjelman alkaessa itsevarmuus vaikuttamisesta oli aloittelevien kohdalla kahdeksan.

”Ensimmäisenä tulee mieleen tää sosiaalinen kanssakäyminen ja julkinen puhuminen niin sitä on tällä kurssilla vahvistettu hyvin elikkä siis riittävästi. Tota varmaan se kehittyy kun juttelee erilaisten ihmisten, asioiden kanssa ja perustelee parhaita näkökulmia ja esittää perusteltuja kysymyksiä niitten muitten näkökulmista ja järjestöjen toiminnasta.”

KUVIO 2. Osallistumismotivaation muutokset

5.1 Osallistumismotivaatio

Osallistujien osallistumismotivaation arviointi perustuu kahteen osa-alueeseen. Taulukko 10:n kohdat 1 ja 2 kertovat koulutusohjelman merkityksestä osallistujalle sekä sen tarjoamista mahdollisuuksista. Keltaiset kohdat 3-6. kertovat osallistujien omista aikomuksista, vaikutusmahdollisuuksista ja päättäväisyydestä saavuttaa tavoitteita. Mittarin mukaan prosentteja on sitä enemmän mitä enemmän osallistujat ovat asiasta samaa mieltä. Motivaation mittaamista voidaan Katariina Salmela-Aron (2005, 28-39) mukaan käyttää mm. henkilökohtaisen projektin saavuttamisen yhteydessä sekä yksilöiden motivaatiota ja ryhmien motivaatiota mitattaessa. Kyseisessä arvioinnissa osallistumismotivaatiota arvioitiin ainoastaan ryhmätasolla. Osallistumismotivaation mittaaminen keskittyi ajallisesti ensimmäisen ja toisen koulutusviikonlopun väliin. Koulutusohjelman arvioinnissa käytetty osallistumismotivaatio arviointimenetelmä on uusi sovellus jolla pyritään mittaamaan ohjelman merkitystä, ohjelmatarjonnan edistävyyttä, aktiivisuus aikomusta, vaikutusmahdollisuuksia tavoitteiden saavuttamisen suhteen, päättäväisyyttä sekä tavoitteiden edistämisen jatkuvuutta.

TAULUKKO 10. Osallistumismotivaation osa-alueet

Arviointikohteet	1.	2.	3.	4.	5.	6.
	Koulutusohjelman merkitys osallistujille	Koulutusohjelman tarjoamat mahdollisuudet edistää tavoitteiden saavuttamista	Aikomus toimia aktiivisesti koko koulutusohjelman keston ajan	Omat vaikutusmahdollisuudet tavoitteiden saavuttamiseen	Osallistujien päättäväisyys saavuttaa tavoitteita esteellisissä tai kuormittavissa tilanteissa	Tavoitteen edistäminen koulutusohjelman päätymisen jälkeen.
Alkukartoitus	89%	81%	89%	95%	86%	92%
Välikartoitus	88%	88%	82%	94%	87%	91%
% yksikköä	-1%	+ 7%	- 7%	-1%	+1%	-1%

Koulutusohjelman osallistumismotivaation tuloksien tarkastelussa arviointi kiinnitti huomiota kolmeen keskeisimpään muutokseen (**keltainen merkintä**). Koulutusohjelman tarjoamat mahdollisuudet edistää osallistujien tavoitteita (2.), osallistujien aikomuksessa toimia aktiivisesti koko koulutusohjelman ajan (3.) sekä osallistujien omiin vaikuttamismahdollisuuksiin saavuttaa tavoitteita (4.).

Osallistumismotivaation tuloksia vertailevassa KUVIO 2: alareunasta ja TAULUKOSSA 10. kohdasta 4. voi päätellä että motivaatio on koulutusohjelman alkaessa ollut kokonaistulosten mukaan hyvin korkealla 95%. Tulosten mukaan 74% vastaajista on täysin samaa mieltä ja 26% jokseenkin samaa mieltä siitä, että voi itse vaikuttaa paljon omien tavoitteiden saavuttamiseen. Osallistujien omat vaikutusmahdollisuudet tavoitteiden saavuttamisessa eivät muutu koulutusohjelman välikartoitusvaiheeseen tultaessa kuin 1%:n verran. Väliarviointien tulosten mukaan osallistujan omalla toiminnalla voidaan vaikuttaa paljon asetetun tavoitteen saavuttamiseen.

PYLVÄSKAAVIO 6. Aktiivisuus aikomus

Kansalaisvaikuttajan koulutusohjelma

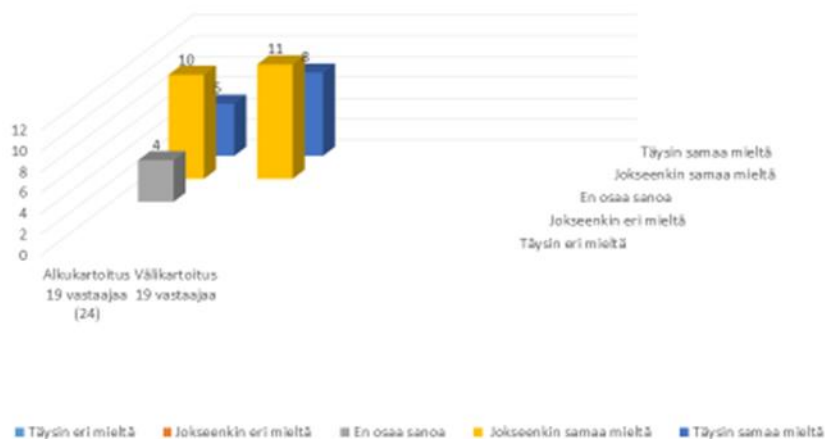
Osallistujien aikomuksessa toimia aktiivisesti on tapahtunut koulutusohjelman aikana laskua. Osallistujilta kysyttiin aikooko toimia aktiivisesti koko koulutusohjelman keston ajan. Koko koulutusohjelman keston ajan toteutuva aktiivisuus aikomus on väliarvioinnin mukaan laskenut -7% prosenttiyksikköä välikartoitusvaiheeseen (vrt. vasemmat ja oikealla olevat pylväät) tultaessa kun osallistumismotivaation muutoksia verrataan koulutusohjelman lähtötilanteeseen.

Vertailussa ilmeni marginaalista osallistumismotivaation laskua -1% prosenttiyksikköä koulutusohjelman merkitystä kohtaan, osallistujien omien vaikutusmahdollisuuksien ja tavoitteiden edistämisen suhteen koulutusohjelman jälkeen.

PYLVÄSKAAVIO 7. Koulutusohjelman tarjoamat mahdollisuudet

Kansalaisvaikuttajan koulutusohjelma

Tarjoaa hyvät mahdollisuudet saavuttaa tavoitteeni tai edistyä niissä

Koulutusohjelman tarjoamat mahdollisuudet tukea tavoitteiden saavuttamista ovat ohjelman kuluessa kasvaneet. Kts. Pylväskaavio 7 Tavoitteiden edistämisen mahdollisuudet ovat koulutusohjelman avulla lisääntyneet 7 % prosenttiyksikköä. Koulutusohjelmalla on osallistumismotivaatio mittauksen perusteella ollut positiivista vaikutusta uusien mahdollisuuksien luomisessa jo kahden koulutusviikonlopun jälkeen.

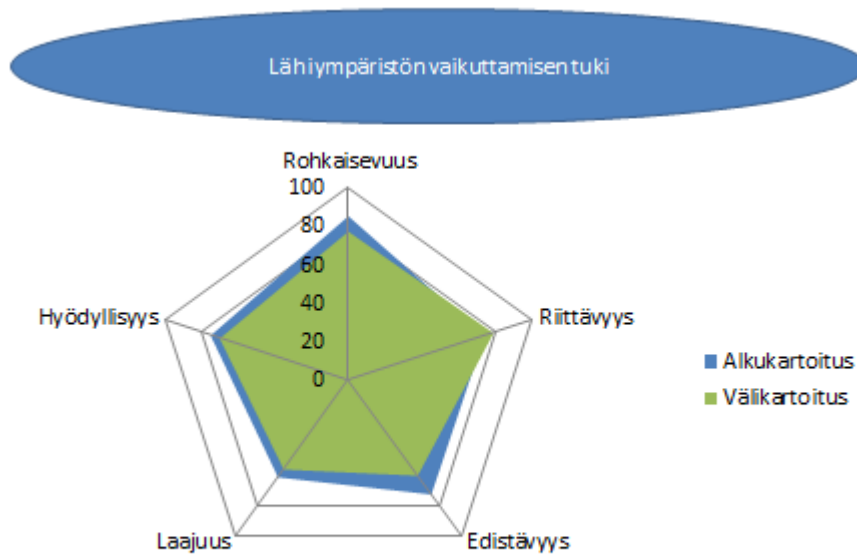
5.2 Lähiympäristön vaikuttamisen tuki

Lähiympäristön tuen muutoksia arviointiin koulutusohjelman aikana sekä alku- että välikartoituksella, joiden avulla pyrittiin selvittämään osallistujien lähiympäristön tuessa tapahtuneita muutoksia. Koulutusohjelman arvioinnissa lähiympäristöllä tarkoitettiin läheisiä, ystäviä, sukulaisia, työtovereita ja tuttavuuksia. Osallistujat antoivat etukäteisarvioinnissa ja väliarvioinnissa lähiympäristön vaikuttamisen tuelle oman merkityksen omasta lähtökohdastaan viidessä eri osa-alueessa.

Väliarvioinnin kokonaistulosten mukaan lähiympäristön tuen edistävyys oli koulutusohjelman aikana laskenut -12 prosenttiyksikköä väliarviointiin tultaessa. Lähiympäristön tuen riittävyys oli kasvanut +5 prosenttiyksiköllä mutta tuen laajuuden sekä hyödyllisyyden koettiin vastaavasti vähentyneen -5 prosenttiyksiköllä. Lähiympäristön-

vaikuttamisen tuen koettiin vähentyneen myös sen rohkaisevuudessa -9 prosenttiyksikköä.

KUVIO 3. Lähiympäristön vaikuttamisen tuki

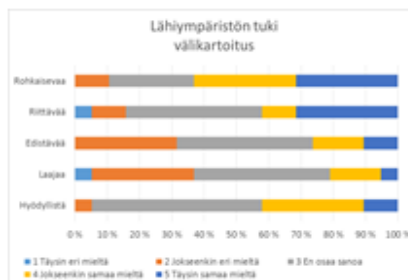

VERTAILUKAAVIO 3: Lähiympäristön vaikuttamisen tuki, likert-asteikolla

Alkukartoitus

Välikartoitus

Lähiympäristön vaikuttamisen tuen muutokset ovat väliarvioinnin mielipidevertailun mukaan vähäisiä (likert-asteikko). Täysin samaa mieltä (tumman sininen) olevien määrä on lisääntynyt lähiympäristön tuen riittävyyden osalta, kun riittävyyttä verrataan koulutusohjelman lähtötilanteeseen. Jokseenkin samaa mieltä (keltainen) olevien määrä on pysynyt samana lähiympäristön tuen laajuuden osalta mutta muissa osa-alueissa lähiympäristön tuki on hieman laskenut. En osaa sanovien (harmaa) määrä kasvoi lähiympäristön tuen riittävyydessä ja rohkaisevuudessa. Jokseenkin eri mieltä (oranssi) olevien määrä oli kasvanut selkeimmin lähiympäristön tuen edistävyyden osalta. Täyttä erimielisyyttä (vaalean sininen) koettiin yksittäisten vastausten osalta sekä lähiympäristön tuen riittävyydessä että laajuudessa.

Lähiympäristön vaikuttamisen tukea selvitettiin myös koulutusohjelman formatiivisen arvioinnin kts. 6 laadullisen osuuden tarkastelussa, arvioimalla yleisiä tekijöitä jotka lähiympäristössä vaikuttavat ja tukevat vaikuttajaa omassa lähiympäristössään.

6. FORMATIIVINEN ARVIOINTI

6.1 Formatiivisen arvioinnin käynnistyminen

”Formatiivinen arviointi perustuu ajatukseen arvioinnista, jonka tavoitteena on kehitys. Formatiivisen arvioinnin avulla voidaan tukea tarkastelun kohteena olevaa julkista toimintaa sen käynnistymisen ja toteutuksen aikana.” Virtanen (2007, 93).

Koulutusohjelman formatiivisen arvioinnin käynnistymiseen vaikuttavia syitä olivat mm. ohjelman eteneminen puoliväliin, ohjelman toiminnallisen osuuden käynnistyminen (2io), väliarvioinnissa ilmenneet muutokset, koulutusviikonloppuun osallistuneiden osallistujien määrän vaihtelu sekä etukäteisarvioinnissa määriteltyjen arviointimenetelmien käyttöönottoaminen joilla kehittämisalueita voidaan paikantaa. Formatiivisen arvioinnin motiivina on Virtasen mukaan parantamisalueiden paikantaminen sekä kehittämissuosituksen esittäminen parantamista vaativiin arviointikohteisiin.

Osallistujille annettiin toisen koulutusviikonlopun päätteeksi toinen itseopiskelutehtävä jossa osallistujien tuli soveltaa ja siirtää opittuja tietoja sekä taitopainottei-

sia vaikuttamiskeinoja käytännön toimintaan. Arvioinnilla oli väliarvioinnin päättymisen jälkeen kartoitettavanaan osallistujien tiedoissa ja taidoissa tapahtuneet muutokset sekä lähiympäristön vaikuttamisen tuen muutokset ja vaikuttamisen yleiset ulkoiset puitteet ja resurssit.

TAULUKKO 11. Formatiivisen arvioinnin ajoittuminen

Ennen KO	KV1	IO1	KV2	IO2	KV3	KO Jälkeen
Etukäteisarviointi			väliarviointi		loppuarviointi	
	Jatkuva arviointi		Jatkuva arviointi		jatkuva arviointi	
				formatiivinen arviointi	formatiivinen arviointi	formatiivinen arviointi

6.2 Formatiiviset haastattelut

Koulutusohjelman formatiivinen arviointi koostuu 17. formatiivisesta haastattelusta jotka toteutettiin puolistrukturoidulla temahaastattelumenetelmällä. Formatiiviseen arviointiin sisältyviä haastatteluita lähestyttiin fenomenografisella lähestymistavalla. Arviointi suunnitteli jatkuvan arvioinnin ja väliarvioinnin pohjalta muodostuneiden käsitysten avulla puolistrukturoidun haastattelupohjan johon formatiivisen arvioinnin aikana haettiin vastauksia. Puolistrukturoidussa haastattelupohjassa lähiympäristön vaikuttamisen tuki oli strukturoitu kokonaisuus ja muut kokonaisuudet olivat haastattelun ajoituksen ja aikasarjan mukaan muokkautuvia kokonaisuuksia.

TAULUKKO 12. Formatiiviset haastattelut

Koulutusohjelman haastattelut			
Ajoittuminen	2-3 Koulutusviikonlopun välissä	3 Koulutusviikonloppu	Koulutusohjelman jälkeen
Haastattelu paikat	4- Paikkakunnalla	Koulutuspaikka	Julkiset tilat
Määrä	7	5	5
Julkisuusaste	Hiljaisissa huoneissa (Neuvottelutilat yms.)	Osallistujien kesellä ryhmätiloissa	Yleisissä julkisissa tiloissa

Arvioinnin kohdistaminen	Oppiminen (tiedot- taidot) Itseopiskelutehtävän Lähiympäristön tuki	Oppimiskokemukset Lähiympäristön tuki	Oppimiskokemukset Vaikuttamisteema Koulutusohjelman kokonaisuus
--------------------------	--	--	--

6.3 Fenomenografinen lähestymistapa

Fenomenografinen menetelmä perustuu Pirkko Anttilan (2006, 334) mukaan tietoperustaan jonka mukaan ilmiöillä, ihmisen ajattelulla ja tiedonmuodostuksen ehdoilla on keskinäinen suhde toisiinsa. Menetelmään kuuluu Anttilan tutkimuksen mukaan ensimmäisen asteen ja toisen asteen tutkimusnäkökulmat. Menetelmää kehittäneen Ference Martonin mukaan (emt, 334) fenomenografinen tutkimus on kiinnostunut enemmän toisen asteen näkökulmasta eikä ensimmäisen asteen näkökulmasta. Molemmat tutkimusnäkökulmat ovat Fenomenografisessa tutkimusmenetelmässä kuitenkin tärkeitä.

Anttilan mukaan Fenomenografi näkee ihmisen rationaalina olentona joka mielessään liittää oliot ja tapahtumat selittäviin yhteyksiin ja muodostaa niistä käsityksiä. Koulutusohjelman arvioinnissa Fenomenografista lähestymistapaa käytettiin haastatteluiden toteutuksessa. Osallistujilta selvitettiin ohjelmassa opittuja yksilöllisiä oppimiskokemuksia, itseopiskelutehtävästä opittuja asioita, lähiympäristön tukea ja muita koulutusohjelman teemoja joita koulutusohjelmassa oli käsitelty. Osallistumiskokemuksen kautta osallistujalle sekä arvioitsijalle muodostuu käsitys arvioitavasta asiasta jota arvioitsija selvittää ohjelmaan osallistujalta. Osallistujan käsityksestä muodostuu näin ollen oppimiskokemus joka kuvaa käsiteltävää ilmiötä omalta osaltaan. Anttilan (2006, 335) mukaan Fenomenografia kuvaa ilmiöitä joka muodostuu ihmisen siitä muodostamien käsitysten kautta.

Ensimmäisen asteen näkökulma pyrkii Anttilan (2006, 334) mukaan ymmärtämään ympäristön ilmiöitä, jotta ymmärryksellä pystytään selittämään ilmiöistä muodostuneita lainalaisuuksia. Lainalaisuuksien avulla tulevia tapahtumia voidaan ennakoida ja ohjata sekä viedä prosessia eteenpäin. Fenomenografisessa tutkimusmenetelmässä toisen asteen tutkimusnäkökulma tarkastelee ihmisten muodostamia ensimmäisen asteen käsityksiä selvitetystä ilmiöistä. Ilmiö on ihmisen ulkoisesta tai sisäisestä maailmasta saatu kokemus, josta ihminen itse aktiivisesti rakentaa käsityksen. Ilmiö

ja käsitys ovat puolestaan samanaikaisia sekä erottamattomia jonka kokemus yhdistää toisiinsa. *"Käsitys on kokemuksen ja ajattelun avulla muodostettu kuva jostakin ilmiöstä"* Anttila (2006, 335).

6.4 Oppimiskokemuksia

Formatiivisessa arvioinnissa osallistujien oppimiskokemuksia selvitettiin hieman tarkemmin. Haastatteluita lähestyttiin fenomenografisesti ja arviointimenetelmänä käytettiin puolistrukturoitua haastatteluasetelmaa. Puolistrukturoitu haastattelupohja ei ollut vakio vaan arviointiprosessin edetessä muokkautuva formatiivinen arviointiasetelma. Arviointikysymykset painottuivat osallistujien tietojen ja taitojen kehittymisen arviointiin, koulutusohjelmassa opittuihin asioihin ja niihin asioihin jotka soveltuivat osallistujien omaan vaikuttamistoimintaan ja tukivat osallistujien vaikuttamistoiminnan edistymistä.

Formatiivinen arviointi haastatteli osallistujia kolmessa eri aikasarjassa joissa painotui arviointitehtävän erilaiset osa-alueet. Formatiivinen arviointi valitsi oppimiskokemussarjoista tarkasteluun kolme tarinaa, yhden jokaisesta aikasarjasta joista jokainen kertoo erilaisen tarinan oppimiskokemuksista koulutusohjelman aikana. Tarinat kertovat myös siitä kuinka koulutusohjelman oppimiskokemukset ovat vaikuttaneet tarkasteluun valittujen osallistujien vaikuttamiskäsitykseen sekä siihen kuinka taitoja on sovellettu käytäntöön.

Tarinoita kuljettaa koulutusohjelman arvioinnin aikana muodostunut kokonaiskäsitys keskeisistä oppimisprosessia kuvaavista tiedollisten ja taidollisten kehittymisen osa-alueista. Tarinat eivät kuitenkaan edusta kaikkia osallistujia vaikkakin kolmessa tarinassa on käsitelty oppimisprosessin keskeisiä piirteitä ja kehittämistä koskevia haasteita. Tarinoissa koulutusprosessia on käsitelty arvioinnin näkökulmasta jossa on huomioita osallistujien erilaisia lähtökohtia. Oppimisprosessi on erilaisten lähtökohtien lisäksi myöhäisemmissä haastatteluissa edennyt pidemmälle jonka vuoksi tarinoiden sisällöt ovat myös erilaisia.

6.4.1 Oppimiskokemussarja 1

Oppimistarinassa 1 mm.workshop oppimista, itseopiskelutehtävän tuottamaa osaamista ja vaikuttamiskäsityksen muutosta yhden ilmiön osalta.

- Workshop oppimista
- Ongelmasta ratkaisuun
- Lobbaamisesta

Oppimistarina 1

Workshop oppimista

Osallistuja on formatiivisen arvioinnin mukaan saanut koulutusohjelman aikana tietoa asioista joihin kannattaisi vaikuttaa sekä tietoa erilaisista vaikuttamistavoista. ”. . .*vaikuttamistarpeista eli niistä ongelmista, sellaisia substanssitietoja tuli paljon kaikenlaisia ja sitten vaikuttamiskanavista on puhuttu paljon kaikenlaista. . .*” Osallistujalle on tullut uusia näkökulmia myös lobbaamiseen ja kirjoittamalla vaikuttamiseen. Vaikuttamiskäsitys on muuttunut mm. lainsäädäntöprosessista ja siitä kuinka lähestyä vaikuttajia jotka päättävät kansalaisia koskevista asioista. ”. . .*monia sellaisia uudenlaisia näkökulmia että kuinka, mihin asioihin on tärkeitä vaikuttaa ja sitten joitakin uusia kanavia, [...] sellaisia että keihin tässä vaikkapa lainsäädäntöprosessissa kannattais vaikuttaa ja kuinka kansanedustajiin vois vaikuttaa ja minkälaiset asiat heille olisi tärkeitä ja sen sellaisia.*”

Koulutusohjelman aikana kirjoittamisworkshopin valinneet osallistujat ovat saaneet tietoa kirjoittamalla vaikuttamisesta jonka jälkeen ryhmässä opittuja asioita on toisen välitehtävän kautta lähdetty viemään käytäntöön.

”tän toisen tapaamiskerran jälkeen niin tehtävänä olikin ruveta kokeilemaan sitä vaikuttamista [...] pitää tässä tällä viikolla yrittää vähän reipastua ja oikeestikin kirjoittaa jotain ja jollakin tavalla vaikuttamaan pyrkivää eli tämmösellä konkreettisella itseharjoittelemisella, niin sillälaillahan se ainoastaan etenee oppiminen niin harjoittelemalla ittekseen juu ja tietenkkin jonkunlaisessa ryhmässä niinkun sen workshoppi sillon viikonloppuna niin oli, oli ihan hyvä.”

Workshop oppimiskokemuksen myötä kynnys toimintaan on matalampi ja intoa löytyy eri tavalla, koska kirjoittamiseen on tullut käyttökelpoisia vinkkejä johon on saatavilla myös neuvontaa. *”ryhtyisin siihen vaikuttamiseen vaikkapa jonkun blogin kirjoittamiseen vähän rohkeemmin ja ja ehk paremmalla innolla kun nyt siellä tuli ihan kohtalai-*

sen hyviä vinkkejä ja rohkasua siitä että kirjoittaa voi monennäköisistä aiheista ja monennäköisiin kanaviin ja siihen saa apua ja tukea.”

Ongelmasta ratkaisuun

Osallistuja on saanut ohjelman aikana tietoa ilmiöstä jota itseoppimistehtävän aikana on alkanut tutkimaan. Itseoppimistehtävä on opettanut tietoa vaikka taitoa ei kokemuksen mukaan ole kertynytkään. Tehtävä on haastanut osallistujaa ottamaan selvää kiinnostavasta aiheesta, joka on pitänyt esitellä muille osallistujille seuraavassa yhteisessä tapaamisessa. ”. . . se yks välitehtävä, mikä tehtiin niin, ehkä siitä nyt ei sinällänsä taitoja tullut että ehkä enempi tietoa siitä ongelmasta mitä tutkin...” itseoppimistehtävä aihe on selkeyttänyt tutkittua asiaa jonka kautta asiaan on käytännössä helpompi tarttua, kun ongelma on tullut tehtävän kautta ensin ratkaistua. Haaste jota osallistuja on alkanut ratkomaan, on ollut osallistujan mielenkiintoa herättävää, jonka vuoksi haastetta on ollut myös mielekkäämpää tutkia.” . . .yhdenlainen erityinen ongelma vaan jonka tossa nytten vaan selvitin ja ja ehkä se nyt saatto sillälaililla vaikuttaa että herätti mussa itessä ehkä vähän enemmän mielenkiintoa tällästen kansantaloudellisten ongelmien ja tollasten miten nyt sanos, ansojen semmosten pysyvien ongelmakohtien suhteen, että kansakunnilla saattaa oikeesti olla tälläisiä niin hankalia ongelmia, että he ei niistä itte pysty selviämään lainkaan, ehh mistä se johtuu ja mitä sille vois tehdä niin ehkä se herätti vähän semmosta omaa mielenkiintoa.” Ongelma jota osallistuja on tutkinut voi edistää ongelmakohtien tunnistamista, vähentää tarpeettoman työn määrää sekä avata uusia mahdollisuuksia vaikuttaa sellaisiin teki-jöihin, joihin pystytään vaikuttamaan.

Ilmiöön liittyvät erilaiset haasteet voivat olla osallistujalle jatkossa helpommin ratkaistavissa kun asiaa on jo tutkinut ja tiedonhankintaprosessi ja tiedonhankintakanavatkin ovat tuttuja. ”...sekin että kuinka sä rupeet selvittää jotakin asiaa ja mistä löytyy lisää tietoa ja mitä kannattaa lukea ja mitä ei, niin sehän on hyödyllistä [...] eli täs on nää kaks näkökulmaa eli tää prosessi ja aihe erikseen.” Osallistujan aikaisemmat tiedonhaun kokemukset voivat olla hyödyksi kun osallistuja osaa jo erottaa sen mikä on hyödyllistä tietoa ja mitkä tiedot eivät ole niin hyödyllisiä, jonka johdosta myös uutta tiedonhankintaa on nopeampi toteuttaa. ”. . .sellasen mä oon ikään kuin oppinut muitten juttujen suhteen, siis niinku töissä ja tuota muussa elämässä jo aikaisemmin eli siinä mielessä se ei ollu mulle uutta...”

Nopeampien tiedonhankintataitojen avulla osallistuja pystyy ratkaisemaan myös muita haasteita ja ilmiöitä kun yhden ilmiön on ensin selvittänyt ja ratkaissut. *”opin kyllä siitä tuntemaan sen ilmiön ja sen taustoja ja sitten lueskelin kyllä monipuolisesti ja sitä kautta uskon että opin ymmärtämään että mitä se tarkoittaa ja mitä siitä vois seurata [...] ja mitenkä siitä sitten vois jotenkin selvittää ylitte. eehh eli siinä mielessä ihan mielenkiintoinen harjoitus kyllä tollasen yhden ongelman selvittelemiseksi. Tokihan noita ongelmia on sitte hyvin paljon muitakin..”*

Lobbaamisesta

Osallistuja on koulutusohjelman aikana pohtinut myös lobbaamisen ilmiötä josta ohjelmassa on tullut selventävää ja ilmiötä taustoittavaa perustietoa. Ohjelma on herättänyt osallistujassa myös ajatuksia siitä kuinka asiaan tulisi suhtautua. Lobbaaminen herättää ensisijaisesti ajatuksia likaisesta toiminnasta, vaikka kaikki lobbaaminen ei ole, negatiivista vaikuttamistoimintaa. Lobbaamista tarvitaan osallistujan kokemuksen mukaan kansalaisten ja järjestöjen taholta, jotta tärkeät asiat tulevat kuulluksi sekä Suomen päättävissä elimissä että Eu:n mittakaavassa. *”Lobbaamisesta yleisesti ottaen niin mä ajattelen että se on niin kuin yhtäältä semmonen välttämätön paha. Niinkun siinä mielessä, että tokihan päättäjät sitten niin saavat tietoo jokatapauksessa kaikenlaisista lähteistä ja tota nyt sitten niin niin se lähteiden vaan lähteissä tapahtuu tietynlaista semmosta niinkun vinoutumista tän lobbaamisen takia.”* Lobbaaminen voidaan kokea toisaalta välttämättömäksi toiminnaksi jotta päättäjät saavat asioista monipuolisemman käsityksen kun asiasta on monipuolisempaa tietoa. *”...Emmä tiedä kuinka paljon Suomessa jotenkin pienessä mittakaavassa, niin sitten suuremmassa mittakaavassa niin kuin Eu:ssa siellä sitten suuret yhtiöt. Niillä on niin paljon resursseja laittaa sitä lobbaamista tekemään paljon ammattilaisia että näille poliitikoille, päätöksentekijöille on vaarassa tulla kovasti vinoutunut näkökulma siitä päätettävästä asiasta[...] heillä on vaikeuksia pysytellä ikään kuin kansansa edustajina ja neutraaleina päätöksentekijöinä eli se on se hankaluus siinä.”*

Ongelmia voi seurata jos päätettäviin asioihin vaikuttavat ainoastaan suuryrityksen edustajat eivätkä kansalaisyhteiskunnan toimijat. *”...koska ääntä käyttää sitten suuryritysten edustajat sinne päättäjille puhuttaessa eli se on se ongelma. Mutta tota eihän tätä mitenkään estääkään voi, jolloinka sitten niin kansalaisilla, kansalaisvaikuttajilla ja järjestötoimijoilla on vaan niinkun suurempi paine ja henkinen velvete yrittää*

osallistua siihen kilpailuun elikkä lobata sitten omasta näkökulmastaan omia ajatuksiaan niille päättäjille ja toivoa että päättäjät ymmärtää sen. Että tää on se toinen näkökulma sen teollisuuden ohella sitten siihen käsiteltävään asiaan. eeh eli siinä mielessä tässä on niinkun epätasainen kilpailu, johon on tarvis kuitenkin jollain tavalla osallistua.” Kansalaisilla ja järjestöillä on osallistujan mukaan velvollisuus osallistua yhteiskunnan rakentamiseen jotta asioista eivät päätä ainoastaan suuryrityksen edustajat omalla äänellään.

Kansalaisten tulisi osallistujan mukaan oppia edustamaan paremmin omia näkökulmiaan ja myymään ajatuksiaan jotta kansalaisten näkemykset tulevat kuulluksi ja huomioituksi päätöksenteossa. *”Jotta pystyy edustamaan sitä omaa näkökulmaansa. Niin pakollinen taito, opittava. sinällään kiusallista. Joutuu ikään kuin juoksemaan joidenkin ihmisten perässä ja tyrkyttämään heille näkemyksiään ja myymään heille. Se on eräänlaista myyntityötä. Myymään omia näkemyksiään niille kansanedustajille tai mepeille mutta minkäs sille voi, tällein toimii tää demokratia edustajien välityksellä ja heitähän tässä tarvitsis jollain tavalla tavotella ja ehkä vähän niin. Se on sellasta henkilökemia, henkilökemiaksi menee sitten ja markkinoinniksi ja henkilöitten ymmärtämiseksi.”* Osallistujan mukaan kansalaistaitoja tulisikin kehittää enemmän henkilöitä ymmärtävien taitojen osalta jotta näkemyksiä pystyy tuomaan paremmin esille ja viemään eteenpäin päättävälle tahoille. *”Tän tyyppisten ongelmien kanssa siinä mun mielestä painitaan ja on niinkun hankalaa ehkä ja mulle sellaseen vaikuttamiseen noin henkilökohtaisesti ryhtyminen, mutta tuota ymmärrän kyllä sen välttämättömyyden.”*

6.4.2 Oppimiskokemussarja 2

Oppimistarinnassa 2 tuodaan esille itseopiskelutehtävän ja muiden osallistujien tuottamaa oppimista. Itseopiskelutehtävä on laajentanut käsitystä tutkitusta ilmiöstä myös globaalissa mittakaavassa mutta asettanut uusia haasteita oman mielekkään vaikuttamisasian löytämiselle. Uusien syy-seuraussuhteiden ymmärryksen ansiosta osallistujan tiedot ovat lisääntyneet, mutta laajemman näkemyksen seurauksena osallistujan fokus on osaltaan kadonnut.

- Itseopiskelua ja vastavuoroista oppimista
- Laajempaa näkemystä

- Vaikuttamismahdollisuuksia ja oman fokuksen etsintää
- Lähiympäristössä vaikuttamista ja yhteisöllistä vaikuttamistoimintaa

Oppimistarina 2

”Tuntuu et ite on oppinut niinkun näistä globaaleista haasteista niinku tosi paljon tässä niinku tavallaan on syventänyt niitä tietoja ja sitten on tuota oppinut niistä vaikuttamisen keinoistakin [...] en mä tiedä et onko tullut mitään mullistavan ihmeellistä mut sillein niinkun hahmottanut jotenkin paremmin sitä kenttää että mitä kaikkee vois tehdä.” Osallistujan oppimiskokemuksesta käy ilmi että osallistuja on koulutusohjelman aikana oppinut globaaleista haasteista sekä erilaisista vaikuttamiskeinoista. Osallistujan tietopohja on myös syventynyt joissain asioissa joita koulutusohjelmassa on käsitelty. Osallistujan vastauksen mukaan mahdollisuuksia vaikuttaa, on enemmän kuin aikaisemmin.

Itseopiskelua ja vastavuoroista oppimista

Koulutusohjelman (io1) itseopiskelutehtävässä osallistujat selvittivät itseä kiinnostavasta globaalista teemasta erilaisia haasteita ja mahdollisia ratkaisuja jonka tuloksia osallistujat esittelivät vastavuoroisesti muille osallistujille omista teemaryhmissään. Osallistujat syventyivät omaan aiheeseensa ja saivat tietoa myös muiden osallistujien tuotoksista. *”se tietämys ja sit ihan täällä niinku, sitä ei nyt viel voi sanoo et ois kauheen syvällistä tietoo mut sit just kaikki nää tämmöset talousasiat ja ympäristöasiat ja kaikki on niinku saanu lisää tietoa niistäkin vaikka ei ne ei oo ollu niitä mihin ois ite syventynyt tän aikana, mutta kyllä niistäkin on oppinut.”*

Ohjelman muiden osallistujien kokemukset sekä vierailijoiden innostuksen kautta saadut tiedot ja vinkit ovat olleet myös mielekkäitä oppimiskokemuksia. *”no varmaan näistä niinku ihmisistä kun on kuullut mitä ihmiset on jo tehny ja tämmösiä vierailijoiltakin [...] niin kyllä niistä aina tulee semmonen innostus, kun näkee että ihmiset on itse innostuneita niistä asioistaan.[...] kyllä mä niinku nään, että tämmöset asiat on semmosia että parhaimmillaan mitä tehdään yhdessä [...]ja kyllä se innostus kun ehkä iteki alkanu hahmottaa millä tavalla, mikä vois olla itelle semmonen tapa”* Toisten innostuksesta on saanut idean millä tavalla osallistuja voisi tuoda asioita esille myös omalla kohdallaan, sopivan aiheen löydettyään.

Osallistujan oman aiheen tietämys on kuitenkin lisääntynyt kun on oppinut ymmärtämään kiinnostavaan asiaan liittyviä syy-seuraussuhteita ja kuinka se kytkeytyy myös muihin teemoihin. *”tein mun itseopiskelun, sen ekan itseopiskelutehtävän ihmisoikeuskysymyksistä, koska mua kiinnostaa tommoiset [ihmisoikeuskysymykset] [...] oppi niinku niitä mekanismeja millä tavalla se [vaikuttamisteema] aiheuttaa sitä köyhyyttä ja miten se köyhyys ja [vaikuttamisteema] tavallaan kulkee käsi kädessä.”*

Laajempaa näkemystä

Itseoppimistehtävän kautta osallistujalle on tullut laajempaa näkemystä siitä kuinka Suomessa ilmenevä tosiasia tai teema voi esiintyä myös muualla maailmassa. *”ehkä niinku oppi sen miten vaan enemmän sillein Suomen mittakaavassa näitä asioita miettinyt aikaisemmin niin sitten ehkä tajus sen että miten paljon isompi se semmonen [vaikuttamisteema] tai miten paljon suurempaa semmosta köyhyyttä siihen liittyy tuolla ihan muualla kuin Suomessa.”* Osallistujan kokemuksen mukaan asian vähäinen näkyvyys globaalissa mittakaavassa vaikuttaa asian mielekkyyteen ja kiinnostavuuteen tarttua. *”. . . ehkä niinku havahtu siihen että miten vähän se teema on sitten esillä ehkä tommosessa [globaaleissa kehityskysymyksissä] ja et siinä ois ehkä semmonen mihin ois hyvä tarttua”.* Osallistujalla voi olla jo yleistä tietoa muista teemoista jonka vuoksi voi olla tarvetta etsiä uusia ja erilaisia teemoja, joita tuoda esille myös laajemmin.

Globaalin mittakaavan tarkastelussa vaikuttamisteeman käsittelyyn on tullut kuitenkin laajempaa perspektiiviä vaikka ilmiö onkin ennestään tuttua. *”Et kyl mä niinku tommoseen semmoseen. niinku [ihmisoikeuskysymykseen] meininkiin täällä Suomessa olin niinku jonkun verran eri kautta perehtynyt, mutta niinku en niinku yhtään tota [globaali] näkökulmaa ja semmosta maailman näkökulmaa oo kyllä aikaisemmin penkonu. Kyllä niinku ihan suurin osa, oli ihan uutta.[...] just tämmösissä [globaali] kehitysnäkökulmasta oikeestaan että aikaisemmin ei sitä miettinyt”*

Toisaalta osallistujan kokemuksen mukaan globaalin näkökulman avartuminen tuoteen myös uusia haasteita, koska aiheesta voi tarvita vielä enemmän tietoa, koska asia liittyy niin moniin muihin asioihin myös globaalissa mittakaavassa, vaikka asiat ovat jo osittain selkeytyneet. *”kuitenkin ne, niinkun kaikenlainen [epäoikeudenmukaisuus] on yhteydessä siihen köyhyyteen, että kyllä vain laajeni perspektiivit aika*

paljon.[...] ehkä täälläkin ainankin on tullut välillä semmonen olo, että ei mulla oo tarpeeksi tietoa näistä asioista.”

Useiden globaalien teemojen tarkastelu voi asettaa oppijoille enemmän haasteita, elleivät opetus ja oppiminen ole riittävästi selkeyttänyt kaikkein olennaisinta vaikuttamisen kohdetta. *”Ja sit tuntuu, et tarttis ehkä vielä kuitenkin niinku aika laajasti tietoo [...] Et tarttis vielä noista kaikista teemoista mitä on käsitelty. Että, talousasioista, ympäristöstä ja ihmisoikeuksista ja kehityksestä että osais jotenkin valita sieltä sen että mikä niinku tässä maailmassa on niinku eniten pielessä ja mihin mun pitäis alkaa vaikuttaa.”*

Vaikuttamismahdollisuuksia ja oman fokuksen etsintää

Osallistujan laajemman näkemyksen ansiosta vaikuttamiskenttä on tullut tutummaksi, kun osallistuja on saanut koulutusohjelmassa laajan katsauksen moneen erilaiseen teemaan toisten osallistujien ja vieraiden kautta jolloin myös itseä kiinnostava teema on tullut hieman läheisemmäksi. Jatkossa myös muiden esittelemiin teemoihin on helpompi tarttua. *”Tuntuu et tietää että mikä tää kenttä on. Et jos haluis johonkin vaikuttaa, niin mitä kaikkia mahdollisuuksia on. Että voi olla et vaikka nyt [...] ne ihmisoikeusasiat tuntuu itelle niinku läheisimmiltä, niin kyllä noi muutkin tematiikat kiinnostaa. Ja voi olla, että joskus sitten on [...] avaimet, lähtee penkoa jotain muutakin tematiikkaa lisää.”*

Osallistujan oma innostus on kasvanut kun on ensin miettinyt sopivaa vaikuttamista-paa juuri omalle kohdalle jonka kautta osallistujan itsetuntemus on kehittynyt. Vaikuttamistavassa pitää olla jotain itselle sopivaa joka kantaa paremmin. Osallistujan mukaan innostus kasvaa kun pääsee lähemmäksi asioita joita tekee mielellään ja mikä tekemisessä on itselle tärkeintä.

”kyllä se innostus kun ehkä iteki alkanu hahmottaa millä tavalla, mikä vois olla itelle semmonen tapa. Et on oppinut myös itsestään tässä, kun on pohdiskellut että mikä niinku, sopis itelle ja mikä ei [...] tuntuu että kyllä se innostus kasvaa kun vähän pääsee enemmän kohti sitä mitä itse vois oikeesti konkreettisesti tehdä ja mikä ois itelle semmonen juttu.”

Löytämisen esteenä voi olla se kaikkein tärkein innokkuutta herättävä asia ja prioriteetti tavoite johon suunnata omaa vaikuttamistyötä. *”Ehkä just osais fokusoida sen*

että mikä tää mun, mikä ois se tavoite mitä mä haluisin kaikista eniten ajaa ja mikä ois mun mielestä kaikista tärkein tavoite [...] Et se ois niinku se [...] et sitten jotenkin ois semmonen olo että nyt mä vaikutan just siihen mihin mun mielestä kannattaakin vaikuttaa.”

Lähiympäristössä vaikuttamista ja yhteisöllistä vaikuttamistoimintaa

Osallistuja voi aktivoitua etsimään sellaista yhteisöä jossa olisi samoista asioista kiinnostuneita ihmisiä jossa jakaa omia vaikuttamiskokemuksia ja pohtia omaa vaikuttamisen painopistettä. Vaikuttaako omassa lähiympäristössä vai jonkun organisoidun toiminnan kautta. *”Et mul on [lähiympäristöä] jotka mun mielestä kuluttaa kauheesti ja sit mun on vaikee löytää niinku jotenkin sellasta oikeeta tapaa ehkä sanoo niistä asioista [...] Et sit mä oon niinku kyllä paljon miettiny tän koulutusohjelman aikana sitä et onks se ylipäättään niin että kannattaisko mun mieluummin yrittää vaikuttaa jotenkin sillein, ei mun lähiympäristöön vaan jonkun kampanjan avulla joihinkin muihin ihmisiin et oisko se jotenkin helpompaa.”* Vaikuttaminen jonkun toiminnan kautta voi olla osallistujan kannalta myös mielekkäämpää kuin lähiympäristöön vaikuttaminen.

Lähiympäristöön vaikuttaminen voi arkisissa keskustelutilanteessa tuottaa tutussa ympäristössä vaikutuksia helpostikin ja pienellä vaivalla. *”En nyt voi kyl sanoo, et vielä mitään kauheen isoja muutoksia oisin havainnu. Et ehkä nyt omassa niinku lähiympäristössä semmosia [...] et kun on puhunut itse tämmösestä vaikuttamisesta ja ollu innostunu, niin [lähiympäristö] on ehkä niinku miettinyt että mitä kautta se vois vaikuttaa. Ja sitä kiinnostais esimerkiksi olla aktiivisempi [harrastejärjestössä], mikä on must taas niinku, ei oo sinänsä niinku samojen teemojen äärellä mitkä mua sit taas kiinnostaa vaikuttamisessa, mutta kuitenkin se on ruvennu miettimään. [...] toivottavasti se johtaa johonkin.”*

Osallistujalla voi omaan lähiympäristöön vaikuttamisen lisäksi olla tavoitteena löytää sellainen vertaisryhmä ja yhteisö jossa omia vaikuttamiskokemuksia voi jakaa ja myös rohkaista toisiakin vaikuttamaan. *”mutta et ois ees joitain ihmisiä jotka ois sit kiinnostuneita niistä samoista asioista tai joku porukka missä tehä sitä vaikuttamista tai edes jakaa niitä vaikuttamiskokemuksia niin ois varmaan semmonen aika hyvä juttu. [. . .] mut et sitte must tuntuu, et on ylipäänsä niinku ottanu puheeksi tälläisiä, niinku jotenkin niinku sitä vaikuttamispuolta et, että kaikkien pitäs vaikuttaa.”*

6.4.3 Oppimiskokemussarja 3

Oppimistarinassa 3 osallistuja kertoo omasta oppimisestaan koulutusohjelman aikana ja kertoo taustoja siitä kuinka itsetuntemus ja vaikuttamismahdollisuudet ovat lisääntyneet ja missä tietoja voidaan käyttää. Tietojen soveltamisen lisäksi osallistuja tiedostaa sekä paikallisia ongelmia mutta myös globaaleja haasteita joihin tulisi vaikuttaa eriarvoisuuden vähentämiseksi. Osallistuja myös tietää mitkä ovat keskeisiä haasteita omassa vaikuttamisteemassa ja kuinka ongelmiin voidaan vaikuttaa ja kuinka ei kannata vaikuttaa.

- Tietoa järjestöedustajilta, itsetuntemusta itseopiskelutehtävistä ja tutustumista muihin osallistujiin
- Vaikuttamismahdollisuuksien lisääntymistä
- Tietojen soveltamista
- Parempaa päätöksentekoa

Oppimistarina 3

Koulutusohjelman jälkeisissä formatiivisissa haastatteluissa osallistuja katsoo ohjelmaa enemmän kokonaisuuden kannalta jonka vuoksi ohjelmassa opittuja ja käsiteltyjä asioita on osaltaan jo helpompi hahmottaa kun osallistujalta kysyttiin mitä koulutusohjelman aikana on oppinut. *”Taaksepäin kun mä mietin, oli se ensimmäinen koulutusviikonloppu ohjelma, valtava tieto, on tullut niinku globaaleihin asioihin ja jossain muualla mitä maailmassa tapahtuu ja Suomessakin ja ihmisoikeuskysymykset ja erilaiset niinku vaikuttamisen muodot ja vaikuttamiskeinot ja itseopiskelutehtävät...”*

Tietoa järjestöedustajilta, itsetuntemusta itseopiskelutehtävistä ja tutustumista muihin osallistujiin

Osallistuja on saanut järjestöedustajilta käsitystä heidän toiminnasta ja omista vaikuttamismahdollisuuksista. *”Kun ne järjestöedustajat tulivat niin he kertoivat vähän taustaa, mitä he on saanu aikaiseksi, niin sitten niitten kokemusten pohjalta ne voi kattoo oikeesti mitä niinku sun on omat voimavarat on ja mihin voi niinku sijoittua ja mihin sä haluut lähtee mukaan. Ensimmäinen asia mitä on että oppii niinku ottaa kantaa asioihin ja puhuu asioihin, ihan niinku luontevasti ja niinku omien arvojen pohjalta.”* Järjes-

töedustajat voivat yhteisen keskustelun pohjalta ja oman kokemuksensa perusteella kertoa osallistujalle mihin osallistujan osaamisvoimavarat voisivat järjestössä soveltua. Osallistuja on saanut mahdollisuuksia ottaa kantaa asioihin omista arvoistaan käsin.

Itseopiskelutehtäviä tehdessä osallistuja on saanut kokemuksia myös omien rajojen etsimisestä kun vaikuttamissuunnitelmia on ensin peilannut tehtävien tekemisen kautta. ”... *itseopiskelutehtävät, ja itse asiassa ne on ollut tosi hyviä ja kehittäviä tehtäviä koska se haasto meitä itte niinku tavallaan niinku itse tutkiskelee itseään ja mihin asti on valmis menemään*”. Itseopiskelutehtävät ovat kehittäneet itsetuntemusta kun osallistuja on havainnut tehtäviä tehdessä, mihin asti omat toimintavalmiudet kantavatkaan.

Koulutusohjelma on tarjonnut tilaisuuksia tutustua erilaisista lähtökohdista tuleviin osallistujiin. Kohtaamisissa on voinut kehittää sosiaalisia taitoja ja luoda uusia kontakteja samoista asioista kiinnostuneiden kanssa. ”. . . *tutustua myös niinku toisiin, eri ihmiset jotka asuu ympäri Suomen eri paikoissa, eri niinku tausta, eri työ, eri niinku työtaustaista [...] ja myös niinku verkostoitumiseen*”.

Vaikuttamismahdollisuuksien lisääntymistä

Koulutusohjelma on vaikuttanut myös osallistujan vaikuttamisvalmiuksien lisääntymiseen sekä halukkuuteen jakaa tietoa eteenpäin. ”*heti toisen koulutusohjelman jälkeen mä pidin semmosen niinku esittelyn niinku tästä koulutusohjelmasta niinku työyhteisölle niinku siellä työpaikalla. Olivat tosi kiinnostuneita ja kuuntelivat ihan tarkkaan ja siitä on syntyny aika hyviä keskusteluja niinku [työpaikan ihmisten] kanssa.*” Osallistujan työyhteisöllä on herännyt ohjelmaa kohtaan kiinnostusta kun osallistuja on työpaikallaan tuonut esille ohjelman erilaisia osa-alueita.

Osallistujan vaikuttamismahdollisuuksien lisääntymistä voidaan oppimiskokemuksen mukaan soveltaa esim. nuorisotyössä jossa nuorten osallisuutta ja yhteiskunnallisia vaikutusmahdollisuuksia kehitetään. ”*Tää koulutusohjelma on antanut mulle aika laajan käsityksen ymmärtää enemmän.[...] Työskentelen [...] nuorten parissa [...] joutuu miettimään millä tavalla voi tukea heidän kansalaisena niinku aktiivisena kansalaisena kasvamista ja edistää tätä niinku hyvinvointia ja yhdenvertaisuutta ja niinku oikeudenmukaisuutta tavallaan kaikista näistä asioista [...] antanu mulle niinku enemmän*

ohjausvalmiuksia oikeesti niin ymmärtää paremmin miks mä teen tätä duunia ja varsinkin niinku kehittää kannustaa ja tsempata.”

Vaikuttamismahdollisuuksien ja tietopohjan kasvun lisäksi osallistuja voi pohtia myös tietojen hyödyntämisen paikkoja enemmän sekä erilaisia toimintaympäristöjä joissa opittuja asioita voidaan soveltaa. *”me mietitään millä tavalla tuolla niinku voidaan tukea osallisuutta [...] millä tavalla nuoret niinku haluavat niinku osallistua heihin ja heidän koskeviin päätöksiin tavallaan, elikkä ymmärtää, mitä se yhteiskunta, mitä on vallankäyttö ja millä tavalla ne voi niinku vaikuttaa.”* Osallistujan ymmärryksen lisääntymisen vuoksi vastuullinen tietojen käyttäminen on mahdollista osallistujan työyhteisössä ja käytännön toiminnan tasolla. *”ja mitä mä oon oppinut ja millä tavalla pystyn hyödyntää sitä niinku omassa työyhteisössä ja niinku nuorten kanssa nimenomaan [...] koska me työskennellään nuorten kanssa ja sanotaan että nuoret ovat maan tulevaisuus.”*

Osallistujan vaikuttamissuunnitelmat ovat edenneet koulutusohjelman aikana nuoria osallistavan projektin suunnitteluun, jonka kautta voidaan lahjoittaa tukea toimintoihin jotka ovat nuorille tärkeitä. *”me suunnitellaan järjestää ravintolapäivä ja ravintolapäivän tuotolla sitten lahjoitetaan johonkin lasten syöpäsairaalaan tai ihan mitä tahansa, johonkin niinkun, Suomen niinku järjestöihin, missä ne työskentelee nuorten kanssa [...] ne saa ite päättää, mä en pysty niinku ennalta ja ne saa niinku itte tutkia ne erilaiset järjestöt tai se että mihin se raha niinku lahjoitetaan”*

Tietojen soveltamista

Osallistujalla on paikallistason tehtävien lisäksi myös muita mahdollisia toimintaympäristöjä ja laajemminkin mittakaavassa jossa soveltaa oppimaansa, joihin koulutusohjelma on antanut uusia eväitä. Erityisesti teemoista joista osallistuja on kiinnostunut ja asioissa joihin koulutusohjelman aikana on enemmän perehtynyt *”mä pystyn niinkun enemmän vastaamaan niinkun vuosituhattavoitteisiin niinkun liittyviin asioihin, koska se on siihen ja mä oon siihen suuntautunut [...] lähen tekemään kehitysyhteistyötä ja tukee niinku ihmisoikeuksia Afrikassa niin se tarkoittaa. Et mun täytyy vähän niinkun laajasti tietää, mitä tapahtuu niinku muualla maailmassa. Ne liittyy niinku toisiin [...] pystyn ottaa kantaa ja vastaa niinkun vähän taloudellisiin asioihin [...] ihmisoikeuksiin ja niin pois päin.”*

Osallistujan kiinnostus kehitysyhteistyöhön voi edistää kehittämistyötä myös laajemmassa mittakaavassa. Globaaleista kehityskysymyksistä tarvitsee toisaalta tietää kehitysyhteistyötehtävissä hieman enemmän kuin paikallistasolla yleisesti vaikka yhteistyö eri toimijoiden kanssa olisikin tuttua entuudestaan. Osallistujalle on koulutusohjelman itseopiskelutehtävän kautta tullut lisää näkemystä ja osaamista siihen mihin kannattaa vaikuttaa ja miten vaikuttaa. *”Niin se haaste on tavallaan se lukutaidottomuus. Se on tavallaan tosi hankalaa jos ihmiset ei osaa lukea, ne ei ymmärrä edes pientä osuutta omista oikeuksista.[...] äärimmäisen vaikea mutta pakko jonkun tehdä tätä duunia että yrittää avaa vähän niinkun kansan niinkun ajatuksia ja auttaa nimenomaan niinkun koulutustiellä että ne saa sitä koulutusta ja koulutuksen kautta ne pysyy sitten ymmärtämään enemmän niinku ja vaatia heidän itseoikeuksiaan.”*

Globaaliköyhyys on osallistujan tietojen mukaan tiedossa oleva ja ylläpidetty ongelma, johon ei halutakaan puuttua.”. . .*olla puhuttu niinkun kauppa sopimusasioita jotka voi vaikuttaa paljon niinkun meidän elinympäristöön. Globaalit haasteet on näin, että tavallaan niinkun samaan asiaan ja nimenomaan ei haluta poistaa köyhyyttä ja sitten jos kauppasopimukset eivät ole selkeitä ja reiluja sopimuksia, niin se vaikuttaa. Ja myös se köyhyys pysyy edelleen.”* Lukutaidottomien ihmisten ei osallistujan tietojen mukaan anneta ymmärtää heille koituvia haittoja, joita epäreilut kauppasopimukset voivat heille pitkässä juoksussa aiheuttaa. Asialla on epäoikeudenmukaisia vaikutuksia ja seurauksia yksittäisten ihmisten elämään, mutta myös laajempaan mittakaavaan.

Vaikuttamistyö eriarvoisuuden poistamiseksi ei kuitenkaan etene jos poliittiset päätökset eivät ole johdonmukaisia tai eivät edistä ruohonjuuritason työskentelyä. *”Ne järjestelmän rakenteet [...] me tehään sellaista työtä jossa ei heti niinkun paikan päällä näy tuloksia, koska ne poliittiset päätökset pitäis olla niinku selkeitä, että tavallaan se helpottais niinku meidän tehtävää niinku kentällä. Jos mä mietin sitä toisin päin että jos poliittisella tasolla se ei toimi, mekin voidaan niinku vaikuttaa siihen poliittiseen päätöksentekoon ihan niinku alkutasolla.”*

Parempaa päätöksentekoa

Osallistujan näkemyksen mukaan heikko poliittinen päätöksentekokyky voi johtaa ongelmiin jos esim. perusihmisoikeusloukkauksia ei ole ratkaistu, jonka seurauksena rauha on rikkoutunut tietyissä maissa. *”...sille ei voi niinku mitään, jos joku ajaa mua*

nurkkiin, niin mulla ei oo muita vaihtoehtoja, en voi lähtee vasemmalle enkä oikeelle, enkä eteenpäin, niin sitten niinkun se vallankumous, sota tai taistelu syntyy ja tapahtuu. Niin ne monissa maissa alkaa ne sodat. Niin kauan kun on olemassa niinkun törkeetä ihmisoikeusloukkaamista ja perusihmisoikeuksia jotka puuttuu, niin ei se rauhaa pysty ylläpitämään.” Ihmisoikeusloukkauksia kokeneet ovat osallistujan tietojen mukaan nurkkaan ajettuja köyhiä ihmisiä vailla vaihtoehtoja, jonka seurauksena kärsivällisyys on loppunut ja rauha on rikkoutunut.

Osallistujan näkemyksen mukaan globaalit kehityskysymykset koskettavat myös jokaista suomalaista Suomen historian kautta. Samat kysymykset ovat edelleen globaaleja haasteita myös muualla maailmassa. Sotien jälkeisten sotakorvausten maksamiset ovat aikanaan osaltaan vaikuttaneet teollisuuden ja Suomen yhteiskunnan kehitykseen ja vaurastumiseen työn tekemisen kautta. *”Suomi on ollut sodassa ja joutunut maksamaan sotavelkoja ja kehittänyt kaikki palvelut ja osaamista ja on maksanut velkaa pois ja sitten kaikki osaaminen on jäänyt täällä kehittämään tätä yhteiskuntaa.[...] 50 vuotta sitten ei ollut, mikä taso, millä tasolla suomalaiset oli 50 vuotta sitten.”* Osallistuja ei kuitenkaan pilkkaa päättäjiä koska tietää että sellaisia päättäjiä on olemassa ketkä osaavat ja pystyvät viemään kansalaisten asioita eteenpäin järkevästi ja rauhaa kunnioittamalla. *”niin no en mä voi sanoa että kaikki päättäjät on tyhmiä et ne ei osaa, mutta heidän joukossaan on tyyppejä ketkä on tosi fiksuja ja ajattelee järkevästi ja myös niinkun kansalaisoikeusasioissa ja haluaa ajaa asioita eteenpäin. Se vaatii oikeesti niinkun uuden näkemyksen uuden poliittisen päämäärän ja pitkän tähtäimen näkymän. [...] elikkä ei vallassa voi ajaa omia etuja, omia oikeuksia, se on se pointti.”*

6.5 Vaikuttamistoiminnan ulkoiset puitteet ja resurssit

Koulutusohjelman arviointi selvitti ohjelmaan osallistuneiden vaikuttamistoiminnan ulkoisia puitteita sekä resursseja joita vaikuttamistoimintaan tarvitaan. Kysymykseen vastasi välikartoituksessa ja formatiivisissa haastatteluissa yhteensä 18. ohjelmaan osallistujaa. Tarkastelussa huomioitiin fyysisten ulkoisten puitteiden lisäksi vaikuttamistoimintaan liittyviä vaikuttamisresursseja.

Arvioinnin tulosten mukaan vaikuttamistoiminnan keskeisimmät ulkoiset puitteet ovat asuinpaikka, yhteiskunnan tuki, taloudelliset resurssit, kokoontumistilat, paikallistason ryhmät, tiedonhakuväline ja verkkoyhteydet. Vaikuttamistoiminnan vaikuttamisresurs-

seiksi muodostuivat tiedon etsintä, ihmiset, verkostot, samanmielinen / henkinen yhteisö, toimintaympäristö, teot ja aktiivisuus sekä ajansuunnittelu.

6.5.1 Ulkoisten puitteiden painotuksia

Koulutusohjelman arvioinnin tulosten perusteella vaikuttamistoiminnan arvostetuimpia ulkoisia puitteita ovat tiedonhakupäline ja verkkoyhteydet 21 % ja taloudellisten resurssien saatavuus toimintaa järjestettäessä 21 %.

Tiedonhakupäline ja verkkoyhteydet sekä taloudellisten resurssien saatavuus toimintaa järjestettäessä ovat keskeisimpiä ulkoisia puitteita joita kyselyyn vastaajien mukaan tarvitaan suunnitelmallisemmassa vaikuttamistoiminnassa. Taloudellisten resurssien hakumahdollisuudet lisäävät tulosten mukaan vaikuttajien toimintamahdollisuuksia erityisesti vaikuttamistoimintaa suunniteltaessa. Taloudellisia resursseja ei vastausten mukaan kuitenkaan tarvita silloin kun vaikuttaja osallistuu valmiiseen toimintaan. Tiedonhakupälineitä ja verkkoyhteyttä tarvitaan tiedonhakuun joka mahdollistaa myös mm. osallistumisen vaikuttamistoimintaan vaikka asuinpaikka olisikin pidemmällä paikasta jossa vaikuttamistoimintaa järjestetään. Vaikuttajan asuinpaikkakunnan 16 %, paikallistason paikallisryhmien toiminnan tarjonta 16% ja kokoontumistilojen merkitys 16% ovat tulosten mukaan seuraavaksi arvostetuimpia asioita kun tarkastellaan vaikuttamistoiminnan ulkoisia puitteita.

Vaikuttajan asuinpaikkakunnan erilaiset valinnanmahdollisuudet ja toimintamahdollisuudet voivat olla vaikuttajan toimintaan vaikuttavia ulkoisia puitteita. Erilaiset vaikuttamismahdollisuudet voivat olla vaikuttajaa lähempänä suuremmilla paikkakunnilla kuin pienemmillä paikkakunnilla. Paikallisryhmien toiminnan tarjonta ja paikallisryhmien ihmisten tunteminen ovat myös asioita jotka edistävät vaikuttajan toiminnan edistymistä. Asuinpaikkakunnan paikallistasolla olevat kokoontumistilat ovat myös tärkeitä. Kokoontumistilojen saatavuus, käytettävyys ja kokoontumistilojen erilaiset resurssit ovat asioita joita vaikuttamistoiminnassa on otettava huomioon sekä pidempikestoisessa että lyhytkestoisessa vaikuttamistoiminnassa.

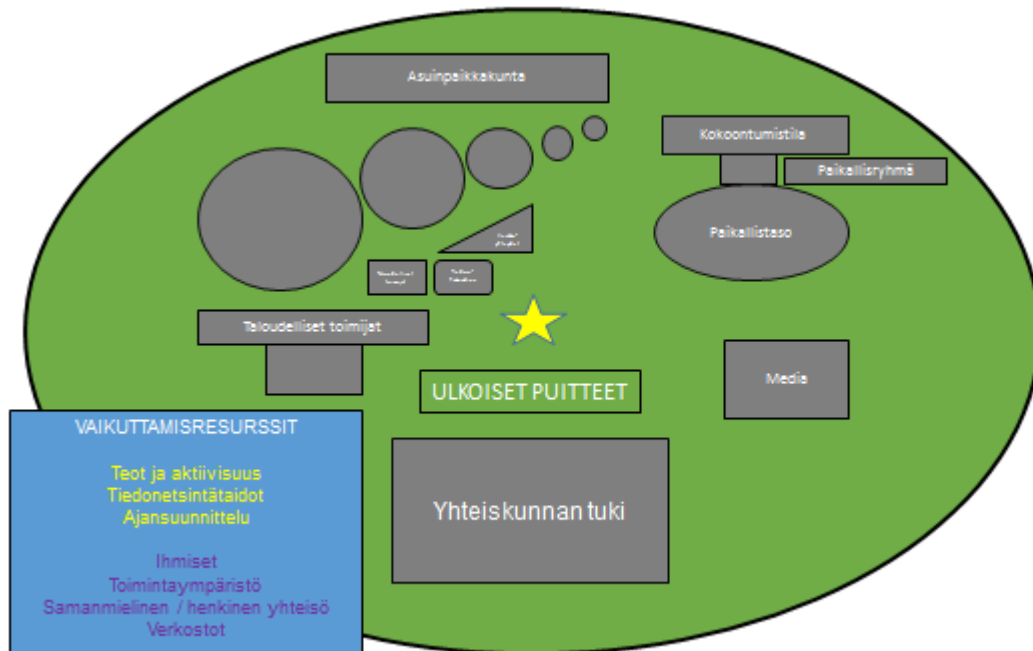
Ulkoisten puitteiden osalta yhteiskunnalla on tulosten mukaan enemmän osallistamiseen ja mukaan kannustamiseen liittyvä merkitys kuin vaikuttajien arvojen tukemiseen liittyvä merkitys. Yhteiskunnan tukeen kuuluu tulosten mukaan myös valtakun-

nallinen media. Arviointin tulosten mukaan vain 10 % vastaajista kokee että yhteiskunnan tulisi arvostaa niitä arvoja joita vaikuttaja itsekin arvostaa.

TAULUKKO 13. Ulkoiset puitteet ja vaikuttamisresurssit

ULKOISET PUITTEET	TIEDONHA- KUVÄLINE JA VERK- KOYHTEY- DET	PAIKAL- LISTASON RYHMÄ	ASUINPAIK- KAKUNTA	KOKOON- KOON- TUMIS- TILAT	TALOU- DELLISET RESURS- SIT	YHTEIS- KUNNAN TUKI
Prosentit	21%	16%	16%	16%	21%	10%
VAIKUTTA- MISRESURS- SIT	TEOT JA AKTIIVI- SUUS 20%	IHMISET 15%	TOIMIN- TAYMPÄRIS- TÖ organisaatio työpaikka kampanja ryhmä 15%			
	TIEDON ETSINTÄ- TAIDOT 18%		SAMANMIE- LINEN/ HEN- KINEN YH- TEISÖ 7%			
	AJAN- SUUNNIT- TELU 18%		VERKOSTOT 7%			

KUVIO 4. Ulkoiset puitteet ja vaikuttamisresurssit

6.5.2 Vaikuttamisresurssien painotuksia

Vaikuttajan omilla vaikuttamisresursseilla voidaan yhteiskunnassa vaikuttaa arvojen näkyvyyteen. Vaikuttamisen näkyvyyden lisäämiseen vaikuttaa tulosten mukaan vaikuttajan oma aktiivisuus ja teot 20% sekä ajansuunnittelu 18%. Vaikuttajan tiedonetsintätaidoilla 18% voidaan hakea ja etsiä tietoa asioista jotka vaikuttajaa kiinnostavat. Ohjelmaan osallistuneet vaikuttajat etsivät tulosten mukaan vaikuttamistoimintaa edistäessään tietoa sekä ihmisistä 15% että erilaisista toimintaympäristöistä 15% ja yhteisöistä 7%, verkostoista 7% joissa on samanmielisiä / samanhenkisiä ihmisiä. Vaikuttajan tiedonetsintätaitojen käyttäminen on monipuolista tiedonetsintää eikä rajoitu ainoastaan verkkotoimintaan. Vaikuttaja etsii tietoa myös ulkoisista puitteista sekä muista asioista jotka tukevat vaikuttamistoiminnan edistymistä asioissa jotka vaikuttajaa kiinnostavat.

Arvioinnin tulosten mukaan vaikuttajan omiin vaikuttamisresursseihin kuuluvat teot ja aktiivisuus 20%, tiedonetsintätaidot 18% sekä ajansuunnittelu 18%. Kyseiset vaikuttamisresurssit muodostavat ns. vaikuttajan oman toiminnan osuuden joka olisi arviointitutkimukseen osallistuneiden vastausten mukaan yhteensä 56% kokonaisvaikuttavuudesta. Tuloksen perusteella jäljelle jäävään 44% osuuteen kuuluvat ulkoiset puitteet sekä muut ihmiset kuten vaikuttajan lähiympäristö, toimintaympäristö, yhteisö ja muu verkosto johon vaikuttaja on yhteydessä. Vaikuttaja voi oman toiminnan

osuudella johon kuuluvat teot ja aktiivisuus, tiedonetsintätaidot ja ajansuunnittelu kasvattaa yhteyksiään ollessaan aktiivinen omilla teoillaan sekä toimintaympäristönsään että lähiympäristössään. Vaikuttaja voi omalla toiminnallaan vaikuttaa erilaisiin asioihin etsiessään samanmielisiä ihmisiä, yhteisöä tai muuta verkostoa, arvojen näkemyyteen edistävässä toiminnassaan.

6.6 Lähiympäristön vaikuttamisen tuki

Arviointi selvitti koulutusohjelman aikana alkukartoituksessa ja välikartoituksessa 12 osallistujalta kuinka lähiympäristö tukee ja edistää vaikuttajan vaikuttamistoimintaa koulutusohjelman kontekstissa. Koulutusohjelman väliarvioinnin kehitystä mittaavien määrällisten tulosten mukaan osallistujien lähiympäristön tuki oli hieman muuttunut koulutusohjelman aikana. Lähiympäristön tuen edistävyyden taso laskenut koulutusohjelman alkamisesta välikartoitukseen tultaessa -12 prosenttiyksikköä. Lähiympäristön vaikuttamisen tuen koettiin vähentyneen myös sen rohkaisevuudessa -9 prosenttiyksikköä mutta lähiympäristön tuen riittävyys oli kuitenkin kasvanut +5 prosenttiyksiköllä.

Laadulliset arviointitulokset kerättiin toisen koulutusviikonlopun jälkeen ja kolmannen koulutusviikonlopun aikana. Lähiympäristön vaikuttamisen tukea arvioitiin formatiivisissa haastatteluissa sen rohkaisevuuden, riittävyyden, edistävyyden, laajuuden ja hyödyllisyyden näkökulmista. Tulokset selvitettiin strukturoidulla teemahaastattelu menetelmällä. Formatiivisen arvioinnin haastattelujen fokus oli osallistujien voimavarojen edistämisessä.

Lähiympäristön vaikuttamisen tuen vastauksista muodostui aineistolähtöisen sisällyksen avulla lähiympäristön merkitystä ja laajuutta koskevia yleisiä reunaehtoja sekä rohkaisevan ja hyödyllisen lähiympäristön toiminnan ominaispiirteitä. Niiden lisäksi lähiympäristön vaikuttamisen tuesta on erotettavissa 6 erilaista toimintamuotoa joiden mukaan lähiympäristö toimii tai voi toimia tukiessaan vaikuttajaa. Jokaista osallistujaa hyödyttäviä ja edistäviä näkökulmia on kuitenkin hankala arvioida, koska lähiympäristön vaikuttamisen tuen hyödyllisyyteen ja edistävyyteen vaikuttaa hyvin monet yksilölliset, tapaus- ja tilannekohtaiset asiat.

6.6.1 Lähiympäristön vaikuttamisen tuen merkitys ja laajuus

Lähiympäristön tuki tulee useammalta ihmiseltä kuin lähimmältä lähiympäristön ihmiseltä. Lähiympäristön tuki tulee vastaan myös muualla kuin välittömässä lähiympäristössä. Lähiympäristön tukeen kuuluvat ihmiset ovat kiinnostuneita vaikuttajasta ja kyselevät vaikuttajan toiminnasta. Mitä laajempi lähiympäristön tuki on, sitä enemmän vaikuttaja aktivoituu ja sitä enemmän myös vaikuttamistoiminta pysyy yllä. Lähiympäristön tuki toimii myös sosiaalisessa mediassa ja vaikuttaa vaikuttajan aktiivisuuteen kun vaikuttajan esille tuomasta asiasta kysellään ja siihen tartutaan. Lähiympäristön tuen laajuudella on merkitystä vaikuttajan toimintaan sen laajuuden osalta mutta myös yhden kommentin osalta. Yhdellä ainoalla kommentilla voi olla laaja vaikutus vaikuttajaan jos asia on merkityksellinen vaikuttajalle. Jos lähiympäristön kommentti on suoraan vaikuttajalle annettu viesti, niin sillä on suurta merkitystä.

Lähiympäristön tuen laajuudella on enemmän merkitystä jos vaikuttamiselle annetaan omat kasvot. Julkisuudessa esiintyessä ja puhuessa myös lähiympäristön tuen tarve on suurempi jolloin myös lähiympäristön tuen laajuuden merkitys korostuu. Kun vaikuttaja antaa kasvonsa paikallisyhteisössä, julkisuuteen tai suuremmille globaaleille kysymyksille niin lähiympäristön tuen merkitys myös korostuu. Vaikuttamiselle annetut kasvot vaativat myös laajempaa lähiympäristön tukea jotta vaikuttaja myös kykenee hoitamaan ja kantamaan vastuuta, jossa lähiympäristö voi olla taustalla mukana toimimassa ja uskomassa ihmiseen.

Lähiympäristön tuen tarve osaltaan vähenee kun vaikuttamistoimintaan on päässyt mukaan, mutta vaikuttamistoiminnan sisällä toimivalla lähiympäristöllä on myös merkitystä. Lähiympäristön tuki joka ohjaa ja kertoo vaikuttajalle kuinka asiassa voidaan edetä ja neuvoo uusien ihmisten pariin, on vaikuttamistoimintaa edistävää lähiympäristön tukea. Vaikuttamistoimintaa voi toteuttaa myös itsenäisesti ilman lähiympäristön tukea mutta vaikuttamistoiminta on paljon mielekkäämpää, kun lähiympäristö on kannustamassa ja rohkaisemassa joka auttaa jaksamaan myös haastavissa tilanteissa. Vaikuttajalle lähiympäristön tuki on kuitenkin merkityksellistä vaikka lähiympäristön tuen tarve olisi vähentynyt vaikuttamistoimintaan mukaan lähdeittäessä. Vaikuttajalle on tärkeää että lähiympäristön ihmiset ymmärtävät että vaikuttamisasia on vaikuttajalle tärkeä.

6.6.2 Lähiympäristön rohkaisevasta toiminnasta

Formatiivisen arvioinnin tulosten mukaan 9:n 12:sta ei kokenut saavansa lähiympäristöltä varsinaista rohkaisua vaikuttamistoimintaansa. Rohkaisua vaikuttamistoimintaan ei välttämättä saada koska lähiympäristöllä on omaa aikaa vievää toimintaa jolloin rohkaisu jää vähemmälle, mutta asiaa ei kuitenkaan koeta ongelmaksi.

Rohkaisua toisaalta myös saadaan mutta se ei ole vaikuttamistoimintaan aktivoivaa toimintaa. Lähiympäristön rohkaiseva toiminta voi riippua myös kiinnostavaa asiaa kohtaan kohdistuvasta omasta puheaktiivisuudesta. Silloin kun vaikuttamisasiasta ei puhuta niin asiakaan ei saa rohkaisua.

Lähiympäristön rohkaisu voidaan osaltaan kokea tarpeettomaksi, koska itse toimii toisia rohkaisevassa tehtävässä. Jos lähiympäristöllä ei ole tarvittavaa tietomäärää asioista joiden parissa vaikuttaja toimii, niin lähiympäristön toimintaa ei koeta vaikuttamistoimintaa tukevaksi.

Lähiympäristön rohkaisu voi olla toisaalta tarpeetonta, koska jokainen vastaa kuitenkin omasta toiminnasta jonka vuoksi rohkaisua ei tarvita. Vaikuttaja voi kuitenkin vaikuttaa asioiden kiinnostavaksi tekemiseen, vaikka kaikkia asia ei kiinnostaisikaan.

Itsealoitetussa vaikuttamistoiminnassa lähiympäristön tuen tarve on vähäisempää tai tarpeetonta, koska rohkaisua on kuitenkin tarvittaessa saatavilla. Itsealoitettu vaikuttamistoiminta koetaan jopa tärkeämmäksi, kun se on alkanut ilman lähiympäristön rohkaisemista.

Lähiympäristöä ei koeta välttämättä niin tarpeelliseksi rohkaisun näkökulmasta silloin kun lähiympäristöllä ei ole samanlaista paloa asiaa kohtaan. Rohkaisevampaa voi olla toiminta niiden ihmisten puolelta keillä on samanlaista paloa kuin itsellä tai uusilla samoihin asioihin orientoituneilla ihmisillä joihin on tutustunut.

Lähiympäristön rohkaisu voi toisaalta puuttua kokonaan, koska varsinaista rohkaisemista ei ole koettu, mutta ei myöskään negatiivista lähiympäristön toimintaa. Lähiympäristön toiminta voi olla myös välinpitämätöntä suhtautumista vaikuttajaa kiinnostavaa asiaa kohtaan jolloin lähiympäristölle pitää argumentoida asiaa enemmän.

Lähiympäristöä ei koeta vaikuttamistoimintaa tukevaksi vaikka vaikuttaja alkaisikin toiminaan, jos lähiympäristö ei innostu asiasta. Lähiympäristön toimintaa ei koeta rohkaisevaksi jos esitetystä asiasta ei herää innostusta. Kiinnostavan asian tulisi he-

rättää innostusta myös lähiympäristössä, jotta lähiympäristön tuki koetaan rohkaisevaksi.

TAULUKKO 14. Lähiympäristön vaikuttamisen tuki

LÄHIYMPÄRISTÖN VAIKUTTAMISEN TUKI					
KETKÄ TUKEVAT?					
ASUINKUMPPANI PERHE SUKULAISET YSTÄVÄT KAVERIT SAMANHENKISET IHMISET TYÖPAIKAN IHMISET OPISKELUYMPÄRISTÖN IHMISET TIETYT IHMISET					
MILLAINEN TOIMINTA TUKEE?					
SAMANKALTAISEN TOIMINTA	AKTIVOIVA TOIMINTA	KRIITTINEN KEHITTÄVÄ TOIMINTA	TIEDOTTAVA TOIMINTA	ITSETUNTEMUSTA KEHITTÄVÄ TOIMINTA	ONNISTUMISTA EDISTÄVÄ TOIMINTA
Lähiympäristön samanmielisyys	Lähiympäristön uusien näkökulmia herättävä toiminta	Lähiympäristön kyseenalaistava toiminta	Lähiympäristön kulutusvalinnoissa tukeva toiminta	Lähiympäristön kiinnostuksesta kysyvä toiminta	Lähiympäristön motivaatiota ylläpitävä toiminta
Samanaaltopituiden lähiympäristö	lähiympäristön erilaisia näkökulmia herättävä toiminta	Lähiympäristön erimielinen toiminta	Lähiympäristön muistuttava toiminta	Lähiympäristön kuunteleva toiminta	Lähiympäristön ilmapiiriä luova toiminta

Lähiympäristön samanlainen arvomaailma	Lähiympäristön ajattelua herättävä toiminta	Lähiympäristön vastustava toiminta	Lähiympäristön tiedon jakamistoiminta	Lähiympäristön refleктоiva toiminta	Lähiympäristön positiivista palautetta antava toiminta
Muutaman lähiympäristön ihmisen samanmielisyyttä	Lähiympäristön ajatuksia herättävä kommunikointi	Lähiympäristön argumentoiva toiminta		Lähiympäristön luonteen tunnistava toiminta	
Samassa viitekehksessä toimivien vinkit	Lähiympäristön puheesta tekemiseen kanavoituva toiminta	Lähiympäristön ongelmia tiedostava toiminta		Lähiympäristön tärkeän asian tunnistava ja asiaa kannustava toiminta	
Samassa viitekehksessä toimivien kertomat tiedot omista töistä ja tehtävistä	Lähiympäristön toimintaan kannustava toiminta	Lähiympäristössä olevien argumentoivien ihmisten toiminta		Lähiympäristön mielenkiintoa osoittava toiminta	
	Lähiympäristön osallistuva toiminta				

Taulukossa 14 Ylempänä vaikuttajaa tukevat lähiympäristön ihmiset ketkä tukevat ja alempana millainen toiminta (pystysuunnassa) tukee jossa vaikuttamistoimintaa tukevia erilaisia lähiympäristön toimintatapoja (harmaa-valkoinen). Toimintamuodot ovat osallistujanryhmän vastausten perusteella muodostuneita lähiympäristön tuen toimintamalleja arvioidussa kontekstissa.

6.6.3 Lähiympäristön hyödyllisestä toiminnasta

Lähiympäristön vaikuttamisen tuki koetaan hyödylliseksi jos sitä on saatavilla kun sitä tarvitsee, jotta ajatuksia voidaan testata sekä arjessa mutta myös muissa tilanteissa. Lähiympäristön vaikuttamisen tuki on hyödyllistä ja hyvää esim. toimintaa järjestettä-

essä jokaisen mukana olevan ihmisen osalta, ajatuksenvaihdosta alkaen aina toimintaan asti. Vaikuttamisen tuen tulisi olla myös myönteistä joka ilmenee lähiympäristön kiinnostuksena sitä asiaa kohtaan mitä vaikuttaja tekee ja mitä asioita vaikuttaja miettii. Vaikuttajalle on tärkeää kuulluksi tuleminen myönteisellä tavalla. Vaikuttaja voi myönteisten kokemusten kautta kannustaa myös muita aktivoituvia etsimään, verkostoitumaan ja kyselemään.

Lähiympäristön vaikuttamisen tuki on hyödyllistä kun se saa vaikuttajan ajattelemaan vaikka asia eroaisikin omista mielipiteistä. Lähiympäristön tukea ei välttämättä koeta hyödylliseksi jos toinen vain kertoo asiasta josta tietää paljon sillä erimielisyys voi herättää ajattelemaan välillä jopa enemmän kuin toisen suuri tietomäärä jostain asiasta. Toisaalta vaikuttajaa voi hyödyttää kaikenlainen kommunikointi aiheesta joka herättää ajattelemaan. Hyödyllisyys voi olla myös lähiympäristön kriittistä kyseenalaistavaa toimintaa, jonka kautta vaikuttajallekin muodostuu järkevä käsitys ja sopiva lähestymistapa käsiteltävään asiaan.

Lähiympäristön kannustavat kehotukset (kts. LIITE 3) koetaan myös hyödyllisiksi ja erityisesti silloin kun vaikuttaja on asiaa jo aiemmin pohtinut. Keskustelut ihmisten kanssa jotka osaavat argumentoida asiasta voivat jalostaa tai vahvistaa vaikuttajan ajatuksia sekä näkemyksiä vaikuttamisasian suhteen. Keskustelut joissa joutuu jopa varomaan omia sanomisiaan, ovat hyödyllisiä kun vaikuttaja kuulee kuinka vahvasti toiset asiasta ajattelevatkaan. Vaikuttajan perusasenne voi olla varovainen kun vaikuttaja keskustelee asioista argumentoivan lähiympäristön kanssa. Vaikuttajan argumentoivalla lähiympäristön tuella on kuitenkin suurempaa merkitystä erityisesti siinä vaiheessa, kun vaikuttaja pohtii niitä asioita mitkä ovat oikeasti hyviä ja tärkeitä asioita ja viimeistään siinä vaiheessa kun vaikuttamistoiminnassa on mukana myös taloudellisia kysymyksiä.

Lähiympäristön hyödyllinen tuki on positiivista suhtautumista vaikuttajalle tärkeän asian tai teemaan suhteen. Positiivinen suhtautuminen voi olla lähiympäristön puolelta tiedon jakamista asiasta jota vaikuttaja pyrkii edistämään. Lähiympäristön toiminta on positiivista jos vaikuttaja saa samankaltaista tietoa siitä asiasta josta vaikuttaja on kiinnostunut. Kun vaikuttajan lähiympäristö jakaa tietoa asiasta, niin silloin myös vaikuttajan lähiympäristön koetaan välittävän vaikuttajan tärkeästä teemasta, mutta myös vaikuttajasta.

Hyödylliseksi tueksi koetaan myös samoista asioista kiinnostuneiden lähiympäristön ihmisten tuki, joiden kanssa vaihdettavat mielipiteet tuottavat uusia ajatuksia. Keskustelut samalla aaltopituudella olevien kanssa ovat hyödyllisiä myös siksi, että joka asiaa ei tarvitse argumentoida. Vaikuttaminen samalla aaltopituudella olevien kanssa säästää energiaa. Erimielisessä lähiympäristössä vaikuttajan tietoisuus asioista kuitenkin lisääntyy kun toinen esittää kysymyksiä vaikka asiaan ei heti löytäisikään vastausta. Jos avoimeksi jäänyt kysytty asia on itselle tärkeä, niin asian myös haluaa selvittää. Vastauksen kuitenkin löytää helposti eri tilanteissa silloin kun omat arvot ovat selkeät. Kysymyksiin osataan vastata kun vaikuttajan arvot ovat selkeät ja asiasta on jo olemassa mielipide. Hyödyllistä tukea ei ole vain uuden tiedon lisääminen vaan selkeytyneet arvot.

Hyödyllistä tukea on myös sellaisten lähiympäristön ihmisten tuki jotka jaksavat ja voivat keskustella niistä asioista joita vaikuttajaa kiinnostavat, vaikka asia ei olisikaan heille tai toiselle keskustelijalle entuudestaan tuttua tai kiinnostusta herättävää. Lähiympäristön ihmiset jotka olisivat kiinnostuneita kuulemaan vaikuttajan asiasta lisää, keskustelemaan tai vaihtamaan ajatuksia vaikuttajan kanssa ovat hyödyllistä lähiympäristön vaikuttamisen tukea.

Hyödyllistä lähiympäristön tukea voivat olla myös uudet pointit ja tieteelliset näkökulmat joista vaikuttaja ei ole aikaisemmin kuullut. Keskustelut joissa vaikuttaja saa uusia näkökulmia ovat hyödyllisiä mutta vaikuttajan kanssa samanmieliset tai samanhenkiset voivat ajatella asiasta samalla tavalla joka ei aina ole niin hyödyllistä. Erimieltä olevilta saa erilaisia näkökulmia jotka voivat herättää vaikuttajassa uusia ajatuksia ja näkökulmia. Aina erimieltä olevien ihmisten asioita ja näkökulmia ei välttämättä koeta hyödylliseksi mutta vaikuttajan ajatukset voivat erilaisten näkökulmien myötä mennä uusille poluille.

Hyödyllistä lähiympäristön tukea on myös ihmisten ymmärrys siitä että toimintaan voi mennä aikaa jota ihmiset eivät välttämättä hyväksy elleivät lähiympäristön ihmiset itse tiedä mistä on oikein kyse. Vaikuttajalle on hyödyllistä myös sellainen lähiympäristön tuki joka ei jatkuvasti vaadi perusteluja vaikuttajan tekemisistä ja valinnoista ja että yhteisymmärryksessä ja rauhassa toisten ihmisten kanssa eläminen on tärkeää.

7. LOPPUARVIOINTI

7.1 Loppuarvioinnin osallistaminen ja haastattelut

Koulutusohjelman loppuarviointi ajoittui päätösviikonloppuun. Arviointi kysyi osallistujilta tärkeintä opittua asiaa sekä asioita joita osallistujat haluaisivat myös muiden kansalaisten ymmärtävän. Osallistavien arviointikysymysten lisäksi loppuarviointiin sisältyi 5 Formattiivista haastattelua. TAULUKKO 16.

TAULUKKO 15: Loppuarvioinnin ajoittuminen

Ennen KO	KV1	IO1	KV2	IO2	KV3	KO Jälkeen
Etukäteisarviointi			väliarviointi		loppuarviointi	
	Jatkuva arviointi		Jatkuva arviointi		jatkuva arviointi	

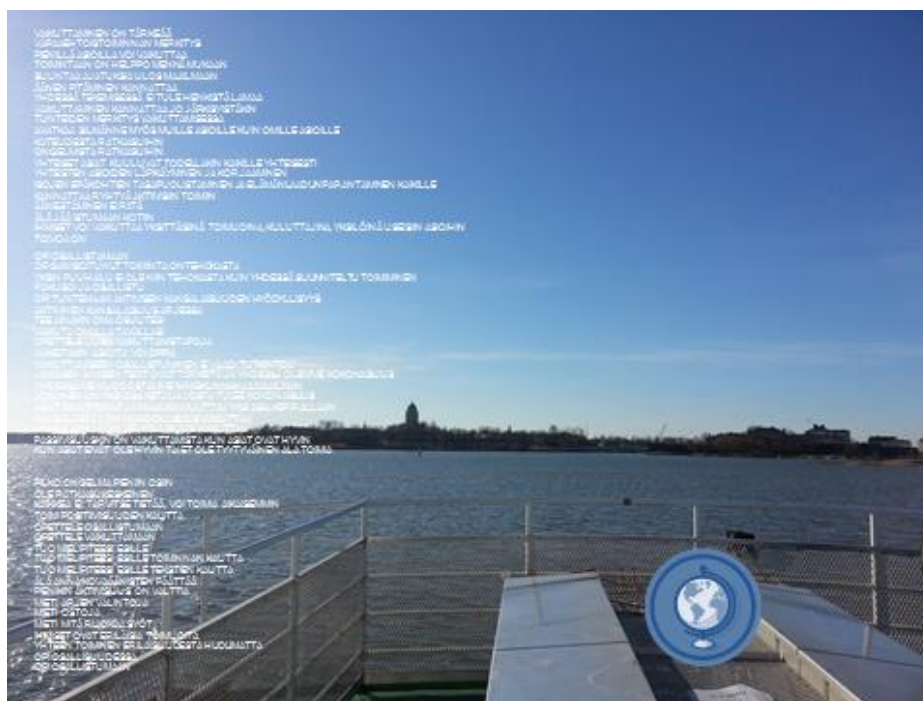
Päätösviikonloppuun osallistuneet vastasivat tärkeintä oppimista kartoittavaan kysymykseen ja kirjasivat vastauksen paperille. (kts. LIITE4). Osallistujat olivat koulutusohjelman ansiosta saaneet uutta tietoa, uusia vaikuttamismahdollisuuksia, uusia toimintamahdollisuuksia, itsevarmuutta sekä uskoa tulevaisuuteen.

TAULUKKO 16. Päätösviikonloppuun haastatteluiden vastauksia

Mitä haluaisit vielä lopuksi kertoa?	Osallistujien vastauksia
	"... ollu tosi hyvii puhujii ja esiintyjii ja hyvää keskustelua ja muut osallistujat on kaikki jotenkin niin fiksuja ja kivoi, et joka kerta on tullu joku niinku positiivinen yllätys, et se on antanu paljon enemmän kun mä ajattelin, et sääli et loppuu näin lyhyeen, et tuntuu et aika on menny niin nopeasti"
	"...on ruvennut ajattelemaan asioita eri tavalla, koska sä olet saanut niin paljon tietoa sellasta mitä sä et ole ehkä tiedostanu on uutta, mutta tääl on niin paljon ihmisiä ja näkemyksiä on tullu ja nehän väkisinkin vaikuttaa, vaikkei sitä tiedostais niin se on mun mielestä ollu mielenkiintosta."
	Tuleeks sulle nyt jotain muuta vielä mieleen mitä haluisit sanoa tai kysyy? ei kyl varmaan mitään sen kummenpaa, kyl hyvä jut-

	<i>tuhan tää on ollu, kaikkienensa, kokonaisuutena.”</i>
	<i>”Oon ollu ainakin paljon innostuneempi näistä asioista ja jotenkin niinku löytäny erilaisia tapoja toimia ja muuta että se on niinku vieny eteenpäin, et se tota kaikki odotukset on periaatteessa täyttynyt ja ehkä enemmän mitä odotti, että on saanu tosi hyvät eväät ja työkalut niinku jatkaa tästä eteenpäin kansalaisvaikutamisen tehtäviä.”</i>
	<i>”Puhuttiin tossa aikaisemmin että ne vaikutukset tulee varmaan näkyviin vasta tän koulutuksen jälkeen. Oikeasti et monissa on tapahtunut aktivoitumista ja semmosta heräämistä ja ainakin itsessäni on tapahtunut ja haluan aktivoitua enemmän ja jotenkin vielä innostunut enemmän siitä vaikuttamisesta. Et ei ehkä pelkästään tämmösissä tempauksien järjestämisessä vaan vaikka nyt poliittisessa vaikuttamisessa tai omalla paikallistasolla. Kyllä mun kynnys on madaltunu ottaa vaikka yhteyttä johonkin omaan niinku kaupungin päättäjiin.”</i>

KUVA.1 Mitä haluaisit muiden kansalaisten ymmärtävän?

Osallistujien viestit muille kansalaisille. Arviointi koosti vastauksista PP-dian (KUVA 1) jossa esillä osallistujien viestit, toteamukset ja toimintasuositukset muille kansalaisille.

8. SUMMATIIVINEN ARVIOINTI

TAULUKKO 17: Summatiivisen arvioinnin ajoittuminen

Ennen KO	KV1	IO1	KV2	IO2	KV3	KO Jälkeen
Etukäteisarviointi			väliarviointi		loppuarviointi	
	Jatkuva arviointi		Jatkuva arviointi		jatkuva arviointi	
				formatiivinen arviointi	formatiivinen arviointi	formatiivinen arviointi
Summatiivinen arviointi						Summatiivinen arviointi

Koulutusohjelman summatiivisessa arvioinnissa tarkastellaan koulutusohjelman päätavoitteiden toteutumista (TAULUKKO 18), koulutusohjelman tiedollista ja taidollista tarjontaa suhteessa ohjelman tuottamiin oppimiskokemuksiin. Summatiivisessa arvioinnissa tarkastellaan myös ohjelman vaikutuksia osallistujien itsetuntemuksen ja itsevarmuuden kehittymiseen ja kuinka tukeminen on auttanut osallistujia löytämään merkitykselliset globaalit teemat ja sopivan tai merkityksellisen tavan toimia. Koulutusohjelman tavoitteena oli tukea osallistujien itsetuntemusta ja itsevarmuuden kehittymistä jonka kautta ihminen löytää itselle merkitykselliset globaalit oikeudenmukaisuuden teemat ja mielekkäät tavat toimia. Summatiivisessa arvioinnissa ei kuitenkaan tarkasteltu sitä ovatko osallistajat löytäneet sopivan paikan toimia. Osallistujat saivat jokaisessa koulutusviikonlopussa verkostoitumis- ja tutustumismahdollisuuksia erilaisiin järjestötoimijoihin, järjestöihin ja järjestöjen toimintaan. Summatiivinen arviointi perustuu ensisijaisesti tilintekovastuuseen jossa muodostetaan perusteltu arvio siitä kuinka toiminnalle asetetut tavoitteet ovat täyttäneet sille aikanaan asetetut tavoitteet. Summatiivisessa arvioinnissa tarkastellaan pääasiassa onnistumista, mutta siinä voidaan tuoda esiin myös tahattomia vaikutuksia (Virtasen 2007, 93.)

TAULUKKO 18: Koulutusohjelman päätavoitteet (Summatiivinen arviointi)

Koulutusohjelman tavoitteena on tuottaa muutosagentteja - joilla on valmiudet toimia globaalien oikeudenmukaisuuden puolesta itselle sopivalla ja luontevalla tavalla.	Tukea itsetuntemuksen ja itsevarmuuden kehittymistä, jonka kautta ihminen löytää itselle merkitykselliset globaalien oikeudenmukaisuuden teemat ja mielekkäät tavat toimia
- Tärkeintä on että osallistujat löytävät itselleen merkityksellisen ja sopivan tavan ja paikan toimia	

Taulukossa 19. Summatiivinen oppimiskooste tuodaan esille koulutusohjelman tiedollinen ja taidollinen tarjonta, esimerkkejä oppimisesta, taitojen kehittymisalueita, koulutusohjelman vaikutuksia osallistujien itsetuntemukseen, itsevarmuuteen, rohkeuteen ja itseluottamukseen. Lisäksi taulukossa on esillä osallistujien valitsemaa globaaleja teemoja, vaikuttamistoimintaa sekä erilaisia vaikuttamistapoja.

TAULUKKO 19: Summatiivinen oppimiskooste

1. KOULUTUSOHJELMAN TARJONTA	TIETOA Ajankohtaisista globaaleista teemoista ilmastonmuutos veroparatiisit yritysvastuu kehitysyhteistyö Tietoa globaaleista kysymyksistä sekä niiden ratkaisuksista Tietoa erilaisista vaikuttamisen mahdollisuuksista ja vaikuttamistavoista TAITOJA Taitoja ja keinoja vaikuttaa poliittiseen päätöksentekoon - Blogin kirjoittamistaidot
-------------------------------------	---

	<ul style="list-style-type: none"> - Mieliopidekirjoittamistaidot - Päätäjien yhteydenotto- ja vakuuttamistaidot <p>Taitoja ja keinoja vaikuttaa laajemman yleisön asenteisiin</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tempauksen, mielenosoituksen ja tapahtuman järjestämistaidot
<p>2. ESIMERKKEJÄ OPPIMISESTA</p>	<p>VAIKUTTAMISMAHDOLLISUUKSISTA</p> <p>esim.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hahmottaa sellaista kenttää miltä kaikilta poluilta voidaan vaikuttaa - hahmottaa paremmin sitä kenttää että mitä kaikkea voi tehdä <p>KÄYTÄNNÖN VAIKUTTAMISTAVOISTA</p> <ul style="list-style-type: none"> - Käytännönvinkkejä että mitä kannattaa tehdä ja mitä ei kannata tehdä ja mitkä on käytännössä koettu toimiviksi. - vaikuttamismuodot - vaikuttamiskeinot <p>GLOBAALEISTA HAASTEISTA</p> <ul style="list-style-type: none"> - Globaalisista kysymyksistä mitkä on tosi monimutkaisia ja monitahoisia ja niissä on paljon syy seuraustekijöitä mitkä niihin vaikuttaa <p>ITSEOPISKELUTEHTÄVISTÄ</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tehtävät ovat tuoneet erilaisia näkemyksiä, yksittäisiä asioita ja yleistä tietämystä - Jokainen oli tutkinut vähän eri asioita ja eri tekijöitä - Kehittäviä tehtäviä jotka on haastanut tutkimaan itseä ja omia rajojaan. <p>GLOBAALIN ONGELMAN ILMENEMISESTÄ</p> <ul style="list-style-type: none"> - Oppi niitä mekanismeja millä tavalla eri tekijät aiheuttaa epäoikeudenmukaisuutta ja kuinka se epäoikeudenmukaisuus ja globaaliulottuvuus liittyvät toisiinsa.

- Ongelman aiheuttamista vuositason seurauksista ja luvuista

KIRJOITTAMISESTA

- Kirjoittaa voi monennäköisistä aiheista ja monenlaisiin kanaviin ja siihen saa apua ja tukea
- Miten kannattaa kirjoittaa, missä voi julkaista ja mistä saa tukea

IHMISTEN INNOSTAMISESTA

- Positiivisuuden kautta
- Omilla esimerkeillä
- Mitä ei kannata tehdä

TAPAHTUMIEN JÄRJESTÄMISESTÄ

- Mitä tapahtuman järjestämisessä täytyy ottaa huomioon
- Ihmisten tunteiden merkitys
- Asenteen muutoksesta

RAHOITUSKANAVISTA

- Rahoituksen hakemisesta tai mahdollisuuksista
- Rahoituskanavat
- Isomman toiminnan järjestämisessä rahoitus todennäköisempää
- Ei tarvitse olla iso juttu tai iso taho mihin rahoitusta hakee

LOBBAAMISESTA

- Ei se lobbaaminen aina niin likaista olekaan
- Hyviä vinkkejä ja näkemystä miten lobbaaminen käytännössä toimii

TIETOMATERIAALEISTA JA TIEDONHAKUKANAVISTA

- tietää mistä hakea lisätietoa myöhemmin

	<ul style="list-style-type: none"> - erilaisia tietolähteitä ja vaikuttamiskanavia - lähdelistoja - kirjavinkkejä <p>KOKEMUSTIETOA MUILTA OSALLISTUJILTA</p> <ul style="list-style-type: none"> - Inspiroivaa tietoa ihmisten kautta - Minkälaisia erilaisia asioita ihmiset on tehnyt ja millaisia suunnitelmia ihmisillä on - kuuntelemalla muiden näkökulmia <p>KOKEMUSTIETOA JÄRJESTÖVIERAILIJOILTA</p> <ul style="list-style-type: none"> - erilaisia järjestöjä ja niissä toimivilta ihmisiltä on saanut vähän syvempää tietoa - ihmiset on näissä asioissa rikkaus, ei ainoastaan ne järjestöt vaan ne niissä toimivat ihmiset <p>KANSALAI SJÄRJESTÖISTÄ</p> <ul style="list-style-type: none"> - erilaisten järjestöjen toiminnasta - mitä järjestöt tekevät, mihin ne keskittyvät ja niiden väliset linkit - järjestöjä joka lähtöön
<p>3. OHJELMAN AIKAANSAA- MIA TAITOJEN KEHITTY- MISALUEITA</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Osallistamistaidot - Kuluttamistaidot - Kirjoittamistaidot - Asenteet - Tiedonhankinta- ja ongelmanratkaisutaidot - Lobbaamisvalmiudet - Sosiaaliset taidot ja esiintymistaidot
<p>4. ESIMERKKEJÄ KOULUTUSOHJELMAN VAIKUTUKSISTA OSAL- LISTUJIIEN:</p>	<ul style="list-style-type: none"> - rohkeus auttamiseen - itsetuntemusta oman toiminnan seurauksien ymmärtämisestä - itsetuntemus omista toimintatavoista lisääntyi

<p>itsetuntemukseen</p> <p>itsevarmuuteen</p> <p>rohkeuteen toimia</p> <p>itseluottamukseen</p>	<ul style="list-style-type: none"> - kirjoittamiseen rohkeutta - itsevarmuus omista tiedoista - vahvemmat tiedot keskusteluihin - varmuuden varmistamista ennen toimintaa - motivaation kasvua - itseluottamusta lisää keskusteluista - toimintarohkeutta ongelman kohtaamiseen - vaikuttamisprosessiin jatkuvuutta - elämän suunnittelua kauemmas tulevaisuuteen - toimintatavan pohdinnasta itsetuntemusta ja innostusta etsintään - matkan varrella vaikuttamisesta oppii lisää - muiden ymmärryksestä itsevarmuutta - ymmärryksen laajentumista - tiedoista ja faktoista rohkeutta keskusteluihin - toimintavarmuutta asioihin paneutumisesta - fokuksen löytämisestä kiinnostuksiin ja prioriteetteihin - itsetuntemusta esiintymisestä - itsevarmuutta ja näkemystä oman fokuksen löytämisestä - itsevarmuutta tehtävän esittämisestä - itseluottamusta keskusteluista - uusilla tiedoilla tapahtumiin - rohkeus yhteydenottoon - uusilla tiedoilla rohkean asenteeseen - itsevarmuutta muiden kohtaamisista
<p>OSALLISTUJIEN VALITSEMAT GLOBAALIT TEEMAT</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Talous (6) - Yritysvastuu (1)

	<ul style="list-style-type: none"> - Ihmisoikeudet yleisesti (3) - Ihmisoikeudet + köyhyys (1) - Ihmisoikeudet + maahanmuutto (1) - Ihmisoikeudet ja ilmastonmuutos (1) - Vuosituhattavoitteet yleisesti (1) - Vuosituhattavoitteet + köyhyys (1) - Ilmastonmuutos (2) - Ympäristö (1) - Resurssi-ilmiö (1)
<p>VAIKUTTAMISTOIMINTAA JA VAIKUTTAMISTAPOJA</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Kirjoittamista - Kasvatustehtävissä toimimista - Tapahtumien järjestämistä - Tutkimista ja vaikuttamista - Kuluttamisvaikuttamista - Tiedottamistehtävissä kirjoittamista - Viestintäkampanjointia ja yksityiskohtia - Ihmisten innostamista - Oman paikan etsintää - Opiskelua ja vaikuttamistavan etsintää - Vaikuttamistyötä ja esiintymistä - Poliittista vaikuttamista - Kansainvälistä ihmisoikeustyötä - Aktiivista vaikuttamistyötä - Talouspolitiikkaa - Poliittista tieteilyä - Opiskelua vaikuttamiskentällä

8.1 Tietojen kehittämistä

Osallistujien tietoja on kehitetty ohjelman aikana kertomalla ajankohtaisista globaaleista teemoista tuomalla esiin globaalin kentän ulottuvuutta sekä erilaisia ongelmia joita maailmassa esiintyy. Tietoja on kehitetty erilaisia vaikuttamiskeinoja esittelemällä esimerkkien kautta joita erilaiset järjestöt ja toimijat ovat aiemmin käyttäneet laajempaan ihmismassaan vaikuttamiseen julkisilla paikoilla, mediassa ja paikallistasoilla. Osallistujille ei ole kerrottu mitä keinoja tulisi käyttää vaan uusien vaikuttamiskeinojen kehittämiseen on annettu vapaat kädet. Osallistujien tietoja on kehitetty ohjaamalla osallistujia etsimään itseä kiinnostavasta globaalista teemasta erilaisia haasteita ja pohtimaan haasteisiin liittyviä ratkaisuvaihtoehtoja. Globaaleja haasteita ei kuitenkaan ratkaista yksin, vaan mukaan tarvitaan myös muita asiasta kiinnostuneita.

Vaikuttamistapoihin liittyvää tietopohjaa ohjelmassa on käsitelty neljässä workshopissa; poliittinen vaikuttaminen, kirjoittamalla vaikuttaminen, tapahtumien järjestäminen ja ihmisten innostaminen. Tapahtumien järjestäminen ja ihmisten innostaminen ovat vaikuttamismuodoltaan suurempaan vaikutukseen suuntautuvaa ja yhteisöllistä vaikuttamistoimintaa kun puolestaan poliittinen vaikuttaminen ja kirjoittamalla vaikuttaminen ovat omaehtoista ja itsenäistä vakuuttavuuteen pyrkivää vaikuttamistoimintaa. Kansalaisia voidaan yhteisöllisissä vaikuttamiskeinoissa pyrkiä innostamaan ja osallistumaan mm. adresseihin ja vetoomuksiin jotka voidaan toimittaa päättäjien nähtäväksi luettavaksi ja arvioitavaksi, globaalisesti oikeudenmukaisemman maailman luomiseksi.

Osallistujille on ensin jaettu tietoa suuremmista viitekehyksistä ja erilaisista tietolähteistä merkityksellisen ja mielekkään globaalin vaikuttamisteeman ja vaikuttamistavan löytämistä helpottamaan jonka jälkeen osallistujien itsetuntemusta on kehitetty antamalla osallistujille mahdollisuus pohtia kontekstiin kuuluvia asioita itse. Yhdessä pohdittuja teemoja ovat koulutusohjelman alkuvaiheessa olleet; ihmisoikeudet, talous, kehitys ja ympäristö ja ilmasto. Suurempia teemoja yhdessä tarkastelemalla, osallistujien on hel-

pompi valita mielekäs teema johon keskittyä itsenäisesti hieman enemmän. Osallistujien tiedot lisääntyvät kuullessaan toisten mielipiteitä ja argumentteja sekä kyselemällä muilta osallistujilta ja järjestövierailta mitä he ovat tehneet ja mitä keskusteluissa on tullut mieleen kysyä. Osallistujien tiedonhaku on pyritty helpottamaan antamalla ohjaavia kysymyksiä joita järjestöiltä voisi kysyä. Osallistujille on jaettu tietoa myös erilaisista tietolähteistä ja julkisista rahoituskanavista joista hankkeisiin tai toimintaan voi hakea rahoitusta, rahoitushakemusten edellyttämällä tavalla.

TAULUKKO 19 Summatiivinen oppimiskooste kohta 2 esimerkkejä oppimisesta on kuvattu mistä kaikista kokonaisuuksista osallistujat ovat oppineet ja minkälaisia keskeisiä sisältöjä kokonaisuuksista on opittu.

8.2 Vaikuttamistaitojen kehittämisestä

Osallistujien vaikuttamistaitoja on koulutusohjelman aikana kehitetty yhteisöllisten vaikuttamiskeinojen ja yksilöllisten ja vaikuttamistapojen opettamisen kautta. Vaikuttamistaitoja on voinut kehittää sekä yhteisissä keskusteluissa, itseopiskelutehtävien tekemisessä ja esittämisessä, mutta myös erilaisten harjoitteiden kautta joita workshopit ovat tarjonneet. Asioihin on päässyt ottamaan kantaa omien arvojen pohjalta yksilöllistä tehtävää tai yhteistä tehtävää suunnitellessa ja esittäessä. Vaikuttamistaitojen kehittämisestä on ohjannut käytännön vuorovaikutustilanteet, workshop-harjoitteet sekä toinen itseopiskelutehtävä jonka aikana osallistujien on tullut toimia itselle mielekkäällä tavalla esim. päättäjiin yhteyttä ottamalla, kirjoittamalla, tapahtuman järjestämisellä tai tapahtumaan mukaan lähtemällä ja ihmisiä osallistumaan innostamalla, josta on tullut kirjoittaa lyhyt raportti ennen päätösviikonloppua. Raportissa on tullut pohtia myönteisiä kokemuksia ja onnistumisia sekä asioita jotka eivät ole onnistuneet suunnitellusti. Kts. lisätietoja taitojen kehittämisestä TAULUKOSTA summatiivinen oppimiskooste kohta 3 ja kappale 8.6 taitojen kehittämisestä.

8.3 Itsevarmuuden kehittämisestä

Osallistujien itsetuntemus on kehittynyt koulutusohjelmassa jaettujen tietojen ja tehtävien tekemisen kautta koko koulutusprosessin aikana kun osal-

listujat ovat voineet keskustella ja oppia mielekkäistä ja kiinnostavista asioista muiden osallistujien, kouluttajien sekä ohjelmassa vierailleiden järjestöihmisten kanssa.

Osallistujien positiivista minäkäsitystä ja myönteistä mielikuvaa itsestään on tuettu ohjelman aikana erilaisin keinoin joka on kehittänyt osallistujien itsevarmuutta. Itsevarmuuden kehittymistä on tuettu myös kriittistä ajattelua herättämällä, kyseenalaistamalla ennakkoluuloja ja jakamalla tietoa asioista joita ei normaaleissa arkikeskusteluissa tule välttämättä esille. Itseoppimistehtävällä voidaan kehittää mm. osallistujien asiantuntemusta mielekkään globaalin teeman osalta joka kehittää osallistujien tarkentunutta näkemystä ja tiedollista itsevarmuutta. Osallistujien ymmärrys on myös laajentunut joka osaltaan vaikuttaa elämän pidempiaikaiseen suunnitteluun. Itsevarmuus kehittyy myös globaalin teeman esittämisen kautta ja muiden esityksistä oppimalla.

Arviointitutkimuksen mukaan osallistujan itsetuntemus kehittyy kokemuksen kautta joko myönteiseksi tai varovaisemmaksi. Varovaisuuden kokemus lisää osallistujan tiedonhaun tarvetta jotta myönteiseen kokemukseen päästään. Osallistuja on myönteisen kokemuksen jälkeen itsevarmempi itsestään joka vaikuttaa rohkeuteen toimia joka aikaansaa motivaation kasvua. Motivaation ja rohkeuden kasvun myötä osallistuja luottaa enemmän omiin toimintavalmiuksiin jonka uudet tiedot ja myönteiset kokemukset ovat saaneet aikaiseksi. Myönteisten kokemusten myötä osallistujan itseluottamus kasvaa ja itsevarmuus omasta toiminnasta rohkaisee toimimaan entistä haastavampien asioiden parissa. Osallistuja kuitenkin tarvitsee muita samojen arvojen kannattajia ja ymmärtäjiä tuekseen ja yhteisön jossa yhteisesti ja avoimesti jaetut arvot tuottavat kasvavaa hyvinvointia ympärilleen.

Kts. lisätietoja Summatiivinen oppimiskooste TAULUKKO 19 kohta 4 esimerkkejä koulutusohjelman vaikutuksista osallistujien itsetuntemukseen, itsevarmuuteen, rohkeuteen toimia ja itseluottamukseen.

8.4 Merkityksellisen globaalin teeman löytämisen arviointia

Osallistujat valitsivat ensimmäisen viikonlopun aikana itseä kiinnostavan globaalin teeman joka esiteltiin toisille toisessa koulutusviikonlopussa. *”Valitsin talousteeman ja siihen liittyvän tän veroparatiisit tai se on ollu itelle semmonen niinkun ihan uus kenttä, mihin ei oo aikasemmin osannut tarttua.”* Teeman on valinnut osittain siksi että aihe on tuntematon, mutta toisaalta osa on valinnut teeman joka on jo ennestään tuttu. *” . . .tota se on silleen kun mulle semmonen juttu mitä mä joudun miettimään aika paljon ja käsittelemään, niin sen takia mä valitsin sen ihmisoikeudet, et tota jos ois ollu pikkasen enemmän niinkun mahdollista / kautta aikaa niin oisin valinnut talouden, pitäydyin sitten siinä ihmisoikeus teemassa.”*

Kun osallistujat ovat selvittäneet ensin yhtä teemaa ja asioiden välisiä yhteyksiä, niin sen jälkeen on ollut helpompi lähestyä myös muita globaaleja kysymyksiä. *” . . .on jotenkin osannut tarttua niihin asioihin mitkä on ollut tavallaan niitä linkkejä siinä esimerkiksi talouden ja ihmisoikeuksien välillä. Et näitä asioita on ehkä tullu tässä koulutusviikonlopussakin esille esimerkiksi työpajojen tai muitten ihmisten esitelmien kautta. Niin sitten on osannut niinku niihin tarttua kiinni ja vetää itsensä lähemmäs seuraavaa teemaa.”* Osallistujat oppivat itseä kiinnostavasta teemasta hieman enemmän ja saavat samalla tietoa ja valmiuksia jatkoon myös muiden esityksistä. *” . . . ne ihmisoikeusasiat tuntuu itelle niinku läheisimmiltä, niin kyllä noi muutkin tematiikat kiinnostaa ja voi olla että joskus sitten on ehkä niinku avaimet lähtee penkoa jotain muutakin tematiikkaa lisää.”*

Väliarvioinnissa 19. osallistujalta kysyttiin onko valitsema teema se johon aikoo jatkossakin keskittyä. 15 osallistujaa oli asiasta jokseenkin samaa mieltä ja 4 osallistujaa ei osannut sanoa, aikooko jatkossakin keskittyä samaan globaaliin teemaan. Kukaan osallistujista ei ilmaissut että juuri se teema jonka on valinnut tarkastelun kohteeksi ja esiteltäväksi, on se teema, mihin aikoo jatkossakin keskittyä. Vastausvaihtoehtoina olivat kehitys, talous, ihmisoikeudet, ympäristö ja ilmastokysymykset sekä jokin muu mikä.

Haastavaksi globaalin teeman merkityksellisyyden ja mielekkyyden arvioimisen tekee osaltaan se että osallistuja voi alussa valita yhden globaalin teeman

ja koulutusohjelman aikana päätyä arvostamaan joitain muita teemoja jota ei aikaisemmin ole pitänyt niin tärkeänä. Koulutusohjelman aika ei välttämättä riitä perehtymään asioihin syvällisemmin tai kahteen teemaan tietyssä kontekstissa joka voisi tuottaa syvempää asiantuntemusta jostain laajemmasta kokonaisuudesta tietyssä kontekstissa. Globaali teeman kiinnostuksen kohteet voivat arvioinnin mukaan vaihdella yhden osallistujan kohdalla sekä ihmisoikeuksien, kehityksen ja vuosituhattavoitteiden sekä talouden kysymysten välillä ja workshopeissa voidaan valita yhteisöllisiä vaikuttamiskeinoja, jolloin asiantuntemusta ei kehity ainoastaan yhdestä teemasta vaan hyvin useasta erilaisesta näkökulmasta.

Gloaalien teemojen merkityksellisyyttä ja mielekkyyttä arvioitiin myös valitun teeman asiantuntemuksen näkökulmasta. Arviointi kysyi väliarvioinnissa osallistujilta että tiedostaako valitsemaansa teemaan liittyviä haasteita jo riittävästi, jotta asiasta voi muodostaa oman mielipiteen ja mielipidettä tukevat argumentit. 12 osallistujaa oli asiasta jokseenkin samaa mieltä, kaksi ei osannut sanoa, neljä oli asiasta jokseenkin eri mieltä ja ainoastaan yksi osallistuja oli asiasta täysin samaa mieltä. Yksi osallistuja oli keskittynyt ainoastaan yhteen globaaliin teemaan hieman enemmän ja teema koettiin mielekkääksi ja merkitykselliseksi.

Toisaalta osallistujien on haastava valita monista vaihtoehdoista vain yksi teema, koska globaalit teemat linkittyvät vahvasti toisiinsa, mutta oma fokus asioihin voi myös tarkentua. ”. . .löytäny sitä omaa, jotenkin sitä fokusointia, et et mitkä olis mun vahvuuksia ja heikkouksia ja myös kiinnostuksen kohteita, et kyl nekin on ne prioriteetti järjestykset [. . .] mulla on ollut molemmat ilmastonmuutos ja ihmisoikeudet. No en kumpaakaan hylkää, mut mä luulen, et kuitenkin mun painopisteet tulee kuitenkin olee ihmisoikeuksissa.” Itselle merkityksellisintä teemaa on myös pohdittu kahden globaalien teeman välillä.

Summatiivisen arvioinnin mukaan globaalit teemat ovat toisaalta olleet kaikille osallistujille mielekkäitä, koska teeman on saanut valita oman kiinnostuksen mukaan vaikka ohjelman aikana myös muut teemat ovat alkaneet kiinnostaa. Yksi globaali teema ei ole välttämättä saavuttanut pysyvää asemaa osallistu-

jan kiinnostuksen kohteena. Kiinnostavan teeman tarkasteluun ja seuraamiseen liittyy osaltaan myös tehtävä jossa osallistuja toimii minkä kautta asiaa tarkastellaan. Osallistuja saattaa toimia tehtävässä jossa ei käsitellä ainoastaan yhtä merkityksellistä teemaa vaan useita teemoja ja asiaa koskettavia erilaisia sivuavia teemoja, koska globaalit teemat liittyvät vahvasti toisiinsa. Uuteen globaalin teemaan tutustumisessa pääsee kuitenkin pintaa syvemmälle, kun tiedonhaku- ja ongelmanratkaisutaitoja on ensin kehitetty ja muista teemoista on muodostunut riittävästi tietoa.

Riittävän teemoihin tutustumisen kautta osallistujalle voi muodostua kokonais käsitys asioista jotka ovat ensisijaisia muihin teemoihin verrattuna sekä useampaa ihmistä koskettavia tosiasioita jotka voidaan kokea mielekkäiksi. *”...sit se talouden osa-alue on semmonen mihin en oo jotenkin aikasemmin jotenkin osannu kiinnittää huomiota. Niin sitten nyt se kiinnostus taas siihen tai on niinku huomannu sen talouden vaikutuksen niihin kaikkiin muihin.”* Yksi globaali teema voi olla merkittävämpi kuin toiset vaikka kaikki teemat ovat tärkeitä. Ohjelman aikana osallistujat ovat kiinnittäneet hieman enemmän huomiota taloudellisiin kysymyksiin ja sen vaikutukseen muista teemoista puhuttaessa.

Kahden osallistujan esimerkkejä huolestumista aiheuttavista asioista ja muutama kehittämisajatus:

Esim1.

”...valitsin talusteemaan siksi että näistä maailman ongelmista niin mun mielestä juuri talous on tällä hetkellä yksi suurimmista ongelmista.”

Ongelma

”Vero-oikeudenmukaisuus ei toteudu tällä hetkellä maailmassa ja siihen hyvin pitkälti on syynä ne veroparatiisit sillä isot yritykset ja hyvin varakkaat henkilöt pystyvät ostamaan palveluita joltain konsulttifirmoilta ynnä muilta joiden avulla he pystyvät siirtämään varojansa veroparatiiseihin erilaisin keinotteluin ja se tapahtuu niin sanotusti lain rimaa hipoen tai tälle minkä vuoksi koen sen hy-

vin moraalisesti arveluttavana ja samaten taloudellista tasa-arvoa vähentävänä, niinkun globaalisti ja myös maitten sisällä.”

Ratkaisuvaihtoehtoja

”...selkee päämäärä että olis maakohtainen raportointi ja silloin niin kun saatas tää hoitumaan, ees jotenkin oikeudenmukaisemmin, poliittista tahtoo varmaan riittäis”

”jos mä oon lähettäny sen muutaman vetoomuksen, noh okei se ei oo ehkä paljon. Että jos meitä on muutamia satoja, jotka lähettää sen vetoomuksen, niin kyllä sekin jo vaikuttaa, mutta sitten jos pääsisin keskustelelee tästä asiasta ihmisten kanssa...”

Esim. 2

Ongelma

”...ensimmäisenä tulee se että ei voida koska talous kärsii, se on aina se ensimmäinen. Raha on tavallaan aina se ensimmäinen pointti joka asiaan, että se on kuitenkin vain yksi väline muiden välineiden joukossa.”

”...taloustutkijat kriittisessä mielessä näkee paljonkin erilaisia ajatuksia, mutta että ne ”niskatiimissä” jotka on päättävissä tahoissa niin sitä että veis toimintaa ehkä johonkin kehittyneempään suuntaan, että en ole kyllä vielä havainnut.”

Ratkaisuvaihtoehtoja

”Kun talous kasvaa eli tehään pakon edessä rajuja ratkaisuja ja leikkauksia ja leikkauksia, että ei tehtäskään niitä veronkorotuksia missä ei oo semmosta todellista paniikkia. Suomen taloushan ei ole hyvä mutta jos ei ole paniikkia niin ei kannata tehdä paniikkiratkaisuja, että niitä pitäis ajatella pidemmällä aikavälillä niitä asioita eikä niinkun kvartaalitaloudessa ajatellaan eli neljäsosavuoden aikahorisontissa”

”Noh sen pitäis kehittyä siihen suuntaan, kun taloudesta puhutaan, että se ois niinkun demokraattisempaa toimintaa. Ja sillälailla että politiikka määräis talouspolitiikkaa ja talouspäätöksiä, eikä sillä lailla että talous määrää niinku politiikkaa”.

Kokonaisuuden kannalta arvioituna jokainen osallistuja on löytänyt yhden globaalin teeman jota on tarkastellut erilaisista näkökulmista ja jonka kautta osallistujat ovat päässeet kiinni myös muihin teemoihin. Globaalin teeman riittävän tuntemisen näkökulmasta ja globaalin teeman merkityksellisyyttä arvioitaessa ainoastaan yksi osallistuja kokee valitun globaalin oikeudenmukaisuuden aiheensa merkitykselliseksi ja neljä oli asiasta jokseenkin eri mieltä, joka ei ole merkityksellisyyteen pyrkivien tavoitteiden onnistumisen näkökulmasta kovin hyvä tulos. Globaaleja teemoja on tarkasteltu osittain pintapuolisesti ja osataan myös syvällisemmin. Koulutusohjelman aloittaneista kuitenkin puolet koki tietävänsä globaalin teeman haasteita jo riittävästi jotta teemasta esitettäviin kysymyksiin pystyy vastaamaan myös jatkossa. Osallistujien asiantuntemus on lisääntynyt itseä kiinnostavasta globaalista oikeudenmukaisuuden teemasta, mutta koulutusohjelman järjestäjätaholla on vielä parantamisen varaa jotta jokainen ohjelmaan osallistuja löytäisi merkityksellisen globaalin teeman tai usean merkityksellisen teeman jotka edistäisivät oikeudenmukaista ja globaalia kestäväää kehitystä. Osallistujat ovat saaneet paljon tietoa myös muista globaaleista teemoista ja aiheista joka on tukenut osallistujia edistymään tavoitteissaan vahvistamalla näkemyksellisyyttä ja aktiivisen kansalaisen identiteettiä, kansalaisvaikuttaja taitoja kehittämällä.

8.5 Merkityksellinen, sopiva ja luonteva toimintatapa

Koulutusohjelman tavoitteena oli tukea osallistujia sopivan, luontevan, mielekkään ja merkityksellisen toimintatavan löytämisessä. Koulutusohjelman formaattivissa haastatteluissa osallistujat toivat esille erilaisia mielekkääksi koettuja asioita. Osallistujat toimivat itselle luontevalla tavalla, mutta haastatteluista ei käy suoranaisesti ilmi toimivatko osallistujat sopivalla, luontevalla, mielekkäällä tai merkityksellisellä tavalla. Koulutusohjelmalla pyrittiin tuottamaan valmiuksia jotka ovat osallistujille sopivia ja luontevia mutta myös mielekkäitä ja merkityk-

sellisiä. Osallistujat käyttävät erilaisia vaikuttamistapoja ja toimintatapoja jo luonnostaan ennen koulutusohjelmaa jotka ovat sekä tehtävä- ja toiminta- ja vaikuttamisasia sidonnaisia, sillä tietyn alan toimija, opiskelija tai tietyn alan ammattilainen käyttää omassa vaikuttamistoiminnassaan useita vaikuttamistapoja ja erilaisia vaikuttamiskeinoja kuten keskustelun herättämistä ja kirjoittamista. Koulutusohjelman tavoitteena on ottaa huomioon osallistujien aikaisemmat toimintatavat ja kokemukset joiden pohjalta uusia merkityksellisiä ja mielekkäitä tapoja toimia pyritään kehittämään ja kytkemään. Suurempaa huomiota herättävään toimintaan osallistuvat käyttävät arvioinnin mukaan vaikuttamiskeinoinaan mm. tapahtuman järjestämistä, ihmisten innostamista, osallistamista ja tapahtumassa esiintymistä. Suurempaa huomiota herättäviin vaikuttamiskeinoihin kuten ihmisten innostamiseen (7) ja tempausten tapahtuman järjestämiseen (6) workshoppeihin osallistui yhteensä 13 osallistujaa kahden päivän aikana. Osallistujilla oli kiinnostusta kyseisiä vaikuttamiskeinoja kohtaan tai todellista käytännön tarvetta niiden soveltamiseen. Osallistujat jotka toimivat tehtävissä joissa ohjataan tai vaikutetaan useampiin ihmisiin kerrallaan puolin ja toisin niin globaalit teemat, erilaiset toimivat vinkit sekä menetelmät koetaan mielekkäiksi tietokokonaisuuksiksi. Käytännöllisiä toimintatapoja ja hyödyllisiä tietoja joilla voidaan herättää muiden kansalaisten huomio ja saadaan innostumaan ja kiinnostumaan, koetaan mielekkäiksi sekä yksilöllisissä että yhteisöllisissä vaikuttamismuodoissa. Osallistujat kokevat mielekkääksi muiden ihmisten innostavan energian joka on merkityksellistä sekä innostavalle ihmiselle itselleen että asiasta kuulevalle osallistujalle. Osallistujille sopivat ja luontevat vaikuttamistavat voivat olla aikaisemmasta asiantuntemuksesta ja tilanteesta riippuen joko yhteisöllisempiä vaikuttamiskeinoja tai yksilöllisiä ja yksityiskohtaista tietoa vaativia vaikuttamistapoja. Yksilöllisempiä vaikuttamiskeinoja valitsi toisen koulutusviikonlopun aikana yhteensä 20 osallistujaa. Toisen koulutusviikonlopun ensimmäisenä päivänä 56% osallistujista valitsi poliittisen vaikuttamisen ja 44% ihmisten innostamiseen liittyviä vaikuttamiskeinoja. Toisena päivänä yksilöllisen vaikuttamiskeinon eli kirjoittamisen valitsi 65% osallistujista ja loput 35% osallistui yhteisöllisiä vaikuttamiskeinoja painottavaan tempaus ja tapahtuma workshoppiin. Suosituin workshop oli kirjoittamalla vaikuttaminen. Koulutusohjelman aikana osallistujat jakavat workshop kokemuksiaan erilaisista vaikuttamiseen liittyvistä asioista sekä mie-

lekkäistä vaikuttamiskeinoista vaikka kaikkiin kokonaisuuksiin ei pääsisikään osallistumaan.

Arvioinnin mukaan osallistujalle sopiva ja luonteva toimintatapa ovat kaksi eri asia ja kuten myös mielekkyys ja merkityksellisyys. Osallistuja voi kokea jonkun asian luontevaksi koska asian puolesta on jo aiemmin toiminut mutta asia ei ole välttämättä joka hetkellä mielekäs koska erilaisia kiinnostavia vaihtoehtoja voi olla useita. Osallistuja voi myös kokea jonkun asian sopivaksi ja mielekkääksi itselleen vaikka toiminta ei olisi vielä luontevaa. Arvioitsija pystyy toteamaan niitä asioita mitkä ovat osallistujalle sopivia ja luontevia vaikuttamistapoja mutta osallistuja voi kokea jotkut muut vaikuttamiskeinot ja vaikuttamistavat mielekkäämmäksi ja merkityksellisimmiksi. Osallistujalle sopivaa ja luontevaa vaikuttamistapaa arvioitaessa on otettava huomioon osallistujan oma kokemus mielekkäästä ja merkityksellisestä toimintatavasta ja vaikuttamistavasta. Osallistuja osaa arvioida asian mielekkyyttä ja merkityksellisyyttä paremmin kuin arvioitsija ja toisaalta arvioitsija voi arvioida mikä on luontevaa ja osallistujalle sopivaa vaikuttamistoimintaa. Arvioitsijalla on oltava kuitenkin tietoa erilaisista vaikuttamispaikoista joissa kyseisiä vaikuttamiskeinoja voidaan käyttää sekä arvoista ja asioista joihin kyseisissä paikoissa pääsee vaikuttamaan. Toisaalta toimintapaikan paras asiantuntija on järjestö tai toimintapaikan vastaava henkilö joka osaa kertoa asiasta vielä paremmin. Osallistujat pääsevät koulutusohjelman aikana kuitenkin tutustumaan erilaisiin vaikuttamisvaihtoehtoihin jotka voidaan kokea itselle sopivaksi ja mielekkäiksi tai merkityksellisiksi. Merkityksellisessä toiminnassa ei arvioinnin mukaan ajatella asian haittapuolia, koska toiminta on mielekästä. Arvioinnin mukaan ihmiselle merkityksellinen ja mielekäs toimintatapa saa vaikuttamistavoillaan innostusta aikaan myös muissa osallistujissa.

Luonteva vaikuttamistoiminta ja toimintatapa voi olla toisaalta arkista toimintaa esim. kuluttamiseen liittyvää vaikuttamistoimintaa jota ei välttämättä koeta merkitykselliseksi vaikuttamistavaksi, vaikka asialla voidaankin vaikuttaa ja se on tilanteeseen sopiva. Toisaalta jos osallistuja ei ole löytänyt merkityksellistä asiaa johon alkaa vaikuttaa tai toimintapaikkaa jossa vaikuttaa niin silloin sopivan tai luontevan vaikuttamistavan nimeäminen on myös haastavampaa. Suu-

remmilta osin osallistujien luontevat toimintatavat on toiminnan edistämistä joko ammatissa, opiskeluissa, järjestötoiminnassa tai muussa arjessa jossa toimitaan ja otetaan kantaa erilaisiin asioihin jotka on myös koulutusohjelman aikana koettu tärkeiksi. Koulutusohjelman jälkeen mielekkäät ja merkitykselliseksi koetut asiat voivat tulla esiin esim. poliittisella vaikuttamiskentällä, ammatillisissa tehtävissä, järjestöjen toiminnassa tai arjessa ja opiskeluissa.

lhannetilanteessa osallistujalla olisi koulutusohjelman jälkeen käytössä ja tiedossa merkityksellinen globaali teema (t), luonteva tapa toimia jolla vaikuttaa johonkin itselle merkitykselliseen asiaan mielekkäällä tavalla joka vaikuttaa myönteisesti asiaan johon halutaan muutosta joka on myös muiden mielestä sopivaa ja innostavaa. Arvioinnin mukaan on olennaista että osallistuja löytää mielekkään, sopivan ja merkityksellisen toimintatavan tai että mielekkästä toiminta- ja vaikuttamistavasta kehitty merkityksellinen ja luonteva osa osallistujan kokonaistoimintaa jossa mielekäs vaikuttamistapa muuttuu kehityksen myötä entistä merkityksellisemmäksi joka innostaa myös muita ympäristön ihmisiä etsimään ja toimimaan merkityksellisen asian puolesta globaalisesti oikeudenmukaisella tavalla

8.6 Taitojen kehittämisestä

Koulutusohjelman arviointi selvitti formatiivisten arvioinnin aikana vaikuttamistaitojen kehittymistä. Taitojen kehittymistä selvitettiin heti toisen koulutusviikonlopun jälkeen alkaneissa formatiivisissa haastatteluissa. Formatiivisissa haastatteluissa kysyttiin taitoihin liittyviä asioita ja haastatteluiden vastauksista poimittiin taitoihin liittyviä kokonaisuuksia jotka analysoitiin aineistolähtöisesti.

Osallistujien taidot olivat arviointitulosten mukaan kehittyneet enemmän tiedollisella puolella. Taitojen kehittymiseen liittyvät toiminnot tulevat enemmän esiin todellisissa käytännön tilanteissa ja vasta koulutusohjelman jälkeen. Vaikuttamistaidot kehittyvät tulosten mukaan enemmän siellä missä aikaansa viettää enemmän. Ajanvietto esimerkiksi sosiaalisessa mediassa kehittää vastauksen mukaan enemmän sosiaalisen median taitoja, koska siellä vietetään enemmän aikaa, jonka vuoksi sieltä myös poimii tietoja enemmän. Jotkut jakavat

tietoaan sosiaalisessa mediassa enemmän kuin toiset ja jotkut ottavat asioista enemmän selvää kuin toiset, ennen kuin jakavat tietojaan.

Vaikuttamistaidot ovat arviointitulosten mukaan kuitenkin kehittyneet osallistamistaitojen, kuluttamistaitojen, kirjoittamistaitojen, asenteiden, tiedonhankinta- ja ongelmanratkaisutaitojen osalta. Lisäksi taidot ovat kehittyneet myös lobbaamisvalmiuksissa ja sosiaaliseen vuorovaikutukseen liittyvien taitojen osalta. Taidoissa ei ollut koulutusohjelman aikana tapahtunut suuria muutoksia, mutta joitain havaintoja osallistujat pystyivät opituista asioista tekemään jo koulutusprosessin aikana.

Päivi Tynjälän (2007, 14) mukaan taidon kehittyminen on kaksiosainen. Taidon kehittymiseen tarvitaan käytännöllistä kokemusta ja harjoittelua jotka ovat yksi kokonaisuutensa, mutta ennen sitä tarvitaan tietoa siitä kuinka jokin asia tehdään. Tietämisen avulla asiaan päästään paremmin kiinni jonka jälkeen osaaminen alkaa muuttua hiljalleen taidoksi. Kokemuksen ja harjoittelun kautta taito muuttuu sujuvammaksi, laadukkaammaksi ja tehokkaammaksi. Pirkko Anttila (2007, 88) kuvailee taidon rakennetta puolestaan asiantilaksi joka ei muutu taidoksi ainoastaan asian ymmärtämisellä. Ymmärryksen muuttuminen taidoksi on Anttilan mukaan oma oppimisprosessinsa. Anttila (2007, 89) osoittaa Bilodeaun (1969) ja Dreyfussin (2004) tutkimusten pohjalta että taito kehittyy erilaisia osatekijöitä asteittain harjaannuttamalla jossa yksinkertaisemmista taitosuorituksista siirrytään vaativampiin ja monimutkaisempiin suorituksiin. Taidon oppiminen on Anttilan tutkimusten mukaan osoitettu kumulatiiviseksi jokaisessa tutkimuksessa, koska jokainen uusi tilanne on sidoksissa aikaisempaan kokemukseen sekä siinä tapahtuneeseen oppimiseen.

Anttilan (2007, 90-91) tutkimusten mukaan taito muuttuu lopulta virtaviivaiseksi ja automaattiseksi kun aikaa säästyy reaktioiden nopeuden ja koordinaation kehittyessä. Ennen virtaviivaistumista suorituksessa käytetään visuaalista kanavaa liikkeiden säätelyyn jossa oppiminen alkaa kognitiivisella tiedostamisvaiheella. Suorituksen kuluessa asiaa ei harjoitella mutta oppija tiedostaa suorituksen luonteen jonka aikana mallista tehdään havaintoja josta tulee ohjeita kuinka suorittaa asia ja kun opitusta asiasta on tullut mielikuva niin sen suorit-

tamisesta seuraa oppimista ja taidon kehittymistä. Alussa eri vaiheita tarkkailaan tietoisesti jolloin vain selkeimmin toisiinsa nivELYvät kohdat liitetään yhteen ja yhtäjaksoisesti, ennen kuin opittavan asian eri osa-alueet tulevat tutummaksi jonka seurauksena, *”kognitiivinen aspekti painottuu vähemmän ja motorinen enemmän”*. Toimintoihin ei sen jälkeen kiinnitetä niin paljon huomiota, kun yhteen liittyvät osat ovat nivELYneet toisiinsa. Toiminnasta tulee automaattista jolloin palaute on salamannopeaa jolloin myös nopeus ja koordinaatio paranevat ja taidosta tulee suhteellisen vakiintunut. Lopulta taidon kehittymisen täydellistymisvaiheessa suoritus nopeutuu sekä rasituksen ja häirinnän sietokyky kasvaa ja asiassa tapahtuu jatkuvaa kehittymistä myös pitkän ajan kuluessa jolloin suuret käyttäytymisyksiköt tulevat edellisten ja monien erillisten vaiheiden tilalle ja monivaiheiset monimutkaiset suoritukset hallitaan automaattisesti.

8.6.1 Osallistamistaidot

Osallistujien osallistamistaidot ovat arviointitulosten mukaan kehittyneet erityisesti kahden osallistujan kohdalla. Käyttöön ja tietoon on tullut uusia tapoja ja uusia keinoja siitä kuinka aloittaa toimintaa ja osallistaa ihmisiä mukaan toimintaan. ”. . .vierailijoitteN kautta ja heidän näkemystensä kautta et ne on pystynyt kertoo hirmu hyvin sitä niinkun käytännön toimintaa ja osannu yhdistää sit niinku siihen sitte tavallaan sitä tieto pohjaa ja tämmöstä esimerkiksi mihin ihmiset niinku lähtee mukaan ja millä tavalla he lähtee ja mitkä syyt vaikuttaa.”. Osallistujan mukaan ihmisten osallistamisessa kannattaa huomioida myös kokousten avoimuus sekä järjestäjien keskeinen vuoropuhelu jonka avulla myös uusi osallistuja voi tulla helpommin mukaan, vaikka toiminta ei olisikaan ennestään tuttua.

Toinen osallistuja oli verkostoitunut uuden tapahtuman järjestämiseen liittyvään toimintaan ja oppinut vinkkejä kuinka kannattaa toimia ja kuinka ei kannata toimia. Osallistujan mukaan oppimista tapahtuu myös siinä kun asia tuodaan lähelle osallistujia joka aktivoi jo itsessään toimimaan ja kehittämään taitoja. Taitoja voi osallistujan mukaan oppia silloin kun itsessä on herännyt joku reaktio asian suhteen, jonka perusteella asia voi herättää vaikutuksia myös

muissa ihmisissä, jonka jälkeen oppimisketju jatkaa kulkuaan eteenpäin kun osallistuja vaikuttaa myös muihin ihmisiin

8.6.2 Kulutustaidot

Taidot olivat tulosten mukaan kehittyneet kulutustaidoissa kun ohjelman toisessa koulutusviikonlopussa on tehty havaintoja mm. ruokaan liittyvien esitelmien pohjalta. Opittujen asioiden seurauksena useat osallistujat ovat alkaneet tiedostamaan enemmän omien kulutustottumusten seurauksia. Osallistujat olivat tulosten mukaan muuttaneet kulutustoimintaansa mm. ostamalla enemmän ekologisemmin tuotettua ruokaa kuin aikaisemmin. Asiaan oli alkanut kiinnittämään enemmän huomioita kauppaan mennessään. Useat osallistujat olivat viestittäneet kuluttamisesta myös lähipiirille, mutta eivät tyrkyttämällä. Osaltaan kuluttamista tarkasteltiin kriittisemmin kuin aikaisemmin, mutta toisaalta yksityiskuluttamisen ei koettu olevan kaikkien mielestä riittävän vaikuttava keino vaikuttaa suuriin kehityskulkuihin. Yhteisellä suuremmalla projektilla koetaan saatavan enemmän aikaiseksi, jossa yksittäinen toimija voi toimia osana kokonaisuutta.

8.6.3 Kirjoittamistaidot

Osallistujien kirjoittamistaitojen harjoittaminen oli tulosten mukaan saanut aikaan uuden oppimista ja aktivoitumista muutamassa osallistujassa. Toisessa koulutusviikonlopussa käsiteltiin kirjoittamisen erilaisia vaikuttamiskeinoja sekä blogin kirjoittamiseen liittyviä perusasioita. Kirjoittamistaidot kehittyivät kirjoittamistehtävän myötä kun pohditaan kuinka tutkittua asiaa esittelee myös toisille osallistujille. Kirjoittamistaito ei tulosten mukaan sinänsä ole kehittynyt, mutta asian esittelytyyli jossa tuodaan esille tilastoihin liittyviä faktapitoisia argumentteja teemasta joka ei ole yksiselitteinen voi kehittää kirjoittamistaitoja uudelle alueelle, ellei asiasta ole entuudestaan kokemusta. Mielekkään harjoituksen ja myönteisen oppimiskokemuksen kautta osallistuja voi suunnitella kirjoittavansa asiasta myös jatkossa joka kehittää kirjoittamistaitoja entisestään.

Kirjoittamistaitojen kehittämistä oli tulosten mukaan madaltanut koulutusohjelman workshopissa kerrotut erilaiset vinkit, kirjoitusaiheiden monipuolisuus sekä tiedot viestintäkanavista joissa kirjoituksia voidaan julkaista. Julkaisemismahdollisuuksien lisäksi kirjoittamiskynnystä on madaltanut myös kouluttajataholta tuleva palaute ennen julkaisemista. Kirjoittamistaidon kehittyminen edistyy vastaajien mukaan enemmän itsenäisessä työskentelyvaiheessa, jonka myötä myös oppiminen etenee. Osallistujat voivat ryhtyä blogin kirjoittamiseen helpommin, kun aihe on selkeytynyt ja itsekriittisyys omaa kirjoittamista kohtaan on laskenut.

8.6.4 Sosiaaliset taidot

Sosiaaliset taidot ovat tulosten mukaan kehittyneet kolmella erilaisella tavalla. Sosiaaliset taidot ovat kehittyneet sekä julkisissa keskusteluissa toisten osallistujien kanssa että järjestövierailijoiden avustuksella, omien aikaisempien tietojen ja taitojen tunnistamisen kautta sekä oman tuotoksen esittämisen kautta. Sosiaaliset taidot ovat kehittyneet erilaisten ihmisten kanssa keskustellessa monenlaisista vaikuttamiseen liittyvistä asioista. Osallistujat ovat esittäneet omien arvojen pohjalta parhaita näkökulmia erilaisiin asioihin sekä perusteltuja kysymyksiä toisten osallistujien näkökulmista että järjestövierailijoiden toiminnasta. Sosiaaliset taidot ovat kehittyneet myös itsevarmuuden lisääntymisen ansioista kun osallistujat ovat huomanneet että asioista tietääkin jo jotain vaikka itse toiminta ei olisikaan vielä kovin tuttua.

Osallistujien sosiaaliset taidot ovat kehittyneet myös esiintymiskokemuksen kartuttamisen kautta kun osallistuja on esittänyt itseä kiinnostavan teeman muille osallistujille. Osallistuja on voinut ylittää mm. pelkokynnyksen esittäessään asiaa jonka kokee tärkeäksi omasta näkökulmastaan. Esiintyminen itsessään on tulosten mukaan kehittänyt sosiaalisia taitoja vaikka osallistujan arkeen kuuluisikin ihmisten kanssa työskentelyä. Esiintyminen muiden edessä voi olla pitkästä ajasta uusi tilanne joka on herättänyt uusia oivalluksia siitä kuinka kehittää sosiaalisia sekä esiintymisen liittyviä taitoja entisestään.

8.6.5 Asenteet

Osallistujien taidot ovat kehittyneet myös asenteiden osalta. Asenteet ovat muuttuneet positiivisempaan suuntaan iloisia oivalluksia herättävistä workshop vinkeistä kuten esim. *”älä koskaan näytä epätoivoasi, kun olet järjestötoissa”*. Osallistuja viittaa kommentillaan tapahtuman järjestämiseen liittyvään tilanteeseen. *”Projektin koordinoija ei saa alkaa lähettää semmosia pessimistejä viestejä, että tulkaa nyt hyvät ihmiset että ei tästä tuu mitään. Että pitää jaksaa olla niinku innostava ja vähän niinku ylioptimistinen, että kyllä ne ihmiset tulee mukaan, vaikka ite ois kuinka masentuneella tuulella, niin sitä ei saa niinku näyttää sille porukalle, vaan olla niinkun aurinkoinen”* Positiivinen asioiden esille tuonti voi vastausten mukaan herättää avoimempaa keskustelua asiasta kun asioista ei ala paasaamaan, vaan kertoo minkälainen joku tapahtuma on tai mikä käsiteltävässä asiassa on herättänyt oman inspiraation vaikuttaa asiaan. Vaikuttaja voi positiivisuuden kautta viitata enemmän omaan tekemiseen, joka ei ole toisia kohtaan kohdistuvaa tuputtavaa tai poissulkevaa vaikuttamistointia. Osallistujien asenne on voinut opittujen asioiden kautta muuttua myönteisemmäksi esim. toiminnan järjestämistä sekä osallistumista kohtaan jossa uutta tietotaitoa voi hyödyntää. *” . . jos tällänen tilanne tulee vastaan, et mä oon jossain järjestötoiminnassa mukana ja sit me ruvetaan järkkää tapahtumaa, sit mulla on jo jotain tietotaitoo tai tietoo ainakin siitä [...]. en voi sanoa, et mä olisin jotenkin hyödyntäny sitä tietoo tai oppimaani, kun siinä muodossa, et mä oon ottanu semmosen asenteen, et se ei oo niin suuri juttu enää.”*

Osallistujilla on kehittynyt myös kriittinen ajattelu hyvän tekemiseen liittyen. esim. *” . . voidaan ajatella tekevän hyvää, mutta siis lopputulos ei ole sen kohdemaan tai kohdeihmisen kannalta se mitä halutaan. [. . .] että aikaisemmin ei ole kauheesti tiennyt mistään, niin silloin ei osaa olla kriittinen mihinkään myöskään, ehkä se kriittisyys mikä on hyvä, et voi enemmän mieltii sitä että mitä ja mihin kannattaa keskittyä.”*

8.6.6 Tiedonhankinta- ja ongelmanratkaisutaidot

Osallistujien tiedonhankinta- ja ongelmanratkaisutaidot ovat koulutusohjelman aikana harjaantuneet itseoppimistehtävän kokoamisvaiheessa. Tiedonhankimistaidot kehittyvät vastausten mukaan silloin kun suunnittelee sitä kuinka

asiaa lähtee tutkimaan. Tiedonhankkimistaitojen kehittämisessä pitää selvittää mistä löytyy lisää tietoa ja mikä on hyödyllistä tietoa. Tiedonhankintataitoja käyttäessä pitää etsiä asioita jotka ovat tärkeitä ja erotella ne vähemmän tärkeistä asioista. Tiedonhankintataidot kehittyvät kokemuksen ja harjaantumisen kautta joita voi käyttää jatkossa myös muissa asioissa ja uusien asioiden selvittelyssä. Ongelmanratkaisutaidot ovat puolestaan kehittyneet kun on ensin oppinut tuntemaan ilmiön sekä siihen liittyviä taustoja riittävästi. Taustoja on voinut selvittää erilaisista tiedonlähteistä ja lukemalla asiaan liittyvistä asioista monipuolisesti. Ilmiön ymmärtämisen jälkeen tietää mitä ilmiö käytännössä tarkoittaa ja kuinka ongelmasta voisi selvitä ylitse.

8.6.7. Lobbaustaidoista

Osallistajat ovat kehittäneet koulutusohjelman aikana ymmärrystä lobbaamisesta sekä siihen liittyvistä erilaisista haasteista ja tarvittavista valmiuksista. Monet osallistujista kokevat että omat tavoitteet on oltava hyvin tarkasti ja selkeästi määritelty ennen varsinaista lobbaamista. Lobbaamista ei toisaalta koulutusohjelman mukaan edes tarvita jokaisessa ongelmanratkaisutilanteessa, koska ongelmat ovat usein ratkaistavissa yksinkertaisemminkin keinoilla. Lobbaamisvalmiuksien kehittämisessä ja lobbaamiseen ryhtyessä on selvitettävä asioiden taustoja tarkasti ja enemmän kuin vaikkapa arkisissa ihmisten kohtaamistilanteissa. Oman toiminnan vaikutuksia ja seurauksia ja mahdollisia haittavaikutuksiakin on pohdittava etukäteen. Lobbaaminen ei ole arkinen vuorovaikutustilanne vaikkakin; *”lobattavat ihmiset ovat myös ihmisiä”*. Varsinaisen kohtaamisen ja taustojen selvittely on usein suurin osa lobbaustyötä ja varsinainen vaikuttamistilanne voi olla vain hetkellinen yhteinen keskustelu asiasta johon lobbaustoiminta on kohdistettu. Muutosta vaativaan asiaan on etsittävä kuitenkin ratkaisuja sekä selkeitä ehdotuksia jotta vaikuttamistyö kantaa hedelmää. Lobbaajalla pitää olla riittävä tietomäärä ennen tapaamista jotta varsinainen tapaaminen ei ole vain turhanpäiväinen ja molempien osapuolien aikaa kuluttava kanssakäyminen.

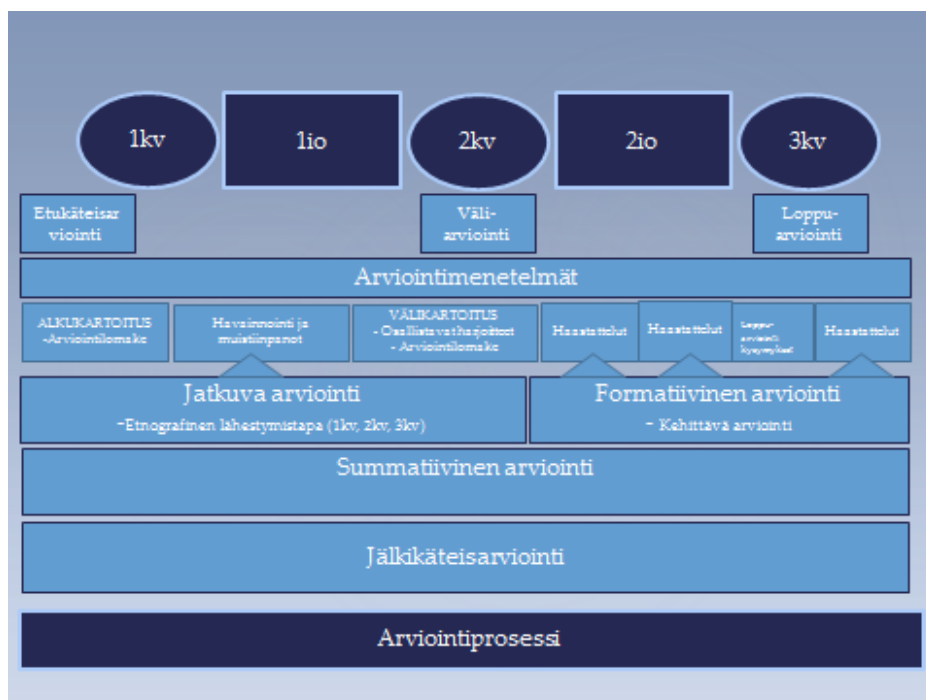
Lobbaajan puheilla ja käyttäytymisellä on lobbaustoiminnassa myös suuri merkitys. Lobbaajan käyttäytymisen tulee olla kohteliasta vaikka asia olisikin

paljon lobbaajan ajatuksia ja tunteita herättävä. Lobbaajan on tiedettävä puheessaan mitkä ovat asiaan liittyviä mahdollisia sudenkuoppia. Lobbaajan valmiuksiin kuuluu esittää asiat lyhyesti ja ytimekkäästi jonka vuoksi tarkoituksiperät on oltava avoimesti esitettäviä, selkeästi tiedossa ja toimijan mielessä ennen varsinaista tapaamista. Esitettävät asiat on oltava tiiviissä muodossa ja vaikuttamisen on keskityttävä mahdollisuuksien mukaan vain olennaisiin pääkohtiin. Lobbauksen vaikutuksesta lobattavaan asiaan ei voida kuitenkaan saada täyttä varmuutta ja takuutietoa, jonka vuoksi toissijaisia asioita ja asian edistämisen jatkoa on myös hyvä suunnitella etukäteen, ellei toiminta tuota onnistumista.

Lobbaaminen voidaan toisaalta kohdistaa myös yrityksiin eikä vain paikalliseen päättäjään tai kansaa edustavaan henkilöön. Yritykseen ja paikallisiin päättäjiin kohdistuva lobbaus voi olla myös kannattavaa koska muutokset ja vaikuttamisen seuraukset voivat parhaimmassa tapauksessa olla pienessä mittakaavassa jo hyvinkin suuria. Lobbaaja voi toisaalta toimia asiassa myös itsenäisesti mutta tukiverkosto tai toimija jonka mukana lobbaaja toimii voi edistää tärkeää asiaa tehokkaammin. Toimijalla tai tukiverkostolla on olemassa selkeät määritellyt arvot jotka lobattava taho voi tuntea jo entuudestaan. Toimijan tai tukiverkoston mukana toimiessa lobbaaja voi toimia avoimemmin, kun käytössä on valmiita toimintatapoja ja ohjeita jonka mukaan toimitaan sekä kontaktihenkilöitä joihin olla yhteydessä.

9. JÄLKIKÄTEISARVIOINTI

KUVIO 5. Arviointiprosessi

Koulutusohjelman arviointiprosessi kulkee vasemmalta oikealle eli etukäteisarvioinnista väliarviointiin ja loppuarviointiin. Arviointimenetelmät kuvion 4.keskellä. Jatkuvan arvioinnin ja formatiivisen arvioinnin painopiste muuttuu toisen koulutusviikonlopun kohdalla formatiivisen arviointiin. Koulutusohjelman summatiivinen arviointi ja jälkikäteisarviointi ovat arviointiprosessin loppuvaiheen arviointia.

9.1 Arviointimenetelmät

Koulutusohjelman arviointitutkimuksen arviointiprosessi koostuu 7-erilaisesta arviointivaiheesta joiden aikana on käytetty erilaisia arviointitehtävään, arviointiasetelmaan ja arvioitavaan kontekstiin soveltuneita arviointimenetelmiä. Ensimmäisessä koulutusviikonlopussa arviointimenetelmänä käytettiin etukäteisarvioinnin aikana rakentunutta alkukartoitusta sekä jatkuvan arvioinnin etnometodologista tutkimuksellista lähestymistapaa. Toisessa koulutusviikonlopussa arviointimenetelmänä käytettiin ensimmäisen koulutusviikonlopun pohjalta rakentunutta välikartoitusta, etnometodologista lähestymistapaa sekä arvoihin liittyviä osallistavia arviointikysymyksiä. Toisen koulutusviikonlopun jälkeen käynnistyneessä formatiivisessa (kehit-

tävässä) arvioinnissa käytettiin arviointimenetelmänä puolistrukturoitua haastattelupohjaa sekä fenomenografista lähestymistapaa. Kolmannen koulutusviikonlopun loppuarviointimenetelminä olivat jatkuvan arvioinnin entnometodologinen lähestymistapaa ja kaksi osallistavaa arviointikysymystä. Summatiivisessa arvioinnissa arviointikohteena olivat erilaisten arviointimenetelmien pohjalta muodostuneet ja koostetut arviointiaineistot joita verrattiin koulutusohjelman tavoitteisiin ja arvioinnin tuloksiin onnistumisten ja kehittämisehdotusten muodostamiseksi. Jälkikäteisarvioinnissa on käytössä kaikki arvioinnin ulottuvuudet ja tulosten luotettavuuteen ja validiteuteen liittyviä kokonaisuuksia.

9.2 Arviointiaineisto

Koulutusohjelman arviointiaineisto koostuu alkukartoitusvastauksista, välikartoitusvastauksista sekä etnometodologisella tutkimuksellisella lähestymistavalla kerätyistä havainnointi / koulutusmateriaaleista. Aineisto koostuu myös osallistavien arviointimenetelmien arviointikysymysten vastauksista toisen ja kolmannen koulutusviikonloppujen aikana sekä fenomenografiseen lähestymistavalla kerätyistä formatiivisen arvioinnin haastatteluarviointiaineistoista. Haastatteluaineisto litteroitiin ja analysoitiin erilaisilla aineistolähtöisillä laadullisilla sisällönanalyysimenetelmillä.

9.3 Aineiston analyysimenetelmät

Koulutusohjelman etukäteisarvioinnissa ohjelmaan liittyviä kokonaisuuksia analysoitiin teorialähtöisen sisällönanalyysin avulla. Tuomi & Sarajärven (2009, 113) mukaan teorialähtöinen sisällönanalyysiä ohjaa joku teema tai käsitekartta. Koulutusohjelman esitettä ja osallistujien hakemuksia analysoitiin niiden sisältämistä tietokokonaisuuksista käsin joiden pohjalta alkukartoituslomaketta suunniteltiin. Analysoinnin pohjalta tietokokonaisuuksista muodostuu ryhmiä joihin arviointikäsitteitä ja arviointimittareita voidaan suunnitella arvioitsijalle muodostuneen käsityksen kautta.

Kyselylomakkeiden (alkukartoitus - välikartoitus) avoimien vastauksien analysoimista ohjasi aineistolähtöinen sisällönanalyysi. Tuomen ja Sarajärven (2009, 107- 12) mukaan aineistolähtöisessä analyysissä aineistoa pelkistetään ja ryhmitellään joista muodostetaan teoreettisia käsitteitä. Kyselylomakkeita analysoitiin myös määrällisten arviointituloksien osalta jotka tilastoitiin ja taulukoitiin käsiteltävään muotoon arviointitietojen vertailua varten. Tilastoitujen arviointitietojen pohjalta muodostui kaavioita ja kuviota

Koulutusohjelman formatiivisen arvioinnin pohjalta muodostunut laadullinen haastatteluaineisto litteroitiin ja aineistolle esitettiin arviointitehtävän mukaisia kysymyksiä. Ruusuvuoren, Nikanderin ja Hyvärisen (2010,13) mukaan aineisto ei tarjoa suoria vastauksia alkuperäiseen tutkimusongelmaan vaan aineistolle tarvitsee esittää analyyttisiä kysymyksiä jotka muotoutuvat ja tarkentuvat aineistoon tutustuttaessa. Laadulliselle analyysille on tyypillistä aineiston ja tutkimusongelman keskeinen vuoropuhelu. Aineistolle voidaan Ruusuvuoren ym. (2009, 13) esittää tarkentavia alakysymyksiä vasta sitten kun puheaineistosta on saatu käsitys, jotta aineiston kanssa päästään dialogiin, mutta dialogiin pääseminen vaatii aineistoon tutustumista ja sen tuntemista.

9.4 Aineiston analysoinnista

Vaikuttamisen ulkoisia puitteita ja vaikuttamisresursseja analysoitiin sekä välikartoitusvastausten ja formatiivisten haastatteluiden pohjalta muodostuneesta arviointiaineistosta käsin käyttämällä aineistolähtöistä sisällönanalyysiä pelkistämällä ja ryhmittelemällä vastauksia omiin alaluokkiin ja yläluokkiin joista muodostuivat ulkoisten puitteiden ja vaikuttamisresurssien pääluokat. Tuomen ja Sarajärven (2009, 107, 120) mukaan aineiston analyysiä voidaan jatkaa kvantifioimalla muodostuneita käsitteitä laskemalla vastauksista kuinka monta kertaa jokin asia toistuu. Aineiston ollessa määrällisesti pieni kvantifiointi ei välttämättä tuo lisätietoa tai erilaista näkökulmaa tutkimustuloksiin. Vaikuttamisen ulkoisten puitteiden ja vaikuttamisresurssien kvantifioimisen pohjalta arviointi pystyy kuitenkin tarkastele-

maan asiaa erilaisesta näkökulmasta, kun ajatellaan sitä mitkä ovat arviointikohderyhmän mielestä arvostetuimpia puitteita ja resursseja.

Lähiympäristön vaikuttamisen tukea analysoitiin myös määrällisesti ja laadullisesti. Määrällinen analyysi muodostui alku – ja välikartoitustulosten valmiiksi teemoitettujen strukturoitujen arviointikysymysten pohjalta jotka muodostuivat etukäteisarvioinnin aikana. Määrällisiä teemoja olivat rohkaisuus, riittävyys, edistävyyden, laajuus ja hyödyllisyys. Laadullisessa arvioinnissa aineistoa tarkasteltiin formatiivisen arvioinnin aikana sisällön analyysin avulla yleisten tekijöiden, rohkaisuuden, parannettavuuden, edistävyyden laajuuden ja hyödyllisyyden osalta.

Lähiympäristön vaikuttamisen tuen vastauksista muodostui aineistolähtöisen sisällönanalyysin avulla lähiympäristön merkitystä ja laajuutta koskevia yleisiä reunaehtoja sekä rohkaisevan ja hyödyllisen lähiympäristön toiminnan ominaispiirteitä. Niiden lisäksi lähiympäristön vaikuttamisen tuesta on erotettavissa 6 erilaista toimintamuotoa joiden mukaan lähiympäristö toimii tai voi toimia tukiessaan vaikuttajaa.

9.5 Arviointitehtävän kysymykset

9.5.1 Miten tiedot ovat kehittyneet?

Osallistujien tiedot ovat kehittyneet koulutusohjelman aikana tutustumalla kouluttajiin, toisiin osallistujiin koulutuspaikkaan ja järjestövieraisiin. Tiedot ovat kehittyneet opetusta seuraamalla, osallistumalla keskusteluun, esittämällä kysymyksiä, toimimalla ohjeiden sekä ohjelman mukaisesti. Osallistujien tiedot ovat kehittyneet tutkimalla itseä kiinnostavaa globaalia teemaa erilaisista näkökulmista, kirjoittamalla asiasta raportin ja esittämällä itseopiskelutehtävän tuotoksen toisille osallistujille toisessa koulutusviikonlopussa. Osallistujien tiedot ovat kehittyneet myös oppimalla muiden esityksistä ja keskustelemalla ja jakamalla oppimiskokemuksia muiden osallistujien kanssa niistä asioista jotka ovat kiinnostavia ja asioista jotka herättävät mielenkiintoa. Tiedot ovat kehittyneet myös toisen koulutusviikonlopun

workshopeissa joissa on tuotu esille sekä yksilöllisiä ja yhteisöllisiä vaikuttamiskeinoja joita voidaan käyttää kansalaisiin ja päättäjiin vaikuttamisessa. Osallistujien tiedot ovat kehittyneet myös erilaisten uusien tiedonhaukanavien kautta ja erilaisista rahoitusvaihtoehdoista joita ohjelmassa on tuotu esille. Osallistujien tiedot ovat kehittyneet myös itsetuntemuksen osalta omia taitoja käyttämällä ja oppiessa näkemään kuinka paljon on valmis toimimaan itselle tärkeässä ja kiinnostavassa asiassa toisen itseopiskelutehtävän ohjeistuksen mukaisesti. Osallistujien tiedot ovat kehittyneet kolmannessa koulutusviikonlopussa myös järjestövierailijoiden esitelyiden ja kokemusten jakamisen myötä kun vierailijat ovat kertoneet omasta toiminnastaan osallistujille.

9.5.2 Miten taidot ovat kehittyneet entä uudet toimintamuodot?

Osallistujien taidot ovat kehittyneet tietojen lisääntymisen myötä niissä asioissa joissa tietoja on päässyt käyttämään. Osallistujien taitojen kehittyminen tulee toisaalta esille jo koulutusohjelman aikana lisääntyneen keskustelun myötä mutta enemmän esiin todellisissa käytännön tilanteissa ja enemmän vasta koulutusohjelman jälkeen. Vaikuttamistaidot kehittyvät myös enemmän siellä missä aikaansa viettää enemmän. Osallistujien taidot näkyvät käytännössä erilaisissa sosiaalisissa tilanteissa joko lähiympäristön, toimintaympäristön ja muun ympäristön välisessä vuorovaikutuksessa. Taidot tulevat esiin lisääntyneenä asiantuntemuksena ja kehittyneenä ongelmanratkaisukykyinä kun osallistuja on ensin ratkaissut asian oman toiminnan ja omien arvojen kautta. Osallistujien kehittyneet taidot ja uudet toimintamuodot tulevat esiin ihmisten kohtaamisissa erilaisissa toimintaympäristöissä joissa kehittyneitä taitoja pääsee käyttämään sekä sosiaalisessa mediassa jakamalla vinkkejä niistä asioista jotka ovat jääneet mieleen ja herättäneet kiinnostusta.

9.5.3 Onko välittynyt ympäristölle ja saanut muita toimimaan?

Osallistujien tiedot ja taidot ovat välittyneet myös ympäristölle kun asia on ensin aiheuttanut kiinnostusta itsessä joka on herättänyt kiinnostuksen ja-

kaa tai kertoa asiasta myös lähiympäristölle. Osallistujien lähiympäristö on muutamien vastausten mukaan alkanut toimimaan heille tärkeässä vastaavanlaisissa vaikuttamisasioissa ja toimintaympäristöissä ei ole koettu osallistujan toimintaa huonolla tavalla kun asiasta on kertonut myönteiseen sävyyn tuomalla asiaa esille oman innostuksen pohjalta.

9.5.4 Onko lähiympäristön tuki muuttunut, kuinka?

Osallistujien lähiympäristön tuki on toisaalta pysynyt samana kuin ennenkin mutta lähiympäristön vaikuttamisentuen koettiin vähentyneen ryhmätason kokonaisväliarviointimittauksessa -12% prosenttiyksikköä vaikkakin sen riittävyys oli kuitenkin lisääntynyt 5% prosenttiyksiköllä. kts. lisätietoja 5.2 Lähiympäristön vaikuttamisen tuki, KUVIO 3. Lähiympäristön vaikuttamisen tuki ja VERTAILUKAAVIO 3: Lähiympäristön vaikuttamisen tuki, likertasteikolla.

9.5.5 Arvioinnin kehittäminen

Arvioinnin mukaan kokemattomat osallistujat ovat saaneet koulutusohjelmasta eniten irti ja kokeneet osallistujat ovat saaneet itseluottamusta lisää kun itseä kiinnostavaan asiaan on ensin perehtynyt riittävästi. Kaikki osallistujat ovat saaneet uutta tietoa ja innostusta vaikuttamiseen, osa on saanut uusia vaikuttamismahdollisuuksia, toiset uusia toimintamahdollisuuksia ja jokaiselle on tullut lisää itsevarmuutta sekä uskoa tulevaisuuteen.

Arvioinnin mukaan osallistujien todellista muutoksen tarvetta kannattaa selvittää hyvin jotta osallistujien koulutustarpeet täyttyvät ja tasa-arvoiset koulutusoikeudet toteutuvat jotta globaali oikeudenmukaisuus toteutuu. Yksi koulutettu kokenut ja kokematon voi vaikuttaa ja tukea myös monia muita samankaltaisessa tilanteessa olevia ihmisiä niillä keinoilla joihin vaikuttajan käytössä olevat ratkaisut toimivat parhaiten tai voivat olla apuna.

Osallistumismotivaation tarkastelussa osallistujien aikomus toimia aktiivisesti koko koulutusohjelman ajan laski -7% prosenttiyksikköä kun vastaavasti koulutusohjelman tarjoamat mahdollisuudet tukea tavoitteiden saavut-

tamista ovat ohjelman kuluessa kasvaneet 7% prosenttiyksikköä. Tavoitteiden edistämisen mahdollisuudet ovat koulutusohjelman avulla lisääntyneet mutta aikomus aktiiviseen toimintaan jatkossa oli vähentynyt. Arvioinnin avulla voisi selvittää kokevatko muutkin osallistujaryhmät asian samalla tavalla ja kuinka uusien vaikutusmahdollisuuksien lisääntyminen vaikuttaa kansalaisaktiivisuuteen jatkossa. Kokevatko osallistujat vaikuttamismahdollisuuksien lisääntymisen ansiosta että on enemmän vapauksia toimia kun asioista tietää enemmän vai tietävätkö osallistujat tarkentuneiden tietojen ja uuden osaamisen ansiosta mihin kannattaa vaikuttaa ja mihin ei kannata vaikuttaa jotta toivottavaa ja myönteistä vaikutusta ja kehitystä tapahtuu.

9.5.6. Alku- ja väliarvioinnin kehittäminen

Alkuarvioinnin toteuttaminen onnistuisi sekä koulutusohjelman alussa että koulutusviikonlopun päätteeksi jonka avulla kokonaisuudesta saataisiin keskeiset oppimistulokset. Alkuarvioinnin tiedon mittausosiossa voidaan selvittää laajaa teemaa ja alateemoja erikseen.

Väliarvioinnissa globaaleja teemoja voitaisiin selvittää keskustelupaneelissa fokusryhmähaastattelumenetelmällä ja väliarviointikysely voitaisiin toteuttaa verkkokyselyllä, viikko toisen koulutusviikonlopun jälkeen.

9.5.7 Loppuarvioinnin kehittäminen

- Loppuarvioinnissa osallistujien tiedollista kehittymisen arviointia pysyy muokkaamaan kyselylomakkeen muotoon jonka pohjalta saataisiin määrällistä tilastotietoa sekä tietoa merkityksellisestä globaalista oikeudenmukaisuuden teemasta.
- Osallistujien Itsevarmuutta vaikuttamisesta sekä tärkeintä kansalaisvaikuttamistaitoa voitaisiin loppuarvioinnissa selvittää kyselylomakkeella.

- Loppuarvioinnissa kannattaa arvioida, arvioitujen asioiden lisäksi merkityksellisen globaalin oikeudenmukaisten teeman (teemojen) löytymistä, merkityksellisen toimintatavan ja vaikuttamiskeinojen löytymistä sekä sopivan paikan löytymistä, seurantatutkimusta unohtamatta.

10. LUOTETTAVUUDEN ARVIOINTI

10.1 Triangulaatio

Koulutusohjelman arviointiprosessin aikana arviointiin on käytetty kvasiko-keellista aikasarjavarioitua arviointiasetelmaa joka arviointitutkimuksessa sai muotonsa arviointitehtävän ja arviointiolosuhteiden kautta prosessin edetessä. Arviointiolosuhteet olivat koulutusviikonlopuissa tutkimuksellisiin lähestymistapoihin perustuvaa ohjelman edistymisen seuranta ja vuoro-vaikutuksen havainnointia. Formatiivisessa arvioinnissa 4:lle eri paikkakunnalle suuntautuneet haastattelukierrokset koulutusprosessin eri aikavaiheissa mahdollistivat oppimisprosessin etenemisen seuraamisen myös toisen ja kolmannen koulutusviikonlopun välissä jotta oppimista oli mahdollista arvioida kokonaisvaltaisesti myös paikallistason näkökulmasta. Arviointikokonaisuuden ja arviointitehtävän tarkastelussa päädyttiin useisiin erilaisiin arviointimuotoihin, jatkuvaan arviointiin ja 7-arviointivaiheisiin useiden eri arviointimenetelmien avulla joilla osallistujien tietojen ja taitojen kehittymistä arvioitiin. Lähiympäristön vaikuttamisen tuen muutoksia ja sen kehittymistä selvitettiin 5 strukturoiduilla kysymyksellä koulutusohjelman alkamisesta ohjelman puoliväliin sekä haastatteluiden muodossa 6 kysymyksellä jotta ilmiöstä muodostui käsitys jonka pohjalta lähiympäristön tuen merkitys arvioitavassa koulutusohjelma kontekstissa tuli näkyväksi. Lähiympäristön vaikuttamisen tuesta on eri näkökulmasta analysoitujen tietojen pohjalta mahdollista muodostaa 6 erilaista todettavaa toimintamuotoa jotka tulevat tavalla tai toisella vastaan lähiympäristön ihmisten kanssa yhdessä toimiessa. Lähiympäristön vaikuttamisen tuen arvioinnissa käytettiin yleisiä käsitteitä, tutkimuseettisiä periaatteita, hienotunteisuutta ja osallistujia vahvistavia arviointikysymyksiä joilla arviointia toteutettiin. Ulkoisia puitteita ja vaikuttamisresursseja arvioitiin sekä kyselylomakkeiden vastausten perusteella että formatiivisen haastatteluiden aikana.

10.2 Reliabiliteetti

Koulutusohjelman arvioinnin toistettavuus toteutetulla arviointiasetelmalla on mahdollista kun otetaan huomioon arvioitsijan aikaisempi arviointikokemus ja uuden ohjelman alkamisen arviointitarpeen lähtötilanne. Kun ohjelma on uusi alkava josta ei ole aikaisempaa pohjatietoa olemassa, niin arvioinnin tarve on suuri kun arvioitsija tutkii keskeisiä tiedollisia ja taidollisia kehitystä määrittäviä tekijöitä jotta luotettavaa ja toistettavaa tulosta saadaan aikaiseksi kestävän kehityksen periaatteilla. Arviointiasetelman sovellettavuus arvioinnin jälkeen on mahdollista kun tiedetään mitkä ovat olennaisia asioita joihin tulee keskittyä ja mitkä asiat voidaan jättää tarkastelun ulkopuolelle. Arviointikäsitteiden käyttäminen on muokkautunut arviointiprosessin aikana induktiivisesta deduktiiviseen suuntaan eli arviointiaineistosta yleistettävään muotoon ja teoreettisiin käsitteisiin. Arviointiprosessi on ohjannut arviointitoimintaa seuraavaan loogiseen ratkaisuun kun tavoitteena on ollut vastata arviointitehtävän kysymyksiin miten tiedot ja taidot ovat kehittyneet. Arviointiasetelman soveltamisen mahdollisuudet riippuvat siitä kuinka paljon toistavalla arvioitsijalla on entuudestaan tietoa tietojen ja taitojen kehittymisestä tai muista arvioitavia kokonaisuuksia selittävästä tekijöistä. Formatiivisen arvioinnin osuudella on merkittävä osuus osallistujien voimauttamiseen pyrkivässä arvioinnissa. Formatiivista ja yksilökohtaista arviointia ei välttämättä tarvita, ellei laajalle arviointiaineistolle ole tarvetta. Toisaalta formatiivista arviointia voidaan käyttää jatkossa niiden osallistujien osalta keiden koulutusoikeuksia tulisi tasa-arvon nimissä vahvistaa. Formatiivisen arvioinnin käyttämistä arvioitsijan on pohdittava siinä vaiheessa kun kerätään laadullista arviointiaineistoa erilaisilla haastattelumenetelmillä joita lomakkeilla ei ole samalla tavalla mahdollista kerätä. Keneltä ja minkälaisista arviointitehtävään soveltuvaa formatiivista arviointitietoa kerätään, ovat mm. arvioitsijan oman kehittämiskäsityksen, harkinnan, arviointikyvykkyyden, arviointietiikan ja arviointiolosuhteiden varassa.

10.3 Valideetti

Koulutusohjelman osallistujien aikaisempia kokemuksia, tiedollisia lähtökohtia, lähiympäristön tuen kannustavuutta ja motivaatiotasoa arvioitiin

etukäteisarvioinnin pohjalta muodostuneen alkukartoituksen avulla. (Liite 7). Alkukartoituksen vastausten pohjalta muodostuneiden käsitysten avulla arviointi sai perustaustietoa osallistujien aikaisemmista kokemuksista, tiedollisista valmiuksista, motivaatiosta ja lähiympäristön tuesta, kiinnostuksen kohteista sekä oppimista tukevista mielekkäistä oppimisen tuen muodoista. Tarkempia strukturoituja ja kokonaisuuksia alkuvaiheessa olivat tiedollisen lähtötason mittarit, osallistumismotivaatio ja lähiympäristön tuki. Lähiympäristön tuen ja osallistumismotivaation mittarit olivat alkuarvioinnin mukaan riittävän valideja joita voitiin käyttää suoraan myös väliarvioinnissa. Sen sijaan tiedollisen kehittymisen seurantaan tuli kehittää uusia mittareita jotka sopivat uuteen tilanteeseen. Kaikki alkukartoituksen ja väliarvioinnin kysymykset kokeiltiin arvioinnin tilaajalla ennen niiden varsinaista käyttöönottoa.

Väliarvioinnissa oli useampia ja erilaisia kysymyksiä kuin alkuarvioinnissa jotka muotoutuivat ohjelman sisältöjen mukana jonka toistettavuus toisissa ohjelma-arvioinneissa ei ole tarkoituksenmukaista. Valideja ja tarkoitukseen sopivia mittareita väliarvioinnissa olivat osallistumismotivaatio ja lähiympäristön tuki jotka tarjosivat vertailtavaa arviointitietoa. Osallistujien tiedollista kehittymistä arvioitiin väliarvioinnissa vaikuttamisteeman eli globaalin teeman mielekkyyden ja asiantuntemuksen osalta jotka pohjautuivat ohjelman ensimmäiseen itseoppimistehtävään. Väliarvioinnin taidolliset mittarit selvittivät ohjelman sisällön mukaisia osaamisalueita sekä osallistujien vaikuttamiskeinojen toimivuutta ja myönteisiä vaikutuksia omassa lähiympäristössä, muissa kansalaisissa, päättäjissä ja rakenteissa. Vaikuttamistaitojen toimivuutta arvioitiin myös tietoisuuden, keskustelun, keskustelun lisäämisen sekä myönteisyyden herättämisen osalta.

Formatiivisen arvioinnin kysymysten valideettia arvioitaessa on otettava huomioon mm. arviointiprosessiin kuuluva arviointitehtävä, osallistujien yksilöllinen tilanne ja arviointikysymysten sopivuus suhteessa koulutusprosessin tavoitteisiin. Formatiiivisten arvioinnin kysymysten tarkoituksenmukaisuus ovat arvioitsijan kokonaisarviointikäsityksen pohjalta muodostuneita arviointikokonaisuuksia jotka voivat toisella arvioitsijalla olla hieman erilaisia ja juuri kyseiseen arviointitehtävään soveltuvia kehittäviä kysymyksiä.

LÄHTEET

- Anttila, Pirkko 2006. Tutkiva toiminta ja ilmaisuus, teos, tekeminen.2.painos. Hamina: Akatiimi Oy.
- Anttila, Pirkko 2007. Taidon taitaminen. Teoksessa Kotila Hannu, Mutanen Arto ja Volanen Matti Vesa (toim.) Taidon tieto. Helsinki: Edita, 77-96.
- Engeström, Yrjö 1982. Perustietoa opetuksesta. Opiskelijakirjaston verkkojulkaisu 2007. Helsinki: HY.
- Fyrenius, Anna 2005. Skenaarioiden yhdistely. Mahdollisuus osaamisen syventämiseen. Teoksessa Poikela Esa & Poikela Sari (toim.) Ongelmista oppimisen iloa. Ongelmaperustaisen pedagogiikan kokeiluja ja kehittämistä. Tampere: TUP, 281-302.
- Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara Paula 2009. Tutki ja kirjoita.15.–16. painos. Helsinki: Tammi.
- Ihme, Irene 2009. Arviointi työvälineenä. Lasten ja nuorten kasvun tukeminen. Jyväskylä: PS-Kustannus
- Kantojärvi, Piritta 2012. Fasilitointi luo uutta. Menesty ryhmän vetäjänä. Helsinki: Talentum.
- Leimu, Kimmo 2010. Koulutuksen arviointityön kehystekijöitä tiedon vaikuttavuuden kannalta. Teoksessa Hyötyä ja vaikuttavuutta arvioinnista. Koulutuksen arviointineuvoston julkaisuja 50. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino. 31-60.
- Mehtäläinen, Jouko 1992. Tiedollinen kasvatus ja ajattelun kehittäminen. Opetushallitus, Opetus & Kasvatus-sarja. Helsinki: VAPK
- Novak, Joseph D. 2002. Tiedon oppiminen, luominen ja käyttö. Käsitekartat työvälineinä. oppilaitoksissa ja yrityksissä. Jyväskylä: PS-Kustannus
- Poikela, Sari, Lähteenmäki, Marja Leena & Poikela Esa 2002. Mikä ongelmaperustaista oppimista ja mikä ei? Teoksessa Poikela Esa (toim.) ongelmaperustainen pedagogiikka. Teoriaa ja käytäntöä . Tampere: TUP, 23-32.

Päivi Tynjälä 2007. Interaktiivinen pedagogiikka osaamisen kehittämisessä.. Teoksessa Kotila Hannu, Mutanen Arto ja Volanen Matti Vesa (toim.) Taidon tieto. Helsinki: Edita, 11-37.

Ruusuvuori, Johanna Nikander, Pirjo ja Hyvärinen, Matti 2010. Haastattelun analyysin vaiheet. Teoksessa Ruusuvuori Johanna & Nikander, Pirjo & Hyvärinen, Matti (toim.) Haastattelun analyysi. Tampere: Vastapaino, 9-36.

Salmela-Aro, Katariina 2005. Motivaation mittaaminen. Esimerkkinä Brian Littlen henkilökohtaisten projektien menetelmä. Teoksessa Salmela-Aro, Katariina ja Nurmi, Jan-Erik (toim.) Mikä meitä liikuttaa. Modernin motivaatiopsykologian perusteet. 2.painos. Jyväskylä: PS-Kustannus, 28-52.

Tomperi, Tuukka 2005. Sorrettujen pedagogiikka. Freire Paulo. Suom. Kuortti, Juha. Tampere: Vastapaino

Tuomi, Jouni ja Sarajärvi, Anneli 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 6., uudistettu laitos. Helsinki: Tammi

Virtanen, Petri 2007. Arviointi. Arviointitiedon luonne, tuottaminen ja hyödyntäminen. 1.painos. Helsinki: Edita.

LIITTEET

LIITE 1

Kansalaisvaikuttajan koulutusohjelma alkaa!

Kouluttaudu omatoimiaktivistiksi ja paranna maailmaa! Kansalaisvaikuttajan koulutusohjelma antaa sinulle tietoja ja taitoja toimintaan oikeudenmukaisen maailman puolesta.

Koulutuksessa perehdytään ajankohtaisiin globaaleihin teemoihin, kuten ilmastonmuutos, veroparatiisit, yritysvastuu ja kehitysyhteistyö. Koulutuksen teemoja valitaan osallistujien mielenkiinnon ja toiveiden mukaan. Koulutuksessa opit muun muassa kirjoittamaan blogeja ja mielipidekirjoituksia, olemaan yhteydessä poliitikkoihin ja vakuuttamaan päättäjät tai järjestämään päryttäviä tempauksia, mielenosoituksia ja erilaisia tapahtumia. Jokaiselle löytyy luonteva tapa vaikuttaa, tule oppimaan oma tapasi muuttaa maailmaa!

Koulutusohjelma tarjoaa

- tietoa erilaisista vaikuttamisen mahdollisuuksista ja tavoista
- tietoa ajankohtaisista globaaleista kysymyksistä sekä niiden ratkaisuista
- taitoja ja keinoja vaikuttaa poliittiseen päätöksentekoon sekä laajemman yleisön asenteisiin
- laajan materiaalipaketin globaaleista kehityskysymyksistä sekä vaikuttamisesta
- osallistujien toiveiden mukaan räätälöityjä sisältöjä

Ole oman elämäsi muutosagentti ja hae koulutusohjelmaan 31.lokakuuta mennessä!

Kepan koordinoima ohjelma koostuu kolmesta koulutusviikonlopusta sekä itsenäisesti suoritettavista tehtävistä, ja kestää noin puoli vuotta. Ensimmäinen koulutusviikonloppu järjestetään 30.11.–1.12. Helsingissä Kulttuurikeskus Sofiassa.

Koulutusmaksu on 20 euroa. Kepa maksaa osallistujien matkat, majoitukset ja tarjoaa ruuat koulutusviikonloppujen aikana. Lisäksi koulutettavat saavat koulutuksen myötä laajan materiaalipaketin sekä todistuksen koulutuksen suorittamisesta. Osallistujilta ei vaadita kokemusta tai pohjatietoja vaikuttamisesta tai globaaleista kehitysteemoista. Koulutukseen osallistuvien on oltava täysi-ikäisiä. Hae kansalaisvaikuttajan koulutusohjelmaan kirjoittamalla lyhyt kuvaus itsestäsi ja siitä, miksi tahdot mukaan. Mitä hyötyä ajattelet kansalaisvaikuttajan taidoista olevan sinulle tulevaisuudessa? Kerro hakemuskirjeessä myös syntymävuotesi.

Kiinnostuitko? Kysy lisää ja lähetä hakemuskirjeesi [Koulutustahon tiedot].

Kepan koulutukset

Globberit voivat osallistua maksutta Kepan koulutuksiin Helsingissä ja muilla paikkakunnilla. Koulutustarjonnasta löytyy paljon globbareille oleellisia tietoja ja taitoja, esimerkiksi kampanjointiin, ilmasto-oikeudenmukaisuuteen ja yritys vastuuseen liittyen. Tarkemmat tiedot löytyvät koulutuskalenterista. Sinne on nostettu myös muutamia muiden tahojen koulutuksia, joista voi olla hyötyä ja iloa globbareille.

Koulutusohjelma ilmoitus [globberit.fi] verkkosivuilla. (Viitattu:12.9.2013).

LIITE 2

Koulutusohjelman arvioinnin info osallistujille

Kansalaisvaikuttamisen koulutusohjelman aikana tehdään arviointitutkimusta joka toimii koulutusohjelman kehittämisen välineenä ja tukee osaltaan osallistujien omaa polkua kohti kansalaisvaikuttamisen erilaisia areenoita, oman sisäisen vaikuttajan löytämistä ja vahvistamista. Tutkimuksessa haastellaan koulutusohjelmaan osallistujia ja pyydetään vastaamaan erilaisiin kehittämiseen liittyviin kysymyksiin. Tutkimuksessa otetaan huomioon osallistujien anonymiteetti ja yksityisyyden suojaan liittyvät tekijät. Tutkimusaineistoa käsitellään luottamuksella ja ainoastaan tutkimuksen tekijän [etunimi sukunimi] toimesta.

LIITE 3

Lähiympäristön kannustavia kehotuksia

- Ootko kuullu tästä, täällä tällästä hommaa?
- Onko miettinyt kiinnostavaa teemaa?
- Onko halukkuutta toimia konkreettisesti asian puolesta?
- Onko keinoja toimia asian puolesta?
- Millä tavalla asiaa voisi viedä eteenpäin?
- Haluisitko kirjoittaa asiasta jotain?
- Mitä jos kokeilisit tehdä jotain asian puolesta?
- Haluatko tuoda asian esille jollain muulla tavalla?
- Kuinka voisit toimia asian puolesta?
- Oletko valmis tarttumaan kiinnostavaan asiaan?
- Oletko valmis kohtaamaan haasteen?
- Oletko valmis viemään asiaa eteenpäin?
- Oletko valmis esittelemään asian?
- Onko löytynyt kiinnostava toimintapaikka?
- No hae sinne
- Tuu käymään
- Se on hyvä juttu
- Miten on mennyt?
- Onko jo löytynyt?
- Kyl sun varmaan kantsii
- Onko se hyvä juttu?
- Onko se kannattavaa?
- Hei sä oot kiinnostunu näistä asioista
- Mee ihmeessä sulla on meidän tuki
- Hyvä juttu että sä käyt tommosessa, positiivista.
- Mikä sulle sopii?
- Pystytkö osallistumaan riittävästi?
- Onko tarpeeksi lähellä kiinnostuksen kohdetta?
- Voitko keskittyä siihen?
- Hei mä bongasin sulle tämmösen että voisitko olla kiinnostunut?
- Hyvä juttu tee niin
- Mitä olet tehnyt?
- Mikä on tavoitteena?
- Miksi teet?
- Tosi hienoo et oot menny kun sä tykkäät siitä noin paljon

LIITE 4

Kansalaisvaikuttajan koulutusohjelma 29.3.2014

Vastaukset kysymykseen

TÄRKEIN OPPIMANI ASIA ON

- Nälkäongelma/ruokakriisitehtävää tehdessä huomasin, että talouden rakenteet ja niistä johtuvat epäoikeudenmukaisuus kiinnostavat → lisätietoa kenties hankimaan, tekemään jotakin
- Olen löytänyt uusia lähteitä, joiden kautta voin lisätä tietämystäni globaaleista kysymyksistä.
- Rohkeus lähteä uuteen toimintaan mukaan yksin ja rohkeus tutustua avoimesti uusiin ihmisiin.
- Ymmärrys (ja sen lisääntyminen) globaaleista ongelmista/haasteista.
- Lähesty ongelmia ratkaisujen kautta. Työkaluina opitut vaikuttamisen keinot.
- Paljon uusia näkemyksiä ja kokemuksia. Globaalit haasteet ja mahdollisuudet sekä ratkaisuja. Uusia vaikuttamiskeinoja.
- Vaikuttamismahdollisuuksien moninaisuuden ymmärtäminen.
- Vaikuttamistapojen ja -keinojen monipuolisuus.
- Toisten ihmisten tuen ja yhdessä tekemisen voima. Kaiken voi oppia ja minunkin teoillani on merkitystä.
- Kykenen olemaan hyödyllinen kansalaisvaikuttaja.
- Toivoa on.
- Että tietoa ja vaikuttamistapoja on PALJON, ja on itsestä kiinni mitä saa aikaan ja mihin aikansa käyttää.
- Rohkaisu ja rohkeus vaikuttaa, ottaa yhteyttä päättäjiin, firmoihin yms. Oma vaikuttamistapa selkiytyi.
- Tärkeintä oli monien hyödyllisten tietojen saaminen eli oppiminen.
- Saa ja pitää avata suunsa eli omalla mielipiteellä on merkitystä + vertaistuki.
- Mulla on voimaa ja taitoja osallistua. Oikeesti

Liite 5: koulutusohjelman vahvuudet ja onnistumis

Liite 6: kehittämiskohteet ja kehittämisehdotukset

LIITE 7

KANSALAISVAIKUTTAJA KOULUTUSOHJELMAN ALKUKARTOITUS

Kansalaisvaikuttajan koulutusohjelman alkukartoituksessa kysytään mm. vaikuttamisen aikaisempia kokemuksia, keinoja vaikuttaa ja tiedollisia valmiuksia globaaleista teemoista sekä tämän hetkisiä ulkoisia puitteita vaikuttamistyölle.

TAUSTATIEDOT

1. sukupuoli *

2. ikä

3. asuinalue / paikkakunta

KOKEMUKSET

4. Mainitse muutamia kansalaisvaikuttamisen kokemuksia joita sinulle on tähän mennessä kertynyt?

5. Mitä erilaisia vaikuttamisen keinoja olet aiemmin käyttänyt? mainitse muutamia.

6. Miten koet että vaikuttamiskeinosi ovat aiemmin toimineet? *

erittäin hyvin , hyvin, kohtalaisesti, heikosti, ei ollenkaan

7. Näitä vaikuttamistaitoja kaipaisin lisää

8. Olen ollut mukana tempauksen tai tapahtuman järjestämisessä. *

3 usein, 2 harvoin, 1 en ollenkaan

9. Itsevarmuuteni vaikuttamisesta on tällä hetkellä. arvioi 1-5 *

5 asiantuntevaa vaikuttamista, 4 etevää vaikuttamista, 3 pätevää suorittavaa vaikuttamista, 2 kehittyntä aloittelijan vaikuttamista , 1 aloittelevaa vaikuttamista

TIEDOLLISET VALMIUDET

10. Arvioi tämän hetkisiä yleisiä tiedollisia valmiuksia globaaleista teemoista asteikolla (1-5) *

5 kattavat, 1 vähäiset

ARVIOI tiedollisia valmiuksiasi teemoista erikseen.

11. YMPÄRISTÖ: mm ilmastonmuutos *

1 : (2 3 4 5 :)

Kattavuus-ajankohtaisuus-monipuolisuus

12. TALOUS: mm yritysvastuu, veroparatiisit *

1 : (2 3 4 5 :)

Kattavuus-ajankohtaisuus-monipuolisuus

13. KEHITYSYHTEISTYÖ: mm ihmisoikeudet *

1 : (2 3 4 5 :)

Kattavuus-ajankohtaisuus-monipuolisuus

14. VAIKUTTAMINEN: erilaiset vaikuttamisen keinot ja kanavat *

1 : (2 3 4 5 :)

Kattavuus-ajankohtaisuus-monipuolisuus

15. Näistä asioista tai teemoista kaipaisin lisää tietoa

MOTIVAATIO

5 Täysin samaa mieltä

4 Jokseenkin samaa mieltä

3 En osaa sanoa

2 Jokseenkin eri mieltä

1 Täysin eri mieltä

16. Kansalaisvaikuttajan koulutusohjelma merkitsee minulle paljon *

17. Koulutusohjelma tarjoaa hyvät mahdollisuudet saavuttaa tavoitteeni tai edistyä niissä? *

18. Aion toimia aktiivisesti koko koulutusohjelman ajan *

19. Voin itse vaikuttaa paljon tavoitteitani saavuttamiseen. *

20. Vaikka koulutus kuormittaisi aion saavuttaa tavoitteitani *

21. Tavoitteeni edistäminen jatkuu koulutusohjelman jälkeenkin *

ULKOISET PUITTEET JA LÄHIYMPÄRISTÖN TUKI

Lähiympäristöllä tässä kyselyssä tarkoitetaan läheisiä, ystäviä, sukulaisia, työtovereita ja tuttavita

22. Lähiympäristön tuki on *

1 täysin eri mieltä

2

3

4

5 täysin samaa mieltä

rohkaisevaa

riittävää

edistävää

laajaa

hyödyllistä

23. Näitä vaikuttajaesikuvia seuraan mediassa mielenkiinnolla

24. Oppimistani tukee parhaiten. (rastita kolme mieleisintä) *

luennot

ryhmäkeskustelut

yhteinen tiedonrakentelu

toiminnalliset osuudet

muihin tutustuminen

yksilötehtävät

materiaalipaketti

jokin muu mikä? _____

25. Ajatuksia / muita toiveita

LIITE 8

TAULUKKO 1. Osallistujat

TAULUKKO 2. Koulutusohjelman tavoitteet

TAULUKKO 3. Arviointiasetelma

TAULUKKO 4. Etukäteisarvioinnin ajoittuminen

TAULUKKO 5. Etukäteisarvioinnin suunnitteluprosessi

PYLVÄSKAAVIO 1. Osallistujien vaikuttamiskeinojen toimivuus

PYLVÄSKAAVIO 2. Osallistujien tiedolliset valmiudet

PYLVÄSKAAVIO 3. Osallistujien itsevarmuus vaikuttamisesta

PYLVÄSKAAVIO 4. Osallistujien tiedolliset kiinnostukset

TAULUKKO 6. Koulutusohjelman arviointiprosessikaavio

TAULUKKO 7. Jatkuvan arvioinnin ajoittuminen

KUVIO 1. Arvokartta

TAULUKKO 8. Väliarvioinnin ajoittuminen

TAULUKKO 9. Väliarvioinnin keskeiset arviointitulokset

VERTAILUKAAVIO 1. Vaikuttamiskeinojen toimivuuden kehittyminen

PYLVÄSKAAVIO 5. Tiedollisten valmiuksien kehittyminen

VERTAILUKAAVIO 2. Itsevarmuuden kehittyminen

KUVIO 2. Osallistumismotivaation muutokset

TAULUKKO 10. Osallistumismotivaation osa-alueet

PYLVÄSKAAVIO 6. Aktiivisuus aikomus

PYLVÄSKAAVIO 7. Koulutusohjelman tarjoamat mahdollisuudet

KUVIO 3. Lähiympäristön vaikuttamisen tuki

VERTAILUKAAVIO 3: Lähiympäristön vaikuttamisen tuki, likert-asteikolla

TAULUKKO 11. Formatiivisen arvioinnin ajoittuminen

TAULUKKO 12. Formatiiviset haastattelut

TAULUKKO 13. Ulkoiset puitteet ja vaikuttamisresurssit

KUVIO 4. Ulkoiset puitteet ja vaikuttamisresurssit

TAULUKKO 14. Lähiympäristön vaikuttamisen tuki

TAULUKKO 15: Loppuarvioinnin ajoittuminen

TAULUKKO 16. Päätösviikonlopun haastatteluiden vastauksia

KUVA.1 Mitä haluaisit muiden kansalaisten ymmärtävän?

TAULUKKO 17: Summatiivisen arvioinnin ajoittuminen

TAULUKKO 18: Koulutusohjelman päätavoitteet (Summatiivinen arviointi)

TAULUKKO 19: Summatiivinen oppimiskooste

KUVIO 5. Arviointiprosessi